

11.06.2019

Masteroppgave

Felles mentale modeller blant
håndballspillere

Shared mental models among
handball players

Forfatter: Marte Arnesen
UNIVERSITETET I STAVANGER

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Master i utdanningsvitenskap (kroppsøving/idrett)	Vårsemesteret, 2019 Åpen
Forfatter: Marte Arnesen	..... (signatur forfatter)
Veileder: Leif Inge Tjelta	
Tittel på masteroppgaven: Felles mentale modeller blant håndballspillere Engelsk tittel: Shared mental models among handball players	
Emneord: Felles mentale modeller, felles forståelse, håndball, oppgavekunnskap, situasjonsoppfatning, medspillerkunnskap	Antall ord: 22 666 + vedlegg/annet: 4 Stavanger, 11 Juni/2019 dato/år

FORORD

Jeg elsker håndball. Som utøver gav jeg alt. Uansett form, uansett motstander, uansett tid. Kroppen taklet ikke belastningen. Jeg måtte slutte å spille i altfor ung alder, men en kjærlighet som er så sterk, kan ikke slukkes. Så jeg fortsatte å bruke dagene mine på parketten. Ikke som utøver. Ikke som tilskuer. Ikke som benkesliter. Jeg fortsatte som trener, og jeg gjør som jeg gjorde før, som utøver. Jeg gir alt. Jeg vil utvikle meg. Ta steg. Enten jeg trener yngre klubbspillere, utvalgte regionspillere, dedikerte WANG-spillere eller voksne divisjonsspillere. Ja, jeg er sulten på å utvikle meg selv, sulten på å få mer kunnskap, mer innsikt. Jeg vil søke mer forståelse for lagspilletts ulike dimensjoner og muligheter. Masteroppgaven min, *Felles mentale modeller blant håndballspillere*, skrevet som en del av masterstudiet i utdanningsvitenskap ved Universitetet i Stavanger (UiS), er derfor et steg videre. Jeg dukker ned i et materiale jeg aner at det finnes grunnlag for å utdype. Jeg ønsker å finne ut om utøvere i norsk *topphåndball* har en felles forståelse for hvordan de skal samhandle i gitte situasjoner, som for eksempel i *etablert angrep* (fase fire), og i *etablert forsvar* (fase åtte).

Det er ofte små marginer som skiller suksess fra fiasko i håndball, og det kan være vanskelig å peke på hvilke faktorer som er utslagsgivende til dette. Som tidligere spiller, og nå trener på både klubb- og regionsnivå, gleder jeg meg til å ta kunnskapen som dette studiet har generert, med i mitt videre arbeid. Arbeidet med oppgaven har vært krevende, engasjerende og lærerikt. Det har gitt meg anledning til å fordype meg i og få en innsikt i et tema jeg allerede har et forhold til, men som jeg likevel ikke har hatt en bevisst og klar oppfatning av viktigheten av.

Jeg vil takke informantene som har stilt seg til disposisjon for dybdeintervju, og bidratt til det datamaterialet som er presentert i masteroppgaven. Jeg vil takke min veileder Leif Inge Tjelta for god veiledning gjennom hele prosessen.

Jeg vil i tillegg rette en stort takk til min kollega og venn Tone R. Skartveit som har sett gjennom oppgaven utallige ganger. Du har ikke bare bidratt til et godt sluttprodukt, men ditt gode humør og dine gode tilbakemeldinger har hjulpet meg å se lys i mørke.

Tusen takk.

Helt til slutt ønsker jeg å takke familie og venner for all kjærlighet og støtte.

Stavanger, juni 2019.

SAMMENDRAG

Hensikten med studiet var å avdekke felles mentale modeller (FMM) blant håndballspillere. Masteroppgaven har redegjort for om det er samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser, deres oppfattelse av situasjoner, og laglederen sin oppfattelse av hvordan utøverne forholder seg til sine tildelte arbeidsoppgaver. Følgende problemstilling ble belyst:

Hvilke kunnskapsstrukturer kommer til uttrykk i etablert angrep (fase fire), og etablert forsvar (fase åtte), hos utøvere fra et damelag i 1.divisjon?

For å belyse problemstillingen har det blitt gjennomført et eksplorerende casestudium med en fenomenologisk tilnærming. Det er anvendt *metodetriangulering*, ved å kombinere kvalitative og kvantitative metoder. Det empiriske datamaterialet som har vært analysert, består av syv individuelle dybdeintervjuer, med *seks utøvere* og en *lagleder A*, fra et lag i 1.divisjon. Datainnsamling har blitt innhentet gjennom videoeksponering av åtte spillsituasjoner; fire videoklipp i fase fire og fire videoklipp i fase åtte. Analysen av dybdeintervjuene viser til 223 *felles relevante utsagn* fra et datamateriale på totalt 595 utsagn. Deretter har analysen blitt delt i to kategorier, *felles relevante utsagn mellom utøverne (127 felles utsagn)* og *felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A (96 felles utsagn)*, med tre hovedmomenter:

- 1) *Felles oppgavekunnskap*
- 2) *Felles situasjonsoppfatning*
- 3) *Felles medspillerkunnskap*

Datamaterialet er rikt, noe som tyder på at metoden kan ha bidratt til utfyllende beskrivelser av kunnskapsstrukturer som håndballspillere har felles. Resultatene indikerer at felles kunnskapsstrukturer fremmer alle de tre hovedmomentene, samtidig som at oppgavekunnskap, situasjonsoppfatning og medspillerkunnskap bør samstemmes og at man bør ta hensyn til hvordan de ulike momentene påvirker hverandre. Det kan konkluderes med at utøverne fra et damelag i 1.divisjon har en sterk felles forståelse av kunnskapsstrukturer både i fase fire og fase åtte.

INNHALDSFORTEGNELSE

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA	I
FORORD	II
SAMMENDRAG.....	III
OVERSIKT OVER TABELLER OG FIGURER I OPPGAVEN	1
1. INNLEDNING.....	2
1.1 BEGREPSAVKLARING.....	4
1.2 PROBLEMSTILLING	6
1.3 HYPOTESE	6
1.4 OPERASJONELLE DEFINISJONER.....	6
1.5 AVGRENSNING AV OPPGAVEN	6
2. TEORI.....	7
2.1 LAGIDRETTEHÅNDBALL	7
2.2 FASEHJULET – SPILLESYKLUSEN	10
2.2.1 Fase fire – Etablert angrep.....	12
2.2.2 Fase åtte – Etablert forsvar	14
2.3 FELLES MENTALE MODELLER (FMM)	15
2.3.1 Situation awareness (SA) (Situasjonsbevissthet)	17
2.4 ROLLEFORSTÅELSE	18
2.5 TEAMKOORDINERING	19
3. METODE	20
3.1 VALG AV METODE	20
3.2 UTVALG	21
3.3 FORSKNINGSETISKE OVERVEIELSER	22
3.4 OPPLEGG	22
3.5 INSTRUMENT	23
3.5.1 Dybdeintervju.....	23
3.5.2 Teknisk utstyr	24
3.6 VALIDITET OG RELIABILITETER AV INSTRUMENTER	25
3.7 PROSEDYRE.....	25
3.7.1 Dybdeintervjuets prosedyre	26
3.8 DATABEHANDLING.....	27
4. RESULTAT OG DISKUSJON.....	28
4.1 FELLES RELEVANTE UTSAGN MELLOM UTØVERNE.....	29

4.1.1 Felles oppgavekunnskap	29
4.1.2 Felles situasjonsoppfatning	38
4.1.3 Felles medspillerkunnskap.....	47
4.2 FELLES RELEVANTE UTSAGN MELLOM UTØVERE OG LAGLEDER A	50
4.2.1 Felles oppgavekunnskap	51
4.2.2 Felles situasjonsoppfatning	60
4.2.3 Felles medspillerkunnskap.....	66
4.3 ANNET	68
5. OPPSUMMERENDE KONKLUSJON.....	70
5.1 KONKLUSJON	70
.....	71
.....	71
.....	71
5.2 FREMTIDIG UNDERSØKELSER	73
6. LITTERATURLISTE	74
7. VEDLEGG.....	79
7.1 VEDLEGG 1. PROSJEKTMELDINGEN FOR FORSKNINGSPROSJEKTET; REFERANSEKODE 442180.....	79
7.2 VEDLEGG 2. SAMTYKKE SKJEMA	81
7.3 VEDLEGG 3. INTERVJUGUIDE	84
7.4 VEDLEGG 4. VIDEOKLIPP KAN SENDES VED BEHOV	85

OVERSIKT OVER TABELLER OG FIGURER I OPPGAVEN

Tabell 1. Beskrivelse av studiets utvalg.....	21
Figur 1. Oversikt over spillerposisjoner.....	9
Figur 2. Fasehjulet	11
Figur 3. Forvarsel ved passivt spill	13
Figur 4. Soneforklaring i forsvarsformasjonen 6:0.....	15
Figur 5. Modell 1 - Felles relevante utsagn mellom utøverne i fase fire og fase åtte.....	29
Figur 6. Modell 2 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet felles oppgavekunnskap.....	30
Figur 7. Stillbilde av videoklipp fem - Spillesystemet kantovergang med ball.....	31
Figur 8. Stillbilde av videoklipp syv - Spillesystemet rundgang	32
Figur 9. Stillbilde av videoklipp fire - Forsvarsformasjon 6:0 (passivt spill).....	35
Figur 10. Stillbilde av videoklipp en - Forsvarsformasjon 6:0 (overspring)	37
Figur 11. Modell 3 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet felles situasjonsoppfatning	39
Figur 12. Stillbilde av videoklipp seks - Spillesystemer kantovergang med ball (motspill) ...	40
Figur 13. Stillbilde av videoklipp åtte - Spillesystemet rundgang.....	43
Figur 14. Stillbilde av videoklipp tre - Forsvarsformasjon 6:0 (overspring).....	45
Figur 15. Stillbilde av videoklipp to - Forsvarsformasjon 6:0 (snapp/brudd)	46
Figur 16. Modell 4 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet felles medspillerkunnskap	48
Figur 17. Modell 5 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A i fase fire og fase åtte.....	51
Figur 18. Modell 6 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet felles oppgavekunnskap	51
Figur 19. Modell 7 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet felles situasjonsoppfatning	60
Figur 20. Modell 8 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet felles medspillerkunnskap.....	66
Figur 21. Felles kunnskapsstrukturer blant håndballspillere	71

1. INNLEDNING

Håndball er en olympisk lagidrett som de siste årene har fått økt popularitet. Idretten utøves av 19 millioner mennesker fordelt på 167 nasjoner som er medlemmer av Det internasjonale håndballforbundet (IHF) (Karcher & Buchheit, 2014; Nikolaidis & Ingebrigtsen, 2013).

De skandinaviske landslagene for både kvinner og menn, er rangert blant de beste i verden. De har tatt medaljer i OL, VM og EM. Skandinaviske klubblag har flere ganger vunnet Champions League (Michalsik, Madsen, & Aagaard, 2014).

Det norske kvinnelandslaget har hele 11 EM-medaljer, hvorav sju er gull. De har også seks OL-medaljer, hvorav to er gull, samt 10 VM-medaljer, der tre av dem er gull (Andrésen, 2016, 20. Desember).

Norges håndballforbund har 140 ansatte fordelt på seks regioner med 814 klubber, 10. 582 antall spillende lag og 134.967 antall spillere (Norges håndballforbund, 2019, 16. Mai). I de norske toppseriene i håndball, elite og 1.divisjon, består divisjonene av 12 lag, og for å kunne delta på seniorlag må utøveren ha fylt 16 år.

Lagidretten håndball består av flere forskjellige dimensjoner som er knyttet sammen i *spillsituasjoner, individuelle ferdigheter, relasjoner* og en *strukturell dimensjon* (Jonker et al., 2011; Mathieu et al., 2000). Det arbeides med alle disse dimensjonene på treningsfeltet. På den måten styrkes lagets individuelle utøvere sine koordinerte bevegelsesaksjoner (løp, press, endring av retning), og håndballspesifikke bevegelser (kast, skudd, takling og finte) (Wagner, Würth & von Duvillard, 2014). Ifølge Cannon-Bowers og Bowers (2006) vil teammedlemmer være gjensidig avhengig av hverandre for å løse ulike spillsituasjoner i kamp.

Som tidligere spiller, og nå trener på både klubb- og regionsnivå, har jeg merket meg at en større andel av treningsarbeidet i seniorhåndballen rettes systematisk inn mot hvordan laget kan øke sin prestasjon med å ha et større fokus på de relasjonelle og strukturelle dimensjonene, fremfor å videreutvikle de individuelle ferdighetene. Treningsarbeid skal fremme fysiske egenskaper, samhandling og en felles forståelse for ulike oppgaveløsninger innad i laget. I treningslæren presenteres metoder for hvordan man kan vedlikeholde og forbedre de fysiske egenskapene som er nødvendig for å prestere på et høy nasjonalt og internasjonalt nivå. Mengde, intensitet og hyppighet er sentrale begreper i en treningshverdag

for en toppidrettsutøver. De fysiske egenskapene er altså sentrale for håndballspillere. Men minst like viktig er måten utøverne koordinerer sine handlinger på i forhold til med- og motspillere (Grèhaigne & Godbout, 1995). Likevel finnes minimalt med forskning som belyser teamtrening, økt samhandling og felles forståelse i håndball. Hvordan laget samarbeider og hvordan spillerne oppfatter situasjoner og de utgitte ansvarsområdene, rollene og arbeidsoppgavene, vil kunne være avgjørende for det endelige resultatet i en kamp. Å utvikle økt grad av felles forståelse innad i laget står derfor sentralt i all nyere teori om utvikling av teamprestasjoner (Salas, 2015).

Hensikten med masteroppgaven er å undersøke om utøvere fra et damelag i 1.divisjon gir uttrykk for en felles forståelse i etablert angrep (*fase fire*, se forklart i figur 2 på s. 11) og etablert forsvar (*fase åtte*, se forklart i figur 2 på s. 11).

1.1 Begrepsavklaring

Metode forklares som framgangsmåter for å løse gitte problemstillinger (Dalland, 2012).

Kvantitative forskning tar sikte på å gi en beskrivelse av virkeligheten ut ifra målbare enheter (Dalland, 2012).

Kvalitative forskning søker etter ny innsikt angående meninger og opplevelser som er målbare i form av tekstanalyse (Dalland, 2012).

Den *uavhengige variabel*: De åtte ulike videoklippene som informantene ble eksponert for.

Den *avhengige variabel*: De forskjellige beskrivelsene fra informantene.

Stimuli recall er at informantene, gjennom videoeksponering, skal gjengi sine egne opplevelser og minnes den kognitive aktiviteten som han/hun ble eksponert for (Rowe, 2009).

Fasehjulet består av spillesyklusen åtte enkeltfaser (Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai):

- Fase 1. Startfasen
- Fase 2. Fremoverspillet
- Fase 3. Ankomstfase
- Fase 4. Etablert angrep
- Fase 5. Returstart
- Fase 6. Returspill
- Fase 7. Ankomstforsvar
- Fase 8. Etablert forsvar

I angrepsfasene (fase en til fase fire) plasseres utespilleren etter posisjon, med navn: kantspiller (Ks), bakspiller (Bs) og linjespiller (Ls) (Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai). Det at angrepslaget skifter fra en til to Ls er definert som *overgangsspill* (Enoksen, Sletten & Brunnes, 2012).

Bevegelsesmønster blir definert som enten en *bearbeiding* eller et *spillesystem* (Enoksen et al., 2012).

I håndball er etablerte forsvarsformasjoner definert som 6:0, 5:1, 4:2, 3:2:1 og 3:3 (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999).

I forsvarsfasene (fase fem til fase åtte) plasserer utøverne seg fra ytterkantene av forsvarssonene og inn mot midten (Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai).

Soneforklaring i forsvarsformasjonen 6:0:

Sone 1 (H og V 1ér): Sidesektor, rød sone upresset Ks skudd/grønn sone presset Ks skudd

Sone 2 (H og V 2ér): Sidesektor, grønn sone for distanseskudd over 2ér & pressede skudd mellom 1 og 2

Sone 3 (H og V 3ér): Midtsektor, rød sone for distanseskudd og nærskudd (Hellemsvik, 1999).

Felles mentale modeller har forkortelsen FMM (Jonker et al., 2001).

FMM tre kategorier; *oppgavespesifikk kunnskap, oppgaverelatert kunnskap og medspillerkunnskap:*

- *Oppgavespesifikk kunnskap og oppgaverelaterte kunnskap* beskriver en felles forståelse eller delte oppfatninger omkring arbeidsoppgaver som teamet skal utføre (Cannon-Bowers & Salas, 2001).
- *Medspillerkunnskap* beskriver koordinerte handlinger innad i team og mellom bestemte teammedlemmer (Cannon-Bowers & Salas, 2001).

Begrepet *situation awareness* (SA), på norsk best forklart som *situasjonsbevissthet* eller *situasjonsoppfatning*. SA defineres som hva spilleren oppfatter i spillsituasjonen, hva som foregår og hvordan forstå hva det betyr nå og i fremtiden (Endsley & Jones, 2012).

Begrepet *team* eller *lag* beskrives som en utøvergruppe som har et felles engasjement (Johnson & Johnson, 2013).

Teamtrening vil si treningsmetoder som gir økt kunnskap til teamets FMM (Reimer, Park & Hinsz, 2006).

Rolle defineres som et arbeidsforhold som beskriver hva som forventes av et individ i bestemte situasjoner (Carron & Brawley, 2008).

1.2 Problemstilling

Hensikten med studiet er å undersøke om utøvere fra et damelag i 1.divisjon uttrykker en felles forståelse i etablert angrep (*fase fire*, se forklart i figur 2 på s. 11) og etablert forsvar (*fase åtte*, se forklart i figur 2 på s. 11).

Følgende problemstilling skal belyses:

Hvilke kunnskapsstrukturer kommer til uttrykk i etablert angrep (fase fire), og etablert forsvar (fase åtte), hos utøvere fra et damelag i 1.divisjon?

1.3 Hypotese

Det forventes at det vil komme til uttrykk at utøverne har en felles forståelse av hvilke kunnskapsstrukturer laget skal anvende i etablert angrep (fase fire) og etablert forsvar (fase åtte). Samtidig som det antas at det vil være ulikheter i oppfatning og tolkning av de ulike spillsituasjonene informantene blir eksponert for. I tillegg innbefatter hypotesen at oppgavespesifikk og oppgaverelatert kunnskap, samt medspillerkunnskap og rolleavklaringer, vil være fremtredende i de ulike beskrivelsene til informantene og påvirke den enkeltes situasjonsforståelse og oppgaveutførelse.

1.4 Operasjonelle definisjoner

Ved anvendelse av felles mentale modeller (FMM) i masteroppgaven vil også kunnskapsstrukturer brukes for å beskrive utøvernes beslutningsprosesser.

Den *uavhengige variabel* vil være de åtte ulike videoklippene som informantene blir eksponert for.

Den *avhengige variabel* vil være de forskjellige beskrivelsene som informantene kommer med ved å gi sin tolkning av de ulike videoklippene.

1.5 Avgrensning av oppgaven

Masteroppgaven avgrenses til å omhandle kunnskapsstrukturer som kommer til uttrykk blant utøvere fra et damelag i 1.divisjon. Besvarelsen vil dermed trekke frem felles forståelser og diskutere utsagn som står i kontraster til hverandre.

2. TEORI

2.1 Lagidretten håndball

Håndball er en fysisk krevende lagidrett hvor spilletiden er 60 minutter, fordelt på to omganger på 30 minutter (Hermassi et al., 2014; Platen & Manchado, 2011; Young, 2006). Klokken stoppes i tilfeller som regelbrudd og time-out, noe som resulterer i at kampens totale varighet ofte blir noen minutter lenger (Andrésen, 2016, 24. Juni). I kvinnelige håndballkamper er den rapporterte absolutte kampvarigheten $71 \pm 2,28$ minutter (Michalsik et al., 2014; Michalsik, Aagaard, & Madsen, 2015).

Aktivitetsprofilen består av et stort antall høyintensitetsaksjoner. De ulike høyintensitetsaksjonene foregår på en bane på 20x40 m, og består av bevegelsesmønstre som løp, sprint, hopp, sideveisbevegelser, ulike fysiske dueller, samt tekniske handlinger som pasninger og skudd (Michalsik et al., 2014). I *angrep* består høyintensitetsaksjonene av gjennombrudd, skudd og kontringer, mens i *forsvar* består høyintensitetsaksjonene av taklinger og blokkeringer. Dette gir stor variasjon i type belastning gjennom kampen, og gjør håndball til en kompleks lagidrett (Pori & Sibila, 2006).

De fysiske egenskapene og de ulike individuelle ferdighetene utøverne besitter, er sentrale for spillet (Young, 2006). Evnen til å repetere slike bevegelser gjennom hele kampen, er en viktig faktor som skiller idrettsutøvere som deltar i norsk topphåndball fra idrettsutøvere på lavere nivå.

En god fysisk form vil gi utøvere evnen til mer langvarige akselerasjoner og kontrollerte bevegelser kampen ut. Under elitekamper i håndball har det blitt rapportert om et gjennomsnitt på $28,3 \pm 11,0$ høyintensitetsaksjoner for kvinner. Det innebærer at utøvere utfører mange akselerasjoner og deselerasjoner under kamp (Povas et al., 2012). Likevel er det viktig å påpeke at det ikke er restriksjoner på antall spillerbytter i løpet av en kamp. En bevisst strategi omkring slike spillerbytter vil kunne redusere den fysiske belastningen for hver enkelt spiller.

Varierende taktikk mellom kamper kan også gi konsekvenser for effektiv spilletid og intensitet. Det er derfor viktig at den totale spilletiden tas med i betraktningen når man evaluerer data som for eksempel høyintensitetsaksjoner (Michalsik et al., 2013). I tillegg er det helt avgjørende at de forskjellige formene for samhandling som forekommer mellom med-

og motspillere, blir koordinert for at laget skal kunne oppnå gode prestasjoner (Grèhaigne & Godbout, 1995; Reimer et al, 2006).

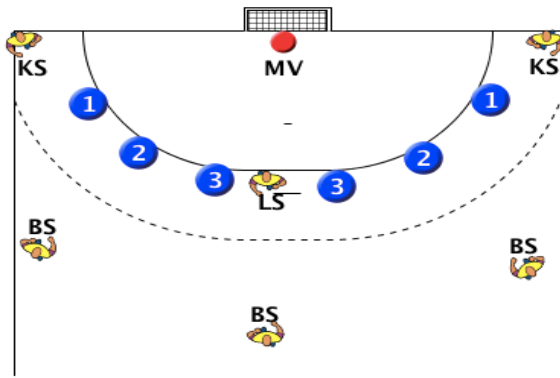
Tidligere forskning knyttet til teamtrening og teamprestasjoner, indikerer at team med delte eller felles tanker og oppfatninger omkring arbeidsoppgaver og arbeidsfordeling, presterer bedre enn team med medlemmer som ikke har felles forståelse av arbeidsoppgaver og arbeidsfordeling (Converse, Cannon-Bowers & Salas, 1991; Klimoski & Mohammed, 1994; Mathieu et al., 2000).

Ballspillet *håndball* blir definert under kategorien kaospill. I kaospill er det et motstandsforhold der to team koordinerer sine handlinger for å forsvare seg, gjenvinne, bevare, og å flytte ballen for at teamet skal komme i scoringsposisjon og score (Grèhaigne & Godbout, 1995). Teamet som scorer flest mål i løpet av kampen, vinner.

Hvert lag består av inntil 16 utøvere som kan føres opp i kamprapporten. Av disse 16 utøverne kan sju være på banen samtidig (en målvakt og seks utespillere), mens de resterende utøverne er innbyttere (Andrésen, 2016, 24. Juni). Videre kategorisering av utøverne gjøres etter hvorvidt laget befinner seg i forsvar eller angrep (illustrert i figur 1 s. 9). I de ulike forsvarsfasene (fase fem til fase åtte) plasserer utøverne seg fra ytterkantene av forsvarssonene og inn mot midten. Den ytterste forsvarsspiller kalles derfor 1ér, og videre innover i forsvarssonen for 2ér og 3ér (Hellemsvik, 1999).

I de ulike angrepsfasene (fase en til fase fire) plasseres utespilleren derimot etter posisjon, med navnene kantspiller (Ks), bakspiller (Bs) og linjespiller (Ls) (Karcher & Bucheit, 2014).

Ifølge Srhoj, Marinovix & Rogulj (2002) vil det i håndball, som i mange andre lagidretter, være slik at den sonen av banen og spillerposisjonen utøveren beveger seg i, samt spillets ulike faser, dikterer posisjonsspesifikke taktiske, tekniske og fysiske krav.

Figur 1. Oversikt over spillerposisjoner

Beskrivelse:

Sirkler representerer forsvarere og deres sone

Utøvere med navn på spilleposisjoner i angrep

Mv (Målvakt), Ks (Kantspiller), Bs (Bakspiller), Ls (Linjespiller)

Ks rapporteres ofte å være den spillerposisjonen som løper mest, og har høyest gjennomsnittshastighet. Bs og Ls observeres å ha høyere andel høyintensitetsaksjoner og betydelig mer kroppskontakt med motspillere. Bevegelsene hos Mv beskrives som sterkt avvikende i forhold til de andre spillerposisjonene. Høyintensitetsaksjoner anses som en viktig prestasjonsfaktor, men mange av disse bevegelsene har vært vanskelig å analysere med de metodene som tradisjonelt har vært i bruk i slike studier (Karcher & Bucheit, 2014; Povas et al., 2012; Michalsik et al., 2013; Michalsik et al., 2014).

Lagets ulike samhandlingstukturer kan forstås som en prosess hvor teammedlemmene samler informasjon i varierende og komplekse omgivelser (Johnson & Johnson, 2012). Prosessen må koordineres i teamet slik at sammenføyingen av teammedlemmenes ulike handlinger fører til gode prestasjoner (Johnson & Johnson, 2012). Håndballspillet kan brytes ved vellykket spill (mål), eller mindre vellykket spill (tap av ballen uten scoring), hvor årsaken til brudd i spillet kan være frikast, innkast eller avkast (Enoksen et al., 2012). Lagets individuelle utøvere må koordinere sine bevegelsesaksjoner (løp, press, endring av retning), og håndballspesifikke bevegelser (kast, skudd, takling og finte), i forhold til med- og motspillere for å bidra til lagets kollektive plan (Wagner et al., 2014).

For at utøverne skal ta effektive beslutninger må teamets koordinering bli innarbeidet i utøvernes forskjellige beslutningsprosesser (Grèhaigne & Godbout, 1995; Johnson & Johnson, 2012). Denne felles forståelsen av koordinerte handlinger knyttet til team og utøverens forskjellige beslutningsprosesser blir, i følge Converse et al., (1991), begrepsfestet som *felles mentale modeller* (FMM). Med bakgrunn i at det er *teamet* som presterer, og ikke

den enkelte utøver, vil FMM ha en fremtredende rolle i nasjonal og internasjonal topphåndball.

Bruken av FMM på prestasjoner i team er mest fremtredende innenfor luftfart og i militær sammenheng (Salas, Cooke & Rosen, 2008a; Salas et al., 2008). Det finnes lite idrettsforskning som belyser sammenhengen mellom ulike kognitive faktorer som gjør samhandling mellom individuelle utøvere til et koordinert team. Likevel hevder Cannon-Bowers & Bowers (2006) at det i stor grad er en overføringsverdi mellom samhandlingsstrukturer i ulike team i militæret og forskjellige idrettsteam. Årsaken er at teammedlemmene er gjensidig avhengig av hverandre i oppgaveløsningen, samtidig som de ulike teamene har liten mulighet for eksplisitt kommunikasjon under selve utførelsen av oppgaven (Cannon-Bowers & Bowers (2006); Salas et al., 2008a; Salas et al., 2008). Dermed foreslår Cannon-Bowers & Bowers (2006) at *delt kunnskap* og *lagets situasjonsbevissthet* kan være variabler som fremmer en *forståelse av utøvernes synkroniserte handlinger*, noe som kan føre til økt prestasjon under konkurranse.

Hensikten med masteroppgaven er å belyse FMM i etablert angrep (fase fire), og etablert forsvar (fase åtte), blant utøvere fra et damelag i 1.divisjon.

2.2 Fasehjulet – Spillesyklusen

Fasehjulet (figur 2) er en sentral modell i håndballterminologien (Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai). Fasehjulet representerer et teleskop som beskriver spillets indre dynamikk og håndballkampens spillesyklus. Spillesyklusen i en håndballkamp kan være til hjelp for å definere arbeidskrav på ulike nivåer, og gi en dypere forståelse av begrepet spill og motspill (Enoksen et al., 2012; Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai).

Figur 2. Fasehjulet

(Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai)

Med fasehjulet har vi et hjelpemiddel til å kategorisere ulike spillesituasjoner. Ved å forstå fasehjulet som en trakt man kikker igjennom, kan man beskrive spillesyklusen som forekommer underveis i kampen (Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai).

Nivå 1. Gjennom den største åpningen sees en grovskisse om spillesyklusens fire samlefaser:

- Kontringsangrep
- Etablert angrep
- Returforsvar
- Etablert forsvar

Nivå 2. Ved å se dypere ned i trakten, ned mot den nederste åpningen, er det mulig å sortere spillesyklusen i åtte enkeltfaser:

- Fase 1. Startfasen
- Fase 2. Fremoverspillet
- Fase 3. Ankomstfase
- Fase 4. Etablert angrep
- Fase 5. Returstart
- Fase 6. Returspill
- Fase 7. Ankomstforsvar
- Fase 8. Etablert forsvar

I fasehjulet vil *overgangene* mellom de ulike fasene og *rytmen* i hver enkelt håndballkamp kunne variere (Enoksen et al., 2012; Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai). Under de Olympiske leker i 2008 ble det rapportert om 56 ± 4 ballbesittelser i kamp for herrelag (Skarbalius, 2011). Det betyr at det skjer en endring i ballbesittelse nesten hvert eneste minutt

i henhold til den offisielle spilletiden. Dette illustrerer de hurtige skiftene mellom de ulike fasene med varierende intensitet og fysiologisk belastning (Karcher & Bucheit, 2014).

Videre er det verdt å merke seg at laget ikke nødvendigvis går igjennom alle fasene for hver gang de besitter ballkontroll. Det vil for eksempel si at om det gjøres feil i fase to og laget mister ballkontroll, fører det til at laget umiddelbart befinner seg i fase fem eller fase seks. Laget har *hoppet over* fase tre og fire. Likevel trekker fasehullet frem et avhengighetsforhold mellom noen av fasene, som beskrives som spill og motspill (Enoksen et al., 2012; Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai;). Det vil si at når det ene laget er i en bestemt fase vil motstanderen per definisjon befinne seg i den motsatte fasen. Masteroppgaven tar dermed utgangspunkt i avhengighetsforholdet, mellom spill og motspill i fase fire, etablert angrep og fase åtte, etablert forsvar.

2.2.1 Fase fire – Etablert angrep

I fase fire, etablert angrep, er forsvaret organisert og i balanse rundt eget målfelt (Enoksen et al., 2012). Fase fire starter idet ankomstfasen avsluttes, det angripende laget besitter fremdeles ballkontroll og ønsker å skape situasjoner hvor det er stor mulighet for scoring. I håndball vil det å skape en god målsjans være forbundet med en ubalanse hos det forsvarende laget (Enoksen et al., 2012; Norges håndballforbund, 2019, 08. Mai). Dette er ofte et resultat av skapte overtallsituasjoner eller upressede situasjoner for angrepslaget.

Overtallsituasjoner eller upressede situasjoner blir etablert ved hjelp av utøvernes bevegelser med og uten ball (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999). Om hver av utøvernes bevegelser er avtalt på forhånd, og trent inn i form av faste bevegelsesmønstre, blir det definert som enten en *bearbeiding* eller et *spillesystem*. En bearbeiding eller et spillsystem avhenger av flere forhold. For eksempel ulike spilletyper som er på laget, og hvilke bevegelsesmønstre trenerteamet oppfatter som mest hensiktsmessige mot den aktuelle motstanderen (Enoksen et al., 2012). Bevegelsesmønstrene har ingen *fasit*, men har som hensikt å skape mindre pressede valgsituasjoner for utøvere slik at laget får gode scoringmuligheter (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999).

Opprulling

En opprulling har som hensikt å skape overtallssituasjoner, eller upressede situasjoner, for angrepsspillerne (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999). Ved å rulle opp engasjerer angrepsspiller to forsvarsspillere slik at det forsvarende laget kommer på etterskudd, og angrepslaget gjør pådrag helt til en spiller blir frispilt.

Overgangspill

En vanlig lagoppstilling består av to Ks, en Ls og tre Bs (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999). For å skape ubalanse hos det forsvarende laget kan det være hensiktsmessig å gå fra en til to Ls i det samme angrepet (Enoksen et al., 2012). Det at angrepslaget skifter fra en til to Ls er per definisjon overgangspill (Enoksen et al., 2012). Vi skiller mellom *blinde overganger* og *overganger med ball*. En blind overgang er en *startbevegelse* som igangsettes av en utøver som er på motsatt side av ballføreren. En overgang med ball er en startbevegelse som gjøres av selve ballføreren, før hun avleverer ballen videre og forsetter sitt løp inn som en LS (Enoksen et al., 2012).

Passivt spill

Det er ikke tillatt å holde ballen innad i laget uten å gjøre noen synlige forsøk på å angripe og score mål. Det er heller ikke lov å gjentatte ganger forsøke å forsinke eget lags avkast, frikast, innkast eller utkast (Andrésen, 2016, 24. Juni). Dette betraktes som passivt spill. I den forbindelse viser dommeren et forvarsel for passivt spill (Figur 3). Dersom det angripende laget ikke har avlevert skudd på mål etter maksimum seks pasninger, straffes det med frikast imot det angripende lag (Andrésen, 2016, 24. Juni).

Figur 3. Forvarsel ved passivt spill

(Andrésen, 2016, 24. Juni)

2.2.2 Fase åtte – Etablert forsvar

Fase åtte, etablert forsvar, består av et organisert forsvar som er i balanse rundt eget målfelt (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999). Fase åtte beskrives som et motspill til motstanderens etablerte angrepsspill. Formålet med et etablert forsvar er tredelt hvor hovedmålet er å forhindre scoring (Enoksen et al., 2012). Utover det handler forsvarsspillet om å presse motstanderen til å utføre tekniske feil (vinne ballbesittelse), ved direkte ballerobring, eller ved å lure og presse angrepsspillerne til å avslutte på muligheter der sannsynligheten for scoring er liten (Enoksen et al., 2012). Et godt forsvarspill er karakterisert som fleksibelt, aggressivt og med en vilje til å erobre ball og til effektive forflytninger.

I håndball er etablerte forsvarsformasjoner definert som 6:0, 5:1, 4:2, 3:2:1 og 3:3 (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 1999). En forsvarsformasjon er en grunnoppstilling av utøverne på banen. Det første tallet angir antall utøvere som er nær seksmeterlinjen, mens det andre tallet angir antall utøvere som er framskutte (Enoksen et al., 2012). Alle de nevnte formasjonene kan spilles enten utgruppert eller nedgruppert. Hvilken forsvarsorganisering og forsvarsformasjon et lag velger, avhenger av flere forhold. Det kan for eksempel være ulike typer utøvere som er på eget lag, og på motstanderlaget, samt lagets egen kapasitet i de ulike formasjonene. Uansett hvilken forsvarsorganisering og forsvarsformasjon en velger, vil det mest kritiske være om hver enkelt utøver er i fysisk og teknisk stand til å vinne sin duell mot motspilleren (Enoksen et al., 2012).

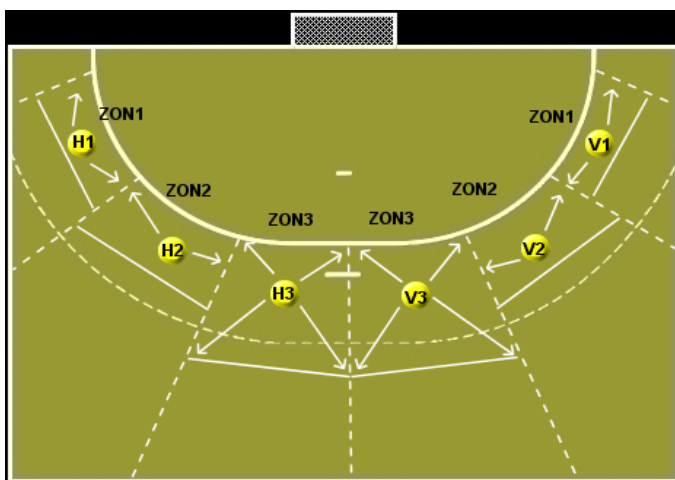
Nedgruppert 6:0 forsvar

I nedgruppert 6:0 forsvar har alle utøverne seksmeterlinjen som grunnoppstilling (Enoksen et al., 2012). Formasjonen 6:0 gir mulighet for optimal tetthet langs hele seksmeterlinjen, maksimal oversikt over angrepsspillerne og minimalt behov for posisjonsskifte (Enoksen et al., 2012). Dybdearbeidet er det viktigste prinsippet i et 6:0 forsvar. Hellemsvik (1999) forklarer et 6:0 forsvar i to kategorier med ulike arbeidsoppgaver:

- 1) Alle utøverne har de samme arbeidsoppgavene, støting, sideveisbevegelser og blokkering.
- 2) Kun de fire utøverne som står i midten utfører støtingen og blokkering, mens kantspillerne arbeider i sideveisbevegelser.

Uavhengig av de to kategoriene, overlapper sonene til de ulike forsvarerne hverandre for å oppnå god tetthet i sitt 6:0 forsvar. God kommunikasjon er forholdsvis enkelt i dette forsvarssystemet, mens effektivt dybdarbeid er vanskelig (Hellemsvik, 1999).

Figur 4 illustrer soneforklaringen i et 6:0 forsvar.

Figur 4. Soneforklaring i forsvarsformasjonen 6:0

Beskrivelse:

Sone 1 (H og V 1ér): Sidesektor, rød sone upresset Ks skudd/grønn sone presset Ks skudd

Sone 2 (H og V 2ér): Sidesektor, grønn sone for distanseskudd over 2ér & pressede skudd mellom 1 og 2

Sone 3 (H og V 3ér): Midtsektor, rød sone for distanseskudd og nærskudd

(Andrésen, 2016, 24. Juni)

Utgruppert 5:1 forsvar

Utgruppert 5:1 forsvar kjennetegnes ved at en utøver har høyere utgangspunkt enn resten av laget (Enoksen et al., 2012). Utgangspunktet for senteren (den offensive utøveren) er at hun har utgangspunkt fra syv til ti meter. Lag som arbeider i et 5:1 forsvar blir oppfordret til å være ballorienterte. Det er ønskelig at de har en offensiv tankegang og angriper ballfører når hun er i deres sone. 5:1 forsvar gir økt mulighet for å opprettholde dybden i forsvaret, men gir større utfordringer i sideveisbevegelser og tetthet langs seksmeterlinjen (Enoksen et al., 2012). Eventuelle kommunikasjonsproblemer oppstår oftest mellom utøverne på seksmeterlinjen og den fremskutte utøveren.

2.3 Felles mentale modeller (FMM)

Begrepet fellesmentale modeller (FMM) blir av Jonker et al., (2011) definert på følgende måte:

“En felles kunnskapsstruktur mellom medlemmer av et team som gjør dem i stand til å danne nøyaktige forklaringer og forventninger til oppgaven, og for deretter å koordinere sine handlinger og tilpasse sin atferd til oppgavens krav og andre gruppemedlemmer.”

Med utgangspunkt i definisjonen nevnt over, vil FMM kunne bli brukt slik at utøvere kan memorere og organisere kunnskap i strukturer. Utøvere som anvender FMM vil ha et verktøy som forutser informasjons- og ressursbehovet til andre teammedlemmene. Med dette verktøyet vil utøverne kunne være i stand til å handle ut i fra ulike oppgavers krav og lagets uensartede respons (Mathieu et al., 2000). Det er lagets evne til raskt å tilpasse seg nye situasjoner som gjør at det fungerer i komplekse og skiftende omgivelser (Mathieu et al., 2000). På bakgrunn av dette tydeliggjør Jonker et al., (2011) en sammenheng mellom FMM og teamprestasjon.

Cannon-Bowers og Salas (2001) deler innholdet i FMM i tre kategorier; *oppgavespesifikk kunnskap*, *oppgaverelatert kunnskap* og *medspillerkunnskap*. Oppgavespesifikk kunnskap og oppgaverelaterte kunnskap beskriver en felles forståelse eller delte oppfatninger omkring arbeidsoppgaver som teamet skal utføre i sin kollektive plan, og hvordan miljøet ytterligere påvirker oppgaven (Cannon-Bowers & Salas, 2001).

For eksempel kan oppgavespesifikk kunnskap være en kollektiv plan som skal løses på bakgrunn av en analyse av motstanderen, mens oppgaverelatert kunnskap kan være en utarbeidet strategi for utførelsen av et effektivt overtallsspill i fase fire. I hvilken grad treneren tilpasser den kollektive planen for laget mellom oppgavespesifikk og oppgaverelatert kunnskap, varierer fra konkurranse til konkurranse (Mathieu et al., 2000).

Medspillerkunnskap beskriver koordinerte handlinger innad i team og mellom bestemte teammedlemmer (Cannon-Bowers & Salas, 2001). Dette er en sammensetning av teammedlemmenes ulike handlinger og ansvarsområder for å forsvare seg, gjenvinne, bevare, eller flytte ballen i laget for å komme i scoringsposisjon og å score. I medspillerkunnskap vil rollene, ansvarsområdene og handlingsmønstrene varierer i forhold til de krav som den bestemte oppgaven stiller, men også i forhold til hvilke teammedlemmer som er involvert (Converse et al., 1991). Ved å etablere høy medspillerkunnskap vil teammedlemmene forbedre oppgaveutførelsen, øke prestasjonen hos den enkelte utøveren, og til slutt øke prestasjonen i laget (Cannon-Bowers & Salas, 2001; Reimer et al., 2006). Det kan for eksempel handle om innspillsteknikker til egen LS. Innspillsteknikkene tilpasses LS aktuelle

posisjon, samt hennes fysikk, de kan gis via bakken eller høyt i luften. Denne medspillerkunnskapen er teamspesifikk, og er ikke noe utøverne umiddelbart kan dra nytte av om hun skulle skifte lag (Reimer et al., 2006). Med dette som utgangspunkt er det verdt å merke seg at manglende samhandling innad i laget, eller mellom teammedlemmene, kjennetegner et lag som opplever en kollektiv kollaps (Apitzsch, 2009).

2.3.1 Situation awareness (SA) (Situasjonsbevissthet)

Endsley & Jones (2012) anvender begrepet *situation awareness* (SA), på norsk best forklart som *situasjonsbevissthet* eller *situasjonsoppfatning*. Mønstergjennkjennelse påvirker så individets beslutningsprosesser. SA blir definert på følgende måte: *Å være oppmerksom på det som skjer rundt deg, og forstå hva denne informasjonen betyr for deg nå og i fremtiden* (Endsley & Jones, 2012). Med utgangspunkt i definisjonen innebærer SA både en vurdering av situasjoner som oppstår her og nå, og en vurdering av hva de vil kunne medføre av konsekvenser for laget (Endsley & Jones, 2012). SA består av beslutningsprosesser som utgjør utøverens situasjonsoppfatning. I følge Klein (2009) betyr det at utøveren vil, umiddelbart etter at en situasjon (*situational assesment*) er bedømt, velge den mest hensiktsmessige beslutningen uten bevisste overveielser. Det betyr at å bedømme situasjonen og å hente informasjon om hva som skal gjøres, er en del av den samme beslutningsprosessen. Teammedlemmer som har opparbeidet ekspertise, kan ofte forutse ulike beslutninger, og velge den beslutningen som er mest hensiktsmessig for situasjonen som skal løses, og deretter utføre beslutningsprosessen på en effektiv måte (Klein, 1999). I slike tilfeller vil SA bli dannet intuitivt eller gjennom mentale simuleringer. Erfaring fra tilsvarende situasjoner gjør at det ligger latent for de mest erfarne teammedlemmene å velge riktig beslutning (Klein, 1999).

Gershgoren (2012) fremhever at tilpasningsevnen til endringer i dynamiske situasjoner, viser seg å være avgjørende for effektive team. Det at teammedlemmene tilpasser seg endringer, besitter en felles forståelse av kunnskapsstrukturer og beslutter og koordinerer sine handlinger, fører til økt teamprestasjon. Dette gjelder spesielt når utøverne befinner seg i omgivelser som kan betraktes som kaotiske eller tvetydige. Slike omgivelser inntreffer hyppig for utøverne i norsk topphåndball, og dermed henviser Klein (1999) til et økt behov for å styrke forutsigbarheten ved hjelp av FMM, fordi det vil føre til økt samhandling og mindre misoppfatninger (Gershgoren, 2012).

2.4 Rolleforståelse

Ifølge Hemphill og Rush (1952) vil lag som består av teammedlemmer som deler en felles forståelse av den enkelte utøvers funksjon og rolleansvar, føre til en økt effektivitet for laget. For å kunne forstå FMM imellom teammedlemmer, må kunnskap om miljøet og den informasjonen som blir delt imellom dem, belyses (Carron & Brawley, 2008).

I norsk topphåndball er det grunnlag for å hevde at teammedlemmene sine handlinger i etablerte situasjoner blir styrt etter en kollektiv plan innad i laget, hvor den enkelte utøvers handlingsmønster i den kollektive planen avhenger av teammedlemmets forhåndsdefinerte rolle (Carron & Brawley, 2008). Carron & Brawley (2008) definerer *rolle* som et arbeidsforhold som beskriver hva som forventes av et individ i bestemte situasjoner. Dersom teammedlemmene får utdelt forskjellige roller, hevder Reimer et al., (2006) at utøverne har bestemte ansvarsområder som inneholder egne spesifikke arbeidsoppgaver. Utøvere vil kunne få tildelt ulike roller innad i teamet, på trening og/eller i konkurranser (Reimer et al., 2006). I den sammenheng vil en rolle forstås som et sett forventede ansvarsområder hos en utøver, som krever en bestemt type atferd innad i laget. Ansvarsområdene utarbeides etter lagets kollektive plan, spillerposisjonen, spillets ulike faser, og/eller etter utvalgte konkurransesituasjoner som krever ulike kunnskapsstrukturer og samhandlingsmønstre (Carron & Brawley, 2008; Reimer et al., 2006).

En kollektiv plan som inneholder klare ansvarsområder med tydelige rollefordelinger, vil kunne øke forutsigbarheten mellom utøverne, og føre til mer effektiv samhandling innad i teamet og økte prestasjoner (Gershgoren, 2012; Giske & Børgesen, 2003). Ved å øke et teams koordineringsevne mener Reimer et al., (2006), at teammedlemmene vil få klare roller, og forventninger omkring egen og teammedlemmenes adferd. Likevel hevder Bourbousson et al., (2010) at utøvere som arbeider i idrettsteam i en lagidrett som håndball, hvor omgivelsene kan betraktes som kaotiske og komplekse, har en viss fleksibilitet i de ulike rolleavklaringene.

Carron og Brawley (2008) viser til at i suksessfulle team opplever utøverne ofte en rolleklarhet innad i teamet. Samtidig som Beauchamp et al., (2005) fremhever at rolletvetydighet vil påvirke teammedlemmenes evne til å forutse handlinger og teams koordineringsevne, hvor rolletvetydighet skaper en variabel atferd, usikkerhet og uforutsigbarhet innad i teamet. Levinson et al., (1965) viser til at en rolletvetydighet oppstår innen fire områder:

- 1) Ansvarsområdet, som refererer til manglende informasjon om bredden i rollens ansvar (Levinson et al., 1965).
- 2) Rolleatferd, som refererer til manglende informasjon om atferd assosiert med rollens forventede atferd (Levinson et al., 1965).
- 3) Rolleevaluering, som refererer til manglende informasjon om hvordan den enkeltes ansvar er vurdert (Levinson et al., 1965).
- 4) Rollekonsekvenser, som refererer til manglende informasjon om konsekvensene av manglende evne til å oppfylle hver og en sitt rolleansvar (Levinson et al., 1965).

2.5 Teamkoordinering

Begrepet *team* eller *lag* beskrives som en utøvergruppe som har et felles engasjement, et felles formål hvor de ulike teammedlemmene har spesifikke roller og funksjoner (Johnson & Johnson, 2013). Delt kunnskap og teamkoordinering er nøkkelfaktorer for optimal samhandling, som videre bidrar til gode prestasjoner i lagidretten håndball (Johnson & Johnson, 2013). Grèhaigne & Godbout (1995) hevder at dersom utøverne skal ta effektive beslutninger, må teamets samhandling og koordinering bli innarbeidet i utøvernes forskjellige beslutningsprosesser (Grèhaigne & Godbout, 1995; Johnson & Johnson, 2013).

I følge Eccles (2010) vil utøvere få økt kunnskap om spillet igjennom erfaringer under trening og konkurranse. Teammedlemmene må kontinuerlig kunne innhente informasjon fra de ulike omgivelsene de befinner seg i, gjenkjenne ulike spill- og konkurransesituasjoner, og deretter huske relevant informasjon fra tidligere erfaringer (Reimer et al., 2006). Med en slik tilnærming vil begrepet *teamtrening* være et viktig verktøy for å øke teamkoordineringen innad i laget, samt styrke teammedlemmenes samhandling.

Teamtrening vil si treningsmetoder som gir økt kunnskap til teamets FMM, som videre gjør det enklere for utøvere å gjenkjenne tidligere spill- og konkurransesituasjoner (Reimer et al., 2006). Teamtrening betyr at en trener koordinerer og tilpasser treningene på en hensiktsmessig måte. Treningen består som oftest av strategier som gir utøverne verktøy om delt kunnskap, teamkoordinering og ulike samhandlingsmønstre, slik at treningene vil kunne øke teamets yteevne (Johnson & Johnson, 2013).

3. METODE

Metode forklares som framgangsmåter for å løse gitte problemstillinger (Dalland, 2012). Innenfor vitenskapelige forskning deles metodebegrepet inn i kvantitative og kvalitative metoder. Innenfor idrettsvitenskapen undersøker mange studier relasjoner mellom to eller flere fenomener (Kvale & Brinkmann, 2009; Thomas, Nelson & Silverman, 2005). Både kvantitative og kvalitative studier undersøker relasjoner mellom fenomener, men på ulike måter. Den kvantitative forskningen tar sikte på å gi en beskrivelse av virkeligheten ut ifra målbare enheter, som eksempelvis statistiske analyser. De kvalitative derimot, søker etter ny innsikt angående meninger og opplevelser som ikke er målbare i form av statistiske analyser, men i form av tekstanalyse (Dalland, 2012). Videre er det viktig å påpeke at valget av metode styres i all hovedsak av det valgte problemområdet, og av studiens problemstillinger (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013).

I mitt arbeid med å belyse forskningsspørsmålet, *Hvilke kunnskapsstrukturer kommer til uttrykk i etablert angrep (fase fire), og etablert forsvar (fase åtte), hos utøvere fra et damelag i 1.divisjon*, har jeg funnet det hensiktsmessig å vektlegge en kvalitativ metodisk tilnærming, ved innsamling og analyse av data.

3.1 Valg av metode

I dette kapittelet ønsker jeg å gjøre rede for de metodiske valg som er gjort i planleggingen og gjennomføring av datainnsamling og i analysen av datamaterialet. Ved å være åpen om mine metodiske valg ønsker jeg å legge til rette for kontroll, etterprøving og kritikk fra andre forskere og interesserte.

Hensikten med masteroppgaven er å undersøke om utøverne fra et damelag i 1.divisjon ga uttrykk for en *felles forståelse*, i fase fire, og fase åtte. Deretter skal masteroppgaven redegjøre for om det er samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser i videoklippene, deres oppfattelse av situasjonen, og laglederen sin oppfattelse av utøvernes ulike arbeidsfordelinger og fordelte eller delegerte arbeidsoppgaver.

Studiet ønsker å studere et fenomen gjennom utforskning av flere enheter. Ved et utvalg på syv informanter, er formålet å gi en forståelse av hvilke kunnskapsstrukturer som utarter seg i et 1.divisjonslag. Masteroppgaven har dermed et eksplorerende case-design, med en

fenomenologisk tilnærming. Det empiriske datamaterialet er innsamlet gjennom individuelle dybdeintervjuer og videoklipp som informantene skal beskrive.

3.2 Utvalg

Jeg tar ikke sikte på å generalisere, men å generere teori og kunnskap ved bruk av dypere analyser av et mindre utvalg individer (Kvale & Brinkmann, 2009).

Seks utøvere og en lagleder fra ett lag i 1.divisjon, ble invitert til å delta i masteroppgaven. Seks utøvere og en lagleder takket ja til deltakelse. Gjennomsnittsalderen på utvalget var 24 år, med en variasjonsbredde på 12 år. Utvalget bestod av en Ks, to Ls og tre Bs fra utøvergruppen. Tre av utøverne har vært i startoppstillingen de fleste kampene i sesongen 2018/2019, samtidig som ytterligere to utøvere har utallige minutter på banen gjennom sesongen. Dermed kan disse utøverne defineres som en del av kjernegruppen i laget, vurdert utfra spilletid. På bakgrunn av et laglederskifte inn mot sesongen 2018/2019, var et av de første kriteriene for å bli inkludert i denne masteroppgaven at utøverne har tatt del i sesongen 2018/2019 i sin helhet (oppkjøringsperiode en og to, samt sesongspill). Videre var et annet kriterium at utøverne hadde godt med spilletid fra *den utvalgte kampen*, hvor de åtte videoklippene hadde blitt hentet fra. Laglederen har hatt lagleder A-verv for laget gjennom hele sesongen. Beskrivelse av utvalget er gjort i tabell 1.

Tabell 1

ID	Antall sesonger i utlandet 1.divisjon/Eliteserie	Antall sesonger 1.divisjon/Eliteserie	A-landskamper	LK-landskamper ¹	Intervjulengde (Min)	Transkriberte sider
Utøver 1	2	7	NEI	JA	37min	11
Utøver 2	0	7	NEI	NEI	39 min	13
Utøver 3	0	1	NEI	JA	45 min	16
Utøver 4	0	4	NEI	JA	40 min	14
Utøver 5	0	1	NEI	NEI	44 min	16
Utøver 6	4	3	NEI	NEI	35 min	10
ID	Trener utdanning/kurs	Antall sesonger som lagleder for senior i utlandet	Antall sesonger som lagleder i 1 divisjon/Eliteserie	Trener verv for landslag	Intervjulengde (Min)	Transkriberte sider
Lagleder A	3	1	1	JA	58 min	22

Tabell 1. Beskrivelse av studiets utvalg

¹ LK-landskamper er forbundets definisjon på aldersbestemte landslag kamper

3.3 Forskningsetiske overveielser

Masteroppgaven inneholder ulike former for personopplysninger og videoopptak av informantene, og studiet har meldeplikt til personvernombudet for forskning. Prosjektmeldingen for studiet ble godkjent av personvernforbundet for forskning, Norsk senter for forskningsdata (NSD) 04.02.2019, med referansekode 442180 (Vedlegg 7.1). Informantene i studiet deltok frivillig og ble godt informert om hva deltakelsen ville innebære. Dette ble gjort gjennom *informert samtykke*, som alle signerte, der studiet ble beskrevet (Vedlegg 7.2). Datamaterialet er anonymisert, og vil dermed ikke skape noen negative konsekvenser for de forskjellige informantene på et senere tidspunkt. Informantene er gitt et kodenavn, koblet opp mot datamaterialet de ga i intervjuene.

Tillitten mellom forsker og de som deltok, opplevdes som tilfredsstillende, på bakgrunn av den åpenheten deltakerne viste i dybdeintervjuene. Datamaterialet blir oppbevart på en ekstern harddisk, og på en datamaskin begge med passordbeskyttelse.

3.4 Opplegg

Masteroppgaven har en eksperimentell design der informantene eksponeres for de samme videoklippene som en uavhengig variabel, mens *effekten* måles kvalitativt og kvantitativt som en avhengig variabel. Flere kamper fra 1.divisjon og sesongen 2018/2019 ble vurdert, før den bestemte kampen ble valgt. Kampen ble analysert, og deretter ble det plukket ut forskjellige spillsituasjoner fra fase fire og fase åtte. Informantene skulle beskrive videoklippene og hva de observerte. Målet var å samle beskrivelsene, for deretter å finne felles kunnskapsstrukturer på tvers av informantene. For å nå målet skulle informantene bli eksponert for ulike videoklipp individuelt i dybdeintervjuet. Informantene ble eksponert for *åtte* videoklipp fra egen deltakelse i kamp.

Rekkefølgen på videoklippene som ble vist var:

- Fire situasjoner i fase fire
- Fire situasjoner i fase åtte

Spillsituasjonene ble fordelt inn i de to etablerte fasene i spillsyklusen:

- To situasjoner i fase fire, med spillsystemet *kantovergang med ball*
- To situasjoner i fase fire, med spillsystemet *rundgang*
- Fire situasjoner i fase åtte, med forsvarsformasjonen *6:0 med støtende 3ére*

3.5 Instrument

I masteroppgaven ble det anvendt dybdeintervju. Dybdeintervjuene skulle gi innsikt i kunnskapen og erfaringene til informantene i en *delvis strukturert tilnærming* (Ringdal, 2013). Dette er den tilnærmingen som er mest egnet for et kvalitativt forskningsintervju og som fremmes av forskningslitteraturen (Thagaard, 2013). Ved å anvende en slik tilnærming vil temaene være fastlagt på forhånd, mens *rekkefølge på temaene* bestemmes underveis i intervjuet (Thagaard, 2013). Dermed kan forskeren følge informantens fortelling, men samtidig sørge for at de viktigste temaene og formålet med intervjuet likevel blir ivaretatt (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013).

3.5.1 Dybdeintervju

Ved å anvende dybdeintervju vil masteroppgaven undersøke om utøverne fra et damelag i 1.divisjon gir uttrykk for en felles mental forståelse i fase fire og fase åtte. Hensikten er å måle hvilke felles kunnskapsstrukturer som finnes blant de ulike informantene, hvor dybdeintervjuene skal beskrive hvordan utøverne forstår sine egne og lagets handlinger.

Studiet har eksponert informantene for ulike videoklipp underveis i dybdeintervjuet. En slik tilnærming blir beskrevet i faglitteraturen som *stimuli recall* (Rowe, 2009). Hensikten med *stimuli recall* er at informantene, gjennom videoeksponering, skal gjengi sine egne opplevelser og minnes den kognitive aktiviteten som han/hun ble eksponert for. *Stimuli recall* har i tidligere forskning vist seg å være et nyttig verktøy for å studere kognitive prosesser (Rowe, 2009; Lyle, 2003).

Dybdeintervjuene ble gjennomført ved bruk av en intervjuguide (Intervjuguide se vedlegg 7.3). Intervjuguiden ble utformet på bakgrunn av eksisterende teori om FMM (Cannon-Bowers & Bowers, 2006; Cannon-Bowers & Salas, 2001; Convers et al., 1991; Endesley & Jones, 2012; Gershgoren, 2012; Klein, 1999; Mathieu et al., 2000; Reimer et al., 2006). I tråd med Gershgoren (2012) ble intervjuguiden tilpasset, og FMM ble byttet ut med mer modifisert og dagligdagse håndballuttrykk.

Ved første videoklipp ble de forskjellige informantene bedt om å beskrive situasjonen som de ble eksponert for. Deretter ble de spurt om det hadde vært ønskelig å løse situasjonen på en annen måte. Avhengig av hva hver enkelt svarte, ble det brukt oppfølgingsspørsmål.

Oppfølgingsspørsmålene ble brukt for å konkretisere utsagn som informantene kom med i intervjuet. En slik tilnærming medførte at informantene fikk ulike oppfølgingsspørsmål, men at de samme temaene likevel ble gjennomgått. I all hovedsak ble det benyttet utdypende og avklarende spørsmål for bedre å forstå ulike utsagn fra informantene.

Neste spørsmål som informantene ble også spurt om var om laget ble styrt av en felles forståelse i den gitte situasjonen. Om nødvendig ble det (igjen) benyttet ulike oppfølgingsspørsmål.

I tillegg til oppfølgingsspørsmål, ble det benyttet *prober* for å skape flyt i dialogen. *Prober* er spørsmål, kroppsspråk og kommentarer som skaper flyt i samtalen (Thagaard, 2013).

Intervjuene ble avsluttet med to spørsmål om felles mentale modeller. Det første spørsmålet handlet om hvilke strategier informanten opplevde som hensiktsmessig å utvikle for laget. Det andre spørsmålet handlet om, hvordan informanten opplevde at laget hadde arbeidet med en felles forståelse før kamp.

Avslutningsvis skal masteroppgaven redegjøre for om det er samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser i videoklippene, deres oppfattelse av situasjonen, og laglederen sin oppfattelse av utøvernes ulike arbeidsfordelinger og fordelte eller delegerte arbeidsoppgaver.

3.5.2 Teknisk utstyr

Kampdataene ble hentet via XPS Sideline, og ble videre klippet og analysert via samme program. Videoklippene ble, ved hjelp av programmet XPS Sideline, vist på en datamaskin under dybdeintervjuene. Dybdeintervjuene ble tatt opp som lydopptak ved hjelp av en båndopptaker, og deretter transkribert ved hjelp av programmet Nvivo. Det var også dette programmet som ble brukt for å analysere og sammenlikne de ulike intervjuene med hverandre. Til slutt ble også XPS Sideline anvendt for å tegne utdrag av de ulike videoklippene inn i masteroppgaven.

3.6 Validitet og reliabiliteter av instrumenter

Ifølge Kvale, Brinkmann, Anderssen og Rygge (2015) vil validitet og reliabilitet av dybdeintervjuet som instrument omhandle hvorvidt intervjuene undersøker det de er ment å gjøre, og hvor pålitelige resultatene er. Validitet i et dybdeintervju avhenger av troverdigheten til den som blir intervjuet, og at forskeren har kontinuerlig kontroll på informasjonen som blir gitt av informantene. Reliabilitet av dybdeintervjuet vil vurderes i sammenheng med spørsmålet om andre forskere ville fått de samme svarene fra informantene, ved lik fremgangsmetode. Ifølge Ringdal (2013) vil forskerens refleksjon rundt gjennomføringen av dybdeintervjuet gi en indikasjon på reliabiliteten av dybdeintervjuet som instrument. Det vil innebære å være bevisst på mulige feilkilder, og tilfeldige målefeil. *Stimuli recall* som en hovedfunksjon i dybdeintervjuer er tidligere vist å være et nyttig verktøy for å studere kognitive prosesser. Framgangsmåten bidrar til å øke påliteligheten i rapporteringen til informantene.

Lydopptak ble benyttet for å styrke reliabilitet, og det gir et gunstig utgangspunkt for tolkning av data. Bruk av lydopptak er anbefalt som instrument i dybdeintervjuer, siden det gir forskeren mulighet til å konsentrere seg om intervjuets dynamikk. Dermed kan forskeren konsentrere seg om informanten og den informasjonen som blir gitt i dybdeintervjuet.

3.7 Prosedyre

For å få tilgang til informantene ble denne masteroppgaven først godkjent av personvernforbundet for forskning, Norsk senter for forskningsdata (NSD), 04.02.2019, med referansekode 442180. Deretter ble det tatt kontakt med sportslig utvalg i den aktuelle klubben for å høre om det var av interesse for klubben å delta på studiet. Sportslig utvalg tok deretter kontakt med det aktuelle trenerteamet og utøverapparatet. Både klubb, trenerteam og utøverapparat var positive til deltakelse. Trenerteam og utøverapparat fikk utdelt samtykkeskjema. I samtykkeskjemaet ble formålet med studiet utdypet, samtidig som det ble nøye beskrevet hva deltakelsen ville innebære. Det ble tydeliggjort at deltakelsen var frivillig, og at all informasjon ville bli anonymisert og dermed ikke kunne bli koblet til dem i ettertid. Spillerne og treneren takket ja til deltakelse gjennom signering av samtykkeskjema. Tidspunkt for dybdeintervjuene ble bestemt av informantene. De ble spurt om hvilke tidspunkt som var gunstig for dem, og intervjuene ble gjennomført i samsvar med det.

Ifølge Robson (2002) er det hensiktsmessig å utføre pilotintervju for å videreutvikle egen intervjukompetanse. På bakgrunn av forholdsvis liten intervjukompetanse ble det derfor vurdert hensiktsmessig å gjennomføre et pilotintervju i dette studiet. Pilotintervju ble gjennomført med to utøvere og en lagleder fra en annen klubb som deltar i en divisjon under. Utøverne kan defineres som en del av kjernegruppen i laget, vurdert utfra spilletid. En av utøverne hadde vært i startoppstillingen de fleste kampene i sesongen 2018/2019, samtidig som den andre utøveren har hatt utallige minutter på banen gjennom sesongen. Begge utøverne har tatt del i sesongen 2018/2019 i sin helhet (oppkjøringsperiode en og to, samt sesongspill). Lagleder A har hatt dette vervet igjennom flere sesonger. Målet med pilotintervjuene var å få et innblikk i hvordan intervjuet ville fremstå i dialog med kommende informantene. Ønsket var også å få kunnskap om hvilke endringer som burde gjennomføres før dybdeintervjuene. Pilotintervjuene var dybdeintervjuer hvor utøverne skulle beskrive sine egne og lagets handlinger. Informantene ble eksponert for fem ulike videoklipp underveis i dybdeintervjuet. Pilotintervjuene varte mellom 18-25 minutt. Etter gjennomgang av pilotintervjuene, ble det bestemt at selve masteroppgaven burde kun ta for seg FMM i *etablerte faser*. Denne masteroppgaven tar derfor kun for seg FMM i fase fire og fase åtte. I tillegg ble det tydelig at dybdeintervjuet i studien hadde behov for å ha en mer presis spørsmålsformulering, samt en begrensning av teoretiske begreper. Rett og slett fordi det ble tydelig at bruk av vitenskapelig eller faglige begreper fra forskningslitteraturen om FMM, gjorde informantene usikre i sine besvarelser. Intervjuguiden ble derfor i tråd med Gershgoren (2012) tilpasset, da det var viktig at studiet anvendte begreper som informantene hadde en forståelse for. Begreper som for eksempel: *strategi, felles forståelse, retningslinjer og arbeidsoppgaver* ble ansett som mer relevante for beskrivelser om det som forekommer på parketten.

3.7.1 Dybdeintervjuets prosedyre

Alle dybdeintervjuene ble gjennomført i idrettsanlegget hvor utvalget til daglig har treninger og hjemmekamper, for å skape trygghet og en avslappende intervjuopplevelse.

Dybdeintervjuene ble gjennomført i avsluttende del av sesongen 2018/2019, i mars måned. I forkant av hvert dybdeintervju ble det gjennomført en liten briefing, hvor formålet var å forklare hensikten med dybdeintervjuet og å avklare om det var noe informantene var usikker på. Under dybdeintervjuene ble det vist videoklipp, som deretter informantene skulle beskrive. Etter hvert dybdeintervju ble det gjennomført en liten oppsummering, hvor

informanten fikk en mulighet til å avklare om noe *ikke* ble sagt, og eventuelt å formidle sin opplevelse av dybdeintervjuet.

3.8 Databehandling

Rådata ble overført til HP PC i form av lydfil. For å kunne transkribere, organisere, analysere og strukturere data, ble Nvivo versjon 11.1.0.411, anvendt. Hvert dybdeintervju ble transkribert ordrett, på bokmål, for alle informantene. Transkripsjonenes uttrykk ble endret til felles uttrykk brukt i dette studiet vist i figur 1 s. 9. Deretter ble transkriberingen lest nøye gjennom ytterligere to ganger mens forskeren hørte på lydfilen.

Da transkriberingen og gjennomlesning av datamaterialet var ferdig, startet prosessen med å kategorisere de ulike utsagnene til utvalget. Det ble brukt tematisk analyse, ved å følge retningslinjene til Braun og Clarke (2006), for å organisere og beskrive datamaterialet. På forhånd var det fastlagt fire kategorier, etter gjennomgang av relevant forskningslitteratur (Converse et al., 1991; Endsley & Jones 2012; Reimer et al., 2006). Disse kategoriene var:

- Oppgavekunnskap: Beskrivelse av oppgaven og hvordan miljøet påvirker krav til oppgaven.
- Situasjonsoppfatning: Beskrivelse av hva spilleren ser i spillsituasjonen, og hvordan hun opplever det som foregår i situasjonen.
- Medspillerkunnskap: Kunnskap om lagkamerater og hvordan de vil samhandle.
- Annet: Utsagn som er interessante i henhold til problemstillingen, men som ikke passer i de andre kategoriene. Som for eksempel: beskrivelser av egen rolle i situasjonen, og beskrivelse av en medspillers rolle.

Etter transkriberingen av teksten og gjennomlesning av dybdeintervjuene, ble de ulike utsagnene kategorisert i de aktuelle kategoriene, og etter som utsagnene referert til aksjoner i fase fire eller fase åtte. Det ble brukt åpen koding, som vil si å bryte ned sitatene til atskilte deler, for deretter å se etter likheter og ulikheter (Strauss & Corbin, 1990). Datamaterialet som ble kodet inn i kategorier, ble tildelt en bestemt kategori. Kategoriene lå som etablerte strukturer, med grunnlag i teorien. Det ble brukt en induktiv tilnærming, som betyr at temaene er sterkt tilknyttet datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). Strategien var derfor å induktivt kode datamaterialet, og å søke etter mønstre på tvers av dybdeintervjuene innenfor kategoriene. Det ble opprettet fire subkategorier: 1) *Samsvar mellom utøvere*, 2) *Avvik mellom*

utøvere, 3) *Samsvar mellom utøvere og lagleder A* og 4) *Avvik mellom utøvere og lagleder A*. Dermed ble utsagn kategorisert inn i en kategori, og registrert i den etablerte fasen som de tilhørte.

I kategoriseringsarbeidet ble det gjennomført en intra-rater reliabilitetssjekk. Det ble gjort ved å kategorisere alt datamaterialet en gang, og i etterkant ta tre ukers pause der forskeren ikke kikket på datamaterialet. Etter disse tre ukene ble alt datamaterialet kategorisert en gang til. Kodingen av datamaterialet i de ulike kategoriene ble nøye gjennomgått etter den andre kategoriseringen, og konklusjonen ble at det ikke var nødvendig med en tredje kategorisering av datamaterialet. Antall sitater i de fire ulike kategoriene ble telt og summert opp, i tillegg til subkategoriene. Disse tallene ble deretter overført til et Excel-dokument, der en kunne utarbeide en modell for hvilke kunnskapsstrukturer som var felles for utvalget.

4. RESULTAT OG DISKUSJON

I masteroppgaven ønsker jeg å legge frem både *resultatene av analysen og diskusjon (tolkning) av resultatene* i samme kapittel. Ved at studiet har anvendt dybdeintervju som metode, er analysen og diskusjon tett sammenvevd (Dalland, 2012). Dermed er det ikke hensiktsmessig å skille ut diskusjonen som et eget kapittel. Stadig å veksle mellom resultat og diskusjon (tolkning), ansees som en del av kvalitetskontrollen i denne type studie (Dalland, 2012).

Hensikten med masteroppgaven var å undersøke om utøvere fra et damelag i 1.divisjon uttrykte en felles forståelse i fase fire og fase åtte. Masteroppgaven skulle redegjøre for om det var samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser i videoklippene, deres oppfattelse av situasjonen, og laglederen sin oppfattelse av utøvernes ulike arbeidsfordelinger og fordelte eller delegerte arbeidsoppgaver.

Det empiriske datamaterialet som har vært analysert, kommer fra syv individuelle dybdeintervjuer, og er gjort gjennom videoeksponering av *åtte spillsituasjoner*, fire videoklipp i fase fire og fire videoklipp i fase åtte.

Selve analysen av dybdeintervjuene har blitt delt i to kategorier:

1. Felles relevante utsagn mellom utøverne
2. Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A

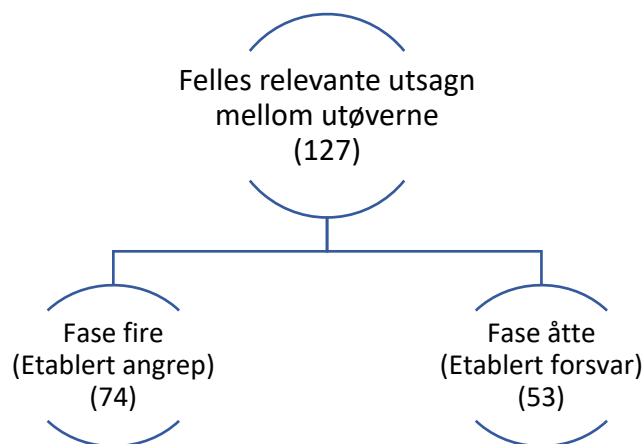
Hver kategori har belyst tre hovedmomenter: 1) *Felles oppgavekunnskap*, 2) *Felles situasjonsoppfatning* og 3) *Felles medspillerkunnskap*, alle med forskjellige submomenter.

4.1 Felles relevante utsagn mellom utøverne

Figur 5 i modell 1 viser analysen av det empiriske datamaterialet, samt felles relevante utsagn innenfor kategorien *felles relevante utsagn mellom utøverne*. Analysen ga 127 felles relevante utsagn mellom utøvere. De ulike utsagnene fordeles i to grupperinger:

1. Spillsituasjoner i fase fire
2. Spillsituasjoner i fase åtte

Analysen viste 74 felles relevante utsagn innenfor fase fire og 53 innenfor fase åtte.

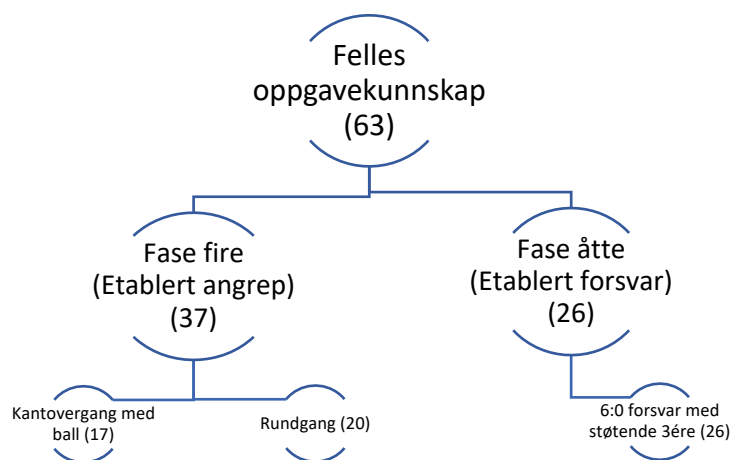
Figur 5. Modell 1 - Felles relevante utsagn mellom utøvere i fase fire og fase åtte

4.1.1 Felles oppgavekunnskap

Ifølge Cannon-Bowers og Bowers (2006) vil utøvere i team være gjensidig avhengige av hverandre for å løse spillsituasjoner, og må samarbeide for å utføre ulike oppgaver. Det er derfor viktig at teammedlemmenes FMM gir kunnskap til utøverne slik at de former gjensidige forventninger av oppgaveutførelse (Converse et al., 1993).

I masteroppgaven ble informantene eksponert for åtte videoklipp; fire videoklipp i fase fire og fire videoklipp i fase åtte. Analysen av det empiriske datamaterialet viste at det var flere felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*: Det var 37 felles relevante utsagn mellom utøverne i *fase fire* og 26 felles relevante utsagn mellom utøvere i *fase åtte*. Disse utsagnene ble deretter fordelt på to ulike spillesystemer i fase fire, *kantovergang med ball* (17) og *rundgang* (20), og i *forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3ére* (26) i fase åtte.

Figur 6 i modell 2 viser felles relevante utsagn under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap* og submomentene i fase fire, *strategi* og fase åtte, *strategi*.

Figur 6. Modell 2 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*

Fase fire

I håndball har ofte lagene et felles bevegelsesmønster som innarbeides under trening. Laglederen gir deretter utøverne tilbakemelding og veiledning i lys av synkroniserte handlingsmønster eller felles modeller for samhandling (Giske, Rodahl, & Høigaard, 2014).

Strategi for kantovergang med ball

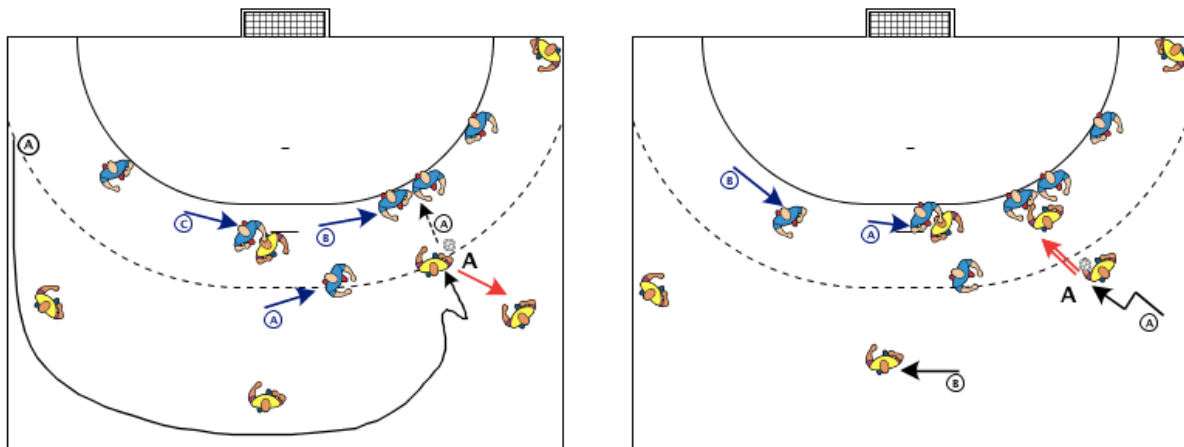
Videoklipp fem (illustrert i figur 7) og seks (illustrert i figur 13), viser begge en *kantovergang med ball*.

Ifølge Grèhaigne & Godbout (2014) er *strategi* ekvivalent med/det samme som valg gjort uten tidsbetyrninger. Strategien former medlemmenes forventninger til oppgaven.

Informantene beskriver lagets strategi på følgende måte:

Sitat utøver 1; "Laget (motstanderen) ligger i 5:1. Vi velger å kjører en kantovergang, hvor hun legger seg inn etterpå. Vi får to Ls, for å få det til å bli flatt. Da går vi for skudd eller eventuelt viderespill her".

Figur 7 illustrer videoklipp fem og lagets strategi i spillesystemet *kantovergang med ball*.

Figur 7. Stillbilde av videoklipp fem - Spillesystemet *kantovergang med ball*

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,
Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane

Sitatene tyder på at laget har en overordnet strategi i dette spillesystemet (17). Flere av utsagnene i analysen viser at laget enten ønsker en upresset situasjon for høyre Bs, som deretter kan skyte, eller et viderespill for å skape overtallssituasjoner på motsatt side.

Analysen tyder på en enighet omkring lagets kollektive plan og hensikten med strategien i spillesystemet. Spillesystemet har en sterk sammenheng med de egenskapene de forskjellige utøverne besitter. Informantene beskriver sammenhengen mellom spillesystemets strategi og medspilleregenskapene på følgende måte:

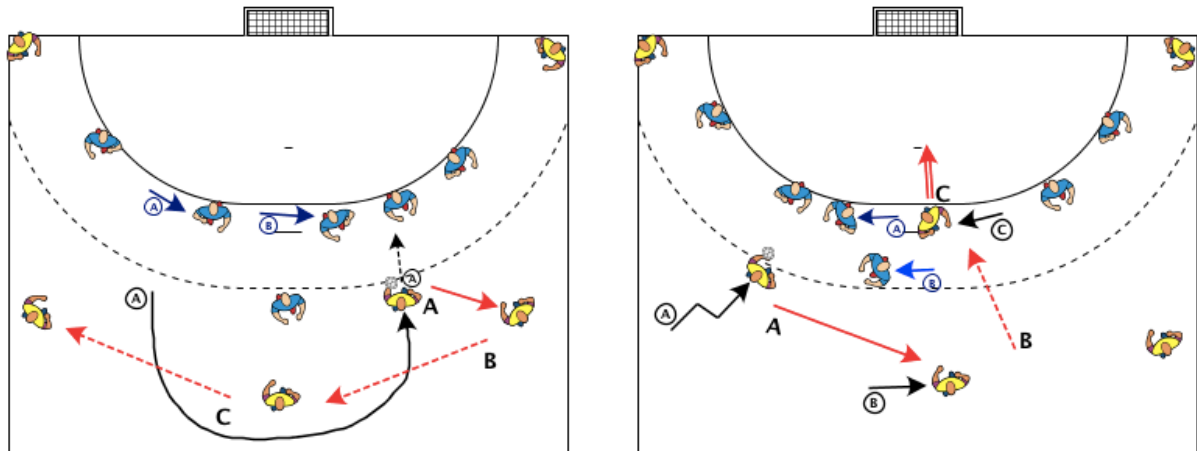
Sitat utøver 3; "Ja. I hvert fall når det er så flatt, og det er en skytter som kommer rundt sånn som her. Det handler jo om kvaliteten til spilleren det og. Vi har jo en skytter som høyre Bs".

Sitat utøver 4; "Det (etter kantovergangen) er jo der første trykket og vår første vurdering i systemet kommer. Er det flatt forsvar så skal man skyte. Når man har en så pass god skytter i laget, så gjør vi jo det".

Denne delen av analysen tyder sterkt på at *kunnskap om medspillere* skaper en forventning om hvordan laget og enkeltpillere vil agere (Eccles & Tenenbaum, 2004).

Strategi rundgang

Figur 8 og figur 12 illustrer videoklipp syv og åtte, begge disse videoklippene viser spillesystemet *rundgang* med pådrag og viderespill.

Figur 8. Stillbilde av videoklipp syv - Spillesystemet rundgang

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,
Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane

Informantene beskriver lagets strategi på følgende måte:

Sitat utøver 1; ”Det er en rundgang, en startbevegelse egentlig. Vi får midtre Bs vår, vår playmaker tilbake i midten. Så hun starter på venstre Bs. Det blir et plassskifte, hvor Ls kommer rundt og legger seg bredt i banen. Vi kjører direkte over til venstre Bs vår som satser for å involvere 3érne. Det er det som var målet. Da har du gjort jobben. Når du har to spillere på deg er det bare å slippe ballen videre. Midtre Bs kommer godt over og Ls blir ledige. Veldig fint innspill. Så dette, dette var veldig ønskelig”.

Sitatet over tyder på at laget har en klar overordnet strategi i dette spillesystemet (20). Flere av utøverne kaller spillesystemet en *startbevegelse*, hvor det videre er enighet om at spillesystemet har som hensikt å *isolere* venstre Bs slik at hun kan utfordre og eventuelt skape et overtallspill.

Informantene beskriver videre at spillesystemets strategi har ulike varianter, men med utgangspunkt i de utøverne som var på banen i klippet, viser videoklipp syv (illustrert i figur 8) en ønsket løsning. Utøver 6 beskriver videoklipp syv på følgende måte:

Sitat utøver 6; ”Vi ønsker å få spillere i situasjoner som de er ekstra god på, det vil si at i denne avtalen her så bytter venstre Bs og midtre Bs spilleplass først. Slik at de ender opp på

sine posisjoner igjen etter rundgangen. Vi spiller ballen til venstre igjen. Vi ønsker å isolere mann-mann på en av sidene. Vi har ulike varianter, enten med en gang, eller med en russer satsning for å trekke på oss og isolere på andre siden. Men i dette klippet her har venstre Bs gjort jobben sin, hun får på seg to, Ls sperrer godt og midtre Bs trekker fint over og deretter slipper ballen inn i rommet. Det blir en fin løsning”.

Flere utsagn i analysen viser at laget endrer på spilleposisjoner før de gjennomfører spillesystemet, *rundgang*. Informantene hevder at de gjør det for at utøverne skal ende opp i sine kjente spillerposisjoner etter endt spillesystem. En slik tilpasning kan defineres som en *medspillerkunnskap* som laget utfører i en standardisert handlingsbevegelse i håndball (Hellemsvik, 1999). Informantene beskriver det som en koordinert handling som bidrar til å øke muligheten til å komme i scoringsposisjon, og til slutt øker lagets prestasjoner (Cannon-Bowers & Salas, 2001; Reimer et al., 2006). Utsagnene under gir eksempler på slike beskrivelser:

Sitat utøver 2; *”Hensikten er jo å skape rom og få mann-mann spill for våre duellsterke spillere, vår venstre Bs er en av de. Helt klart. Så ja det er bra spilt. Vi bytter på spillerposisjonen først for at hun skal komme i denne situasjonen etter rundgangen”.*

Sitat utøver 3; *”Vi kjører rundgang, vi har allerede byttet på to spillere. Slik at nå kommer playmakeren vår (midtre Bs) inn i midten og venstre Bs på hennes posisjon”.*

Sitat utøver 4; *”Sånn som nå så kjører vi rundgang fordi at venstre Bs er sterk i sitt duellspill, og en mot en. Vi bytter spillerposisjoner først. Ls ender opp med å ligge motsatt og vi kan utfordre der (venstre side) på ganske stort område. Så dette er ønskelig fordi at venstre Bs er en dyktig duellspiller”.*

Fase åtte

I fase åtte ble informantene eksponert for fire videoklipp. Analysen viste 26 felles relevante utsagn i hovedmomentet *felles oppgavekunnskap* innenfor fase åtte. Disse utsagnene var alle i forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3ére.

Strategi i 6:0 forsvar med støtende 3ére

Videoklipp en til fire viser alle fase åtte hvor 1.divisjonslaget befinner seg i etablert forsvar. Basert på lagets grunnoppstilling i alle videoklippene, er det grunn til å anta at 1.divisjonslaget arbeider i nedgruppert 6:0 forsvar (Hellemsvik, 1999).

Seks av seks utøvere beskriver forsvarsformasjonen som 6:0 med støttende 3ére, hvor de skal ligge smalt i bane og arbeide rundt Ls. Utsagnene under gir eksempler på slike beskrivelser: Sitat utøver 4; *"Vi spiller defensiv 6:0 med støttende 3ére. Vi skal holde sonene våre, men vi har selvfølgelig tilfeller der hvor noen har tatt høyde og blir ute. Så det er ikke slik at det ikke er lov å krysse soner. Vi gjør det vi er nødt til for å låse ned ballfører. Men i utgangspunktet er avtalen vår at vi skal stå smalt, i våre egne soner og la 3érne ta høyde"*.

Sitat utøver 6; *"Vårt forsvar er 6:0 med støttende 3ére. Da skal 2ére dytte vekk og rundt Ls og 3éren skal frem å ta høyde. Den eneste gangen 2éren kan ta høyde er når den er alene, altså ingen Ls på sin side. Eller om det er en skytter som angriper rett på, da skal 3éren bli inne og bli med i en støtte blokk. Men vi ligger smalt og 2érne skal vel aldri fram om Ls er der, så lenge det ikke er en spesialavtale, eller et overspring fordi vi er i undertall"*.

Som nevnt tidligere, handler fase åtte om å presse motstanderen til å utføre tekniske feil (vinne ballbesittelse) eller ved direkte ballerobring. Videre ønsker man å lure og presse angrepsspillerne til å avslutte på muligheter med minst mulig sannsynlighet for å score (Enoksen et al., 2012). Et godt forsvarsspill er karakterisert som fleksibelt, aggressivt og med en vilje til å erobre ball og til effektive forflytninger (Enoksen et al., 2012). Men uansett hvilken forsvarsorganisering og forsvarsformasjon en velger, vil det mest gunstige være at hver enkelt utøver er i stand til å vinne sin duell mot motspilleren (Enoksen et al., 2012). Denne forståelsen samsvarer med utøvernes oppfattelse av hvordan laget ønsker å utføre ulike aksjoner i fase åtte. Utsagnene under gir eksempler på slike beskrivelser:

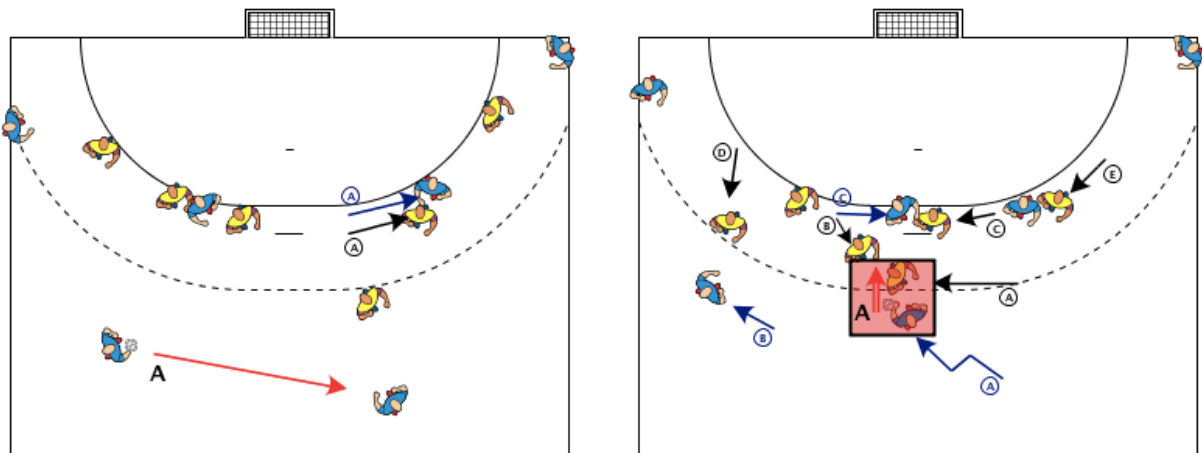
Sitat utøver 4; *"Altså vi ønsker å spille forsvar på denne måte, være litt uforutsigbare, vi tar høyde, vi er smarte og det er flere av oss som er ballorienterte"*.

Sitat utøver 5; *"Vi ønsker å spille slik. Vi ønsker å være uforutsigbare, aggressive og få skudd utover i banen, altså presse ballen videre"*.

Med utgangspunkt i eksemplene nevnt over har 1.divisjonslaget en kollektiv plan i lagets 6:0 forsvar, samt klare arbeidsbeskrivelser omkring utøvernes grunnoppstilling. Analysen viser koordinerte og synkroniserte individuelle handlinger for å løse arbeidsoppgaver som laget som helhet står overfor (Cannon-Bowers & Salas, 2001). Dette ble tydelig i utøvernes beskrivelse av videoklipp fire (illustrert i figur 9).

Videoklipp fire viser en *a-typisk* grunnoppstilling for laget. Figur 9 illustrer videoklipp fire og en *a-typisk* grunnoppstilling på bakgrunn av passivt spill.

Figur 9. Stillbilde av videoklipp fire - Forsvarsformasjon 6:0 (passivt spill)

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,

Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

Informantene beskriver videoklippet (illustrert i figur 9) på følgende måte:

Sitat utøver 5; ”Dette var ingen typisk situasjon for vårt forsvar. Så jeg synes helt klart at dette klippet er rart. Det er ikke ofte du ser dette, at vi tar så stor høyde og ikke minst at det er en 2ér som står der ute. Vi har jo støtende 3ére til vanlig i vårt forsvar”.

Sitat utøver 6; ”Jeg klarer ikke se hvorfor 2’eren skal ta så drastisk høyde her”.

Underveis i dybdeintervjuet ved visning av videoklipp fire, blir utøverne gjort oppmerksom på dommerens signal for *passivt spill*. De fleste utøverne blir lettet og ler av klippet.

Beskrivelsene i analysen er likevel noe sprikende og står i kontraster til hverandre. Noen utøvere beskriver klippet *a-typiske* grunnoppstilling som et nødvendig motspill til situasjonen og *passivt spill*. Mens andre utøvere ikke opplever dette som en nødvendighet, og mente at et slikt avvik bidro til større usikkerhet. Utsagnene under viser eksempler på de sprikene i utsagnene som er registret i analysen blant informantene:

Sitat utøver 1; ”Jeg mener at dette (avvik fra situasjonen) helt klart er en mulighet, for det kan være begrenset med pasninger igjen. Vi må bryte ut. Vi må ut på ballfører når det er passivt spill. Men det kan like så godt være 3éren vår som tar høyde og 2éren som står inne. At vi rett og slett følger vår opprinnelige plan. Men ingen tvil vi må ut”.

Sitat utøver 5; *”Vi skal jo stå like bra i forsvar som alltid, det er ingen klar avtale at vi skal avvike fra våre opprinnelige avtaler. Men det er jo tilfeller og individuelle tanker i forhold til om det er behov for å bryte ut, sånn i forhold til spillertyper og posisjon på banen. Men jeg kan ikke forstå at dette er en slik situasjon”.*

Utøver 2, derimot påpeker flere ganger i sin beskrivelse av videoklipp fire (illustrert i figur 9) at laget i *passivt spill* blir styrt av nødvendige grep som individuelle utøvere opplever som gunstige. Utøver 2 beskriver videoklipp fire på følgende måte:

Sitat utøver 2; *”Situasjoner i passivt spill blir styrt av ulike handlinger. Her i dette klippet blir laget styrt av at venstre 2ér tar høyde. Den opprinnelige 3éren må bare innfinne seg i å dekke opp bak. Resten av laget må lese situasjon ut ifra dette (valget til venstre 2éren). Men det er ikke en fast strategi som er laget, eller en planlagt måte å løse situasjonen på. Det er en nødvendighet venstre 2éren opplever, og siden hun gjør det så bestemt. Blir det tydelig og vi andre rydder godt opp bak”.*

Videoklipp en, to og tre viser alle spillsituasjoner i fase åtte og et kollektivt 6:0 forsvar med støtende 3ére. Videoklipp en (illustrert i figur 10) og tre (illustrert i figur 14) viser også et handlingsmønster informantene nevner som *overspring*. Utsagnene i analysen viser en sterk sammenheng mellom utøvernes forskjellige beskrivelser av lagets generelle strategi i 6:0 forsvar med støtende 3ére og selve *oversprings*handlingen. Informantene beskriver *overspring* på følgende måte:

Sitat utøver 4; *”Overspring er når Bs kommer over på et trykk. Istedenfor at det er 3éren som løfter, så løfter 2éren innover i banen på midtre Bs. Altså at en spiller som kommer i blindsonen”.*

Sitat utøver 5; *”Overspring er jo om vår 2ér skaper brudd innover i banen. Altså om venstre Bs sentrer ballen til midtre Bs eller i dette tilfelle høyre Bs. Det er to smale Bs siden det har blitt gjennomført en backovergang. Så går vår 2’er og låser ned spilleren i en annen sone, altså i midten. Overspring er en uventet takling i blindsonen”.*

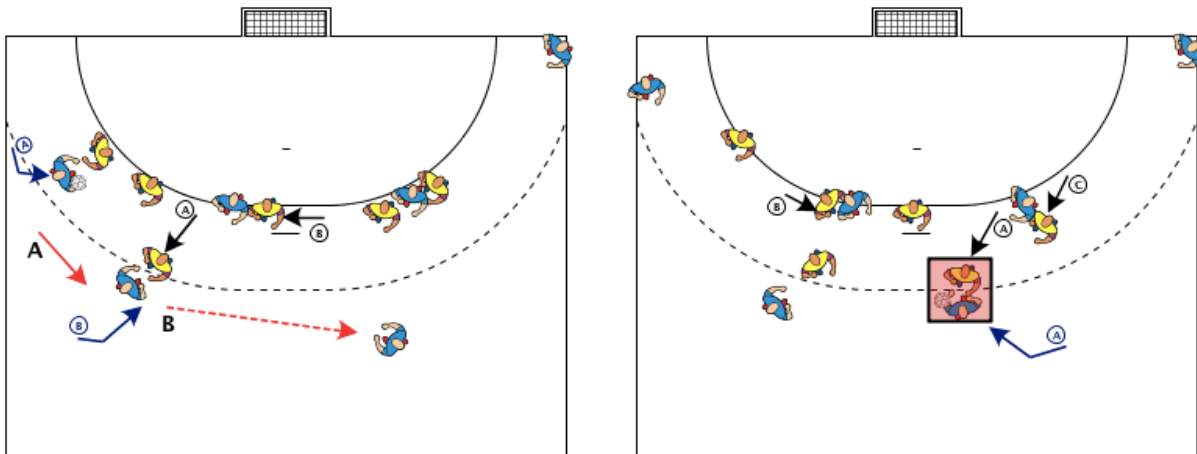
Med utgangspunkt i utsagnene nevnt over kan *overspring* ansees som en felles kollektiv plan i 1.divisjonslagets 6:0 forsvar med støtende 3ére. Flere utøver forklarer at *overspring* er en strategi som laget øver på.

Utøver 3 beskriver arbeidet og overspringhandlingen på følgende måte:

Sitat utøver 3; "Overspring er noe vi trener på, og vi snakker mye om det. Så dette (overspring) er noe vi ønsker konsekvent i laget vårt. Det er helt klart noen som foretrekker å løse situasjoner med overspring hyppigere, men vi har klare planer som lag med overspring også".

Med slike utsagn viser analysen at 1.divisjonslaget anvender FMM i fase åtte. 1.divisjonslaget styres etter FMM der laget koordinerer og synkroniserer individuelle handlinger for å løse oppgaver som laget som helhet står overfor (Mathieu et al., 2000). Dette gjør at utøverne har klare forventninger omkring egen og lagets beslutninger (Mathieu et al., 2000).

Figur 10 illustrer videoklipp en, 6:0 forsvar med støtende 3-ere og overspring.

Figur 10. Stillbilde av videoklipp en - Forsvarsformasjon 6:0 (overspring)

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,

Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

Informantene beskriver videoklipp en (illustrert i figur 10) på følgende måte:

Sitat utøver 2; "Nei, venstre 2-er har ikke et annet valg, så dette er godt løst. Men vi kan bruke overspring selv om situasjonen ikke viser til undertall, for å lage brudd. Men akkurat her, i denne situasjonen, så har vi ikke et annet valg. Venstre 2-er må derfor gå på overspring her".

Sitat utøver 3; "Jeg hadde tenkt om jeg var i den situasjonen at jeg ikke hadde hatt et annet valg. For i denne situasjonen her så er vi jo i undertall også. Så jeg tror at alle i laget vårt ville valgt overspring i denne situasjonen ja. At det er slik vi måtte løst det".

I norsk *topphåndball* er det grunnlag for å hevde at teammedlemmenes handlinger i etablerte situasjoner, blir styrt etter en kollektiv plan innad i laget, hvor den enkelte utøvers handlingsmønster i den kollektive planen avhenger av teammedlemmets forhåndsdefinerte rolle (Carron & Brawley, 2008). I denne sammenheng vil *en rolle* forstås som definerte ansvarsområder hos en utøver som krever en bestemt type atferd innad i laget.

Ansvarsområdene utarbeides etter lagets kollektive plan, spillerposisjon, i ulike faser, og/eller i utvalgte konkurransesituasjoner som krever ulike kunnskapsstrukturer og samhandlingsmønstre (Carron & Brawley, 2008; Reimer et al., 2006).

Informantene beskriver rollene i *overspring* på følgende måte:

Sitat utøver 5; *"Ja da skal jo egentlig, den ytterste spilleren (1éren i forsvar) løfte på Bs. Men i dette tilfelle er det jo kun to Bs og dermed to Ls. Så her vil det si at vår Ks (1éren i forsvar) gjør rett ved å holde seksmeter og dekke neste spiller som er Ls"*.

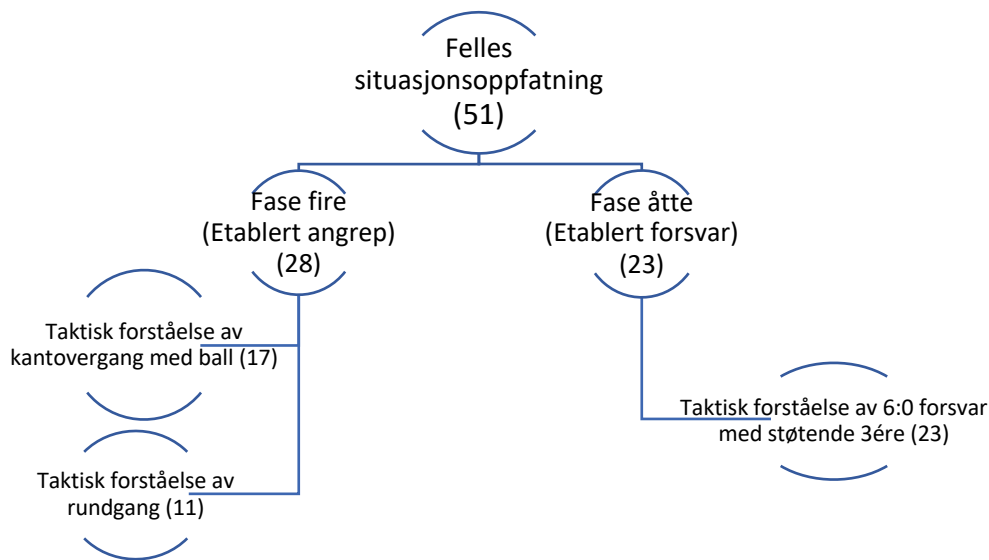
Sitat utøver 6; *"Ja vi andre har også klare oppgaver om ikke vår venstre 2ér får lukt ned. Da skal den ytterste spilleren (1éren i forsvar) også presse høyt en sone forbi. Og deretter skal 3éren presse et eventuelt Ks skudd"*.

Med utgangspunkt i utsagnene nevnt over viser analysen at 1.divisjonslaget har en kollektiv plan med ansvarsområder, og tydelige rollefordelinger i situasjoner hvor strategien *overspring* har blitt benyttet. Ansvarsområdene er utarbeidet etter dette samhandlingsmønsteret, lagets forsvarsformasjon og spilleposisjoner. En kollektiv plan som inneholder klare ansvarsområder med tydelige rollefordelinger, vil kunne øke forutsigbarheten mellom utøverne, noe som videre vil føre til mer effektiv samhandling innad i teamet. Dette vil gi økte prestasjoner (Gershgoren, 2012; Giske & Børgesen, 2003)

4.1.2 Felles situasjonsoppfatning

Lagidrett som *håndball* består av flere forskjellige dimensjoner som er knyttet sammen i spillsituasjoner; *individuelle ferdigheter, relasjon og en strukturell dimensjon* (Jonker et al., 2011; Mathieu et al., 2000). Evnen til å koordinere disse dimensjonene som utøver, og gjennom hele kamper, er en sentral faktor for idrettsutøvere i nasjonal og internasjonal topphåndball (Wagner et al., 2014).

Figur 11 i modell 3, viser at analysen av det empiriske datamaterialet ga 51 felles relevante utsagn om *felles situasjonsoppfatning* hos utøverne. Deretter fordeles utsagnene etter om videoklippene viser *fase fire* eller *fase åtte*, og innenfor submomenter: *Taktisk forståelse av situasjonen*.

Figur 11. Modell 3 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet felles situasjonsoppfatning

Fase fire

Håndballspillet kan brytes ved vellykket spill (mål), eller mindre vellykket spill (tap av ballen uten scoring), hvor årsaken til brudd i spillet kan være frikast, innkast eller avkast (Enoksen et al., 2012). Lagets individuelle utøvere må koordinere sine bevegelsesaksjoner (løp, press, endring av retning) og håndballspesifikke bevegelser (kast, skudd, takling og finte) i forhold til med- og motspillere, for å bidra til lagets kollektive plan (Wagner et al., 2014). Utøvernes ulike beslutningsprosesser, deres oppfatning og innhenting av spillsituasjonens varierende og komplekse omgivelser, er avgjørende for videre samhandling (Johnson & Johnson, 2013).

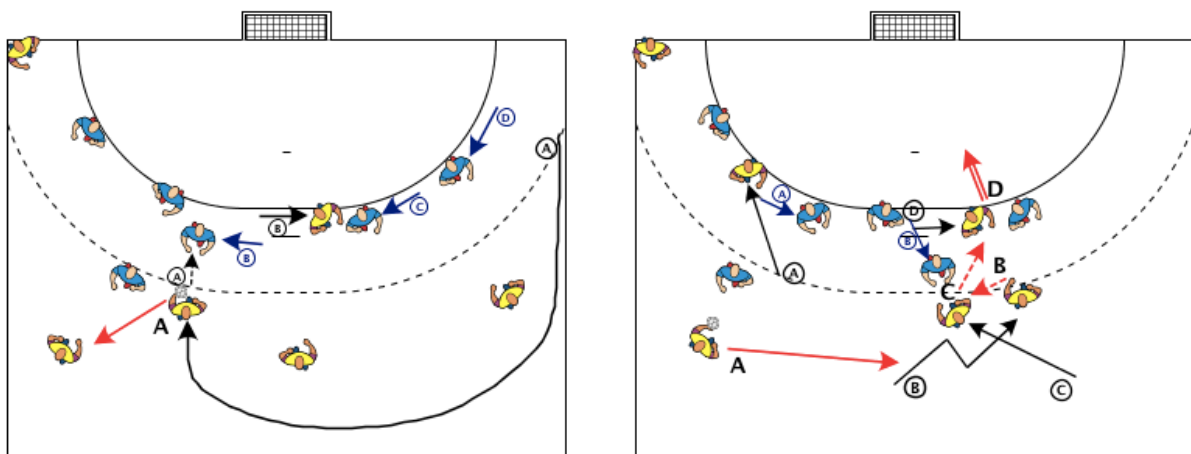
Når lagets strategi er innarbeidet, kan utøverne benytte kunnskap fra oppgaverelatert FMM til å gjøre taktiske valg. Eccles & Tenenbaum (2004) hevder at alle teammedlemmer vil dele generell kunnskap om lagets strategi, men at utøvere som oftere samhandler, vil dele mer spesifikk kunnskap om kompleksiteten av oppgaven.

I masteroppgaven ble informantene eksponert for fire videoklipp i fase fire. Innenfor hovedmomentet *felles situasjonsoppfatning* viste analysen 28 felles relevante utsagn innenfor *fase fire*. Disse utsagnene var fordelt på to ulike spillesystemer, *kantovergang med ball* (17) og *rundgang* (11).

Taktisk forståelse av kantovergang med ball

Med utsagnene vist tidligere i analysen, under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*, tyder denne analysen på at laget har en klar overordnet strategi i spillesystemet *kantovergang med ball*. Flere av utsagnene i analysen viser at laget enten ønsker en upresset situasjon for høyre BS, som deretter kan skyte, eller et viderespill for å skape overtallssituasjoner på motsatt side. Videoklipp seks (illustrert i figur 12) viser spillesystemet *kantovergang med ball*. Analysen tyder på samsvar mellom informantene og deres oppfattelse av situasjonen i videoklippet. Flere utsagn viser at spillesystemet *kantovergang med ball*, ble tilpasset og anvendt som et motspill til motstanderen i denne kampen. Utøverne har en oppfattelse av at den kollektive strategien skal løses ulikt i dette videoklippet, på bakgrunn av erfart kunnskap gjort underveis i kampen. I hvilken grad laglederen tilpasser den kollektive strategien for laget mellom oppgavespesifikk- og oppgaverelatert kunnskap, vil kunne varieres fra konkurranse til konkurranse (Mathieu et al., 2000).

Figur 12 illustrer videoklipp seks, *kantovergang med ball (motspill)*.

Figur 12. Stillbilde av videoklipp seks - Spillesystemer kantovergang med ball (motspill)

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,
Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

Informantene beskriver deres oppfattelse av situasjonen i videoklipp syv (illustrert i figur 12) på følgende måte:

Sitat utøver 1; *"Det var noe vi sa i kampen. For vi visste ikke på forhånd at de (motstanderen) ville ligge skeiv 5:1, for det har de ikke gjort de andre kampene. Så da var det egentlig bare å finne et mottrekk. Vi slipper ballen tidligere slik at vi får ballen over på motsatt side, også et midtkryss. Her kan det bli et skudd eller som i denne situasjonen et innspill til Ls siden de løfter. For her (motsatt side) ville det være plass det skjønte vi. Så det var jo etter planen dette her"*.

Sitat utøver 3; *"Det ble en internavtale, vi lagde etter 1.omgang. Det er derfor Ks slipper ballen så tidlig. Det er beskjed som har blitt gitt, fordi vi ønsker å skape en overtallssituasjon motsatt"*.

Utsagnene nevnt over viser at det er en sterk *felles situasjonsoppfatning* av den taktiske forståelsen av spillesystemet *kantovergang med ball (17)*. Likevel varierer utøvernes ulike beslutningsprosesser, og det utføres feil i strategien. Videoklipp fem (illustrert i figur 7) viser en spillsituasjon som flere utøvere hevder kan stå i kontrast til lagets strategi, grunnet den taktiske forståelsen av et motspill på motstanderens utgrupperte 5:1 forsvar. Informantene forklarer videoklipp fem, og utøvernes beslutningsprosesser, på følgende måte:

Sitat utøver 2; *"Ja, assa hadde vi hatt en fintesterk spiller på den siden der (høyre siden) så ville vi jo spilt ballen videre forhåpentligvis. Men utfra den kvaliteten vi har på den posisjonen (høyre Bs) i dette klippet så er det greit. Man må jo først og fremst se på sin egen sjanse før man spiller videre"*.

Sitat utøver 5; *"Ja det er jo tydelig at de fleste forsvarsspillerne til motstanderen er ballsentrert og på denne siden (ballside) av banen. Så hadde vi fått flyttet ballen videre hadde vi kunne angrepet på halve banen. Så valget til høyre Bs om å skyte her er greit, fordi hun er såpass dyktig og de er flate. Men likevel er det en dobbel blokk med to av de høyeste spillerne til motstanderen. Så det er ikke optimalt. Det er mye rom"*.

Utsagnene over bidrar til å gi et bilde av hvor kompleks idretten håndball og dens skiftende omgivelser er i fase fire. Lagets oppgavekunnskap og situasjonsoppfatningen til hver enkelt utøver vil dermed kunne være skiftende og forme lagets evne til å opptre som et synkronisert team og utføre sin kollektive plan (Cannon-Bowers & Salas, 2001).

Taktisk forståelse av rundgang

Utsagnene gjort tidligere i analysen under *felles oppgavekunnskap* indikerer at laget har en klar overordnet strategi i spillesystemet *rundgang* (11). Flere av utøverne kaller spillesystemet en *startbevegelse*, hvor det videre er enighet om at spillesystemet har som hensikt å *isolere* venstre Bs slik at hun kan utfordre og eventuelt skape et overtallspill. Situasjonsoppfatningen i laget viser at lagets strategi er godt innarbeidet. Dette gir utøverne en høy taktisk forståelse av spillesystemet. Dette gjelder også når motstanderen endrer forsvarssystemer og går fra nedgrupper 6:0 forsvar til et utgruppet 5:1 forsvar.

Informantene oppfatter situasjonen på følgende måte:

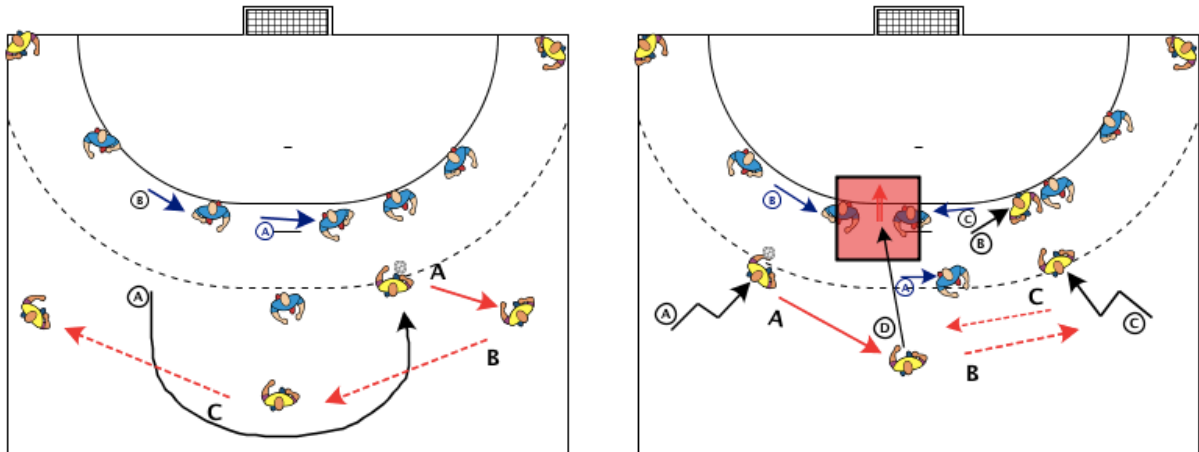
Sitat utøver 1; *”Vi ønsker generelt å få på oss en spiller til. Det er ønskelig å få på en 3ér i rundgang og så spille ballen videre. Det er det jo. Men akkurat her i denne situasjonen, så er nok muligheten å gå en mot en litt større siden de ligger i 5:1, og det er jo tanke bak den første satsningen. Men så kommer 3éren og skal hjelpe veldig, og da blir det og opp til venstre Bs å avlevere ballen videre”.*

Sitat utøver 2; *”Vi må jo se på hvilke kvaliteter de ulike spillerne våre besitter. Venstre Bs er en god gjennombruddsspiller, høyre Bs er jo typisk en mer skytter da, men hun kan jo selvfølgelig kunne gå på gjennombrudd hun også. Men. Det er to ulike spilletyper og vi må sette de i gode situasjoner på hver sin måte. Så vi hadde ikke gått for å skape en lik situasjon på disse to. Men vi kunne kjørt spillesystemet begge veier, men med ulik hensikt. Denne kampen grunnet 5:1, så er det større mulighet for å utfordre mann-mann, det vil skape gode muligheter i rom eller videre bredt i banen. Så her er det ønskelig at vår venstre Bs utfordrer og eventuelt får på seg 3éren og deretter spiller ball videre”.*

Utsagnene i analysen nevnt over viser at det er en sterk *felles situasjonsoppfatning* av den taktiske forståelsen i spillesystemet *rundgang*. Likevel varierer utøvernes ulike beslutningsprosesser og det utføres feil i strategien. Videoklipp åtte (illustrert i figur 13) viser en spillsituasjon som flere utøver hevder står i kontrast til lagets strategi i *rundgangen*.

Figur 13 illustrer videoklipp åtte.

Figur 13. Stillbilde av videoklipp åtte - Spillesystemet rundgang

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,

Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

Eksempelene under er ulike utsagn fra forskjellige informanter og deres situasjonsoppfatning av videoklipp åtte (illustrert i figur 13):

Sitat utøver 1; *"Ja, eller vi skulle gjerne ha startet på ny. Fått noe skikkelig ut av startbevegelsen. Eller i hvertfall så skulle vi gjerne ha spilt den enda litt lenger når det litt hakkete og lite fart. Men russeren er bra, høyre Bs og vi får jo et overtall til slutt. Men midtre Bs får ikke utnyttet situasjonen fullt og vi skulle ha spilt videre. Men det er forståelig at hun (midtre Bs) gjør det, for det ser veldig åpent ut. Og kanskje vi skulle fått straffe. Men her er det bedre om vi hadde startet på ny eller om hun (midtre Bs) hadde spilt videre"*.

Sitat utøver 4; *"Vi kjører rundgang for at vi skal havne i overtall, det er en felles forståelse tenker jeg. Det gjør vi ikke her, vi styres av lite fart. Så vi burde nok startet godt på ny, fått skikkelig trykk. Men når vi kommer hit så er det ingen tvil om at vi velger feil. Her har jo midtre Bs kommet forbi 3'eren, så vi er tre mot to, så det handler om å få ballen videre. Vi må spille ballen videre, enten til Ks eller venstre Bs"*.

Fase åtte

Fase åtte består av et organisert forsvar som er i balanse rundt eget målfelt, hvor utøvernes bevegelser fremstår som relativt ensartede. Det vil si at bevegelsene og lokaliseringen av medspiller er tilnærmet lik hver gang laget befinner seg i fase åtte (Enoksen et al., 2012; Giske & Børgesen 2003). Et effektivt forsvarsspill beskrives som et motspill til motstanderens

etablerte angrepsspill. Et motstandsforhold der to team koordinerer sine handlinger for å forsvare seg og gjenvinne ballen (Grèhaigne & Godbout, 1995).

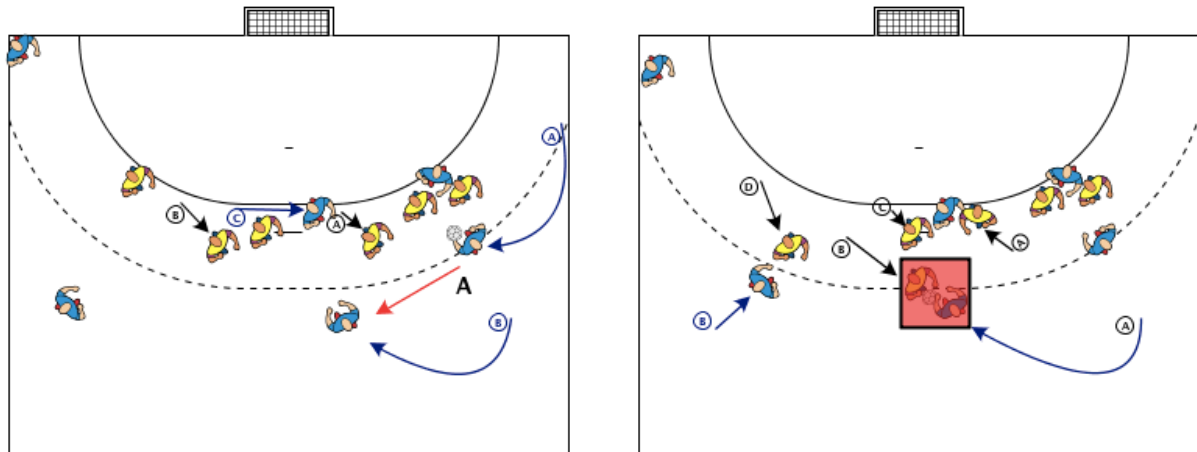
Taktisk forståelse av 6:0 forsvar med støtende 3ére

Det som tidligere har forekommet under *felles oppgavekunnskap*, tyder på at laget har en klar overordnet strategi i fase åtte (23). Lagets strategi kjennetegnes av en grunnoppstilling langs seks meter, med 3ére som løfter. De ønsker at laget skal opptre kompakt og presse motstanderen til å angripe utover i banen. Videre ønsker de å oppfattes som uforutsigbare, aggressive og ballorienterte. Dette gir store rom for individuelle taktiske overveielser fra de ulike teammedlemmene. I masteroppgaven blir begrepet *overspring* benyttet i analysen, som et verktøy som laget anvender som en del av sin kollektive plan i fase åtte. Dette verktøyet gir stor frihetsgrad der utøverne kan opptre aggressive og ballorienterte.

Utsagnet til utøver 6 gir et tydelig bilde på dette:

Sitat utøver 6; *”Ja så lenge Ls er borte eller vi havner i undertall, så kan overspring forekomme. Vi andre må enkelt og greit bare få med oss våre arbeidsoppgaver om det skjer overspring”*.

Det er en felles forståelse blant studiets seks utøvere om at *overspring* er strategien som skal benyttes om laget er i ubalanse og/eller i undertall. Som nevnt over er det også en felles delt oppfatning at *overspring* er et verktøy som kan anvendes for å skape brudd i angrepsspillet. Likevel er det noen utsagn som står i kontraster til hverandre. Videoklipp tre (illustrert i figur 14) viser en spillsituasjon hvor laget står ovenfor en situasjon hvor de fleste utøverne opplever at laget er i balanse. Dette videoklippet gir flere utsagn som tyder på at ikke alle utøverne oppfatter at *overspring* er en risiko å ta i denne situasjonen, eller som en generell oppfatning når laget er i balanse. Figur 14 illustrer videoklipp tre.

Figur 14. Stillbilde av videoklipp tre - Forsvarsformasjon 6:0 (overspring)

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,

Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

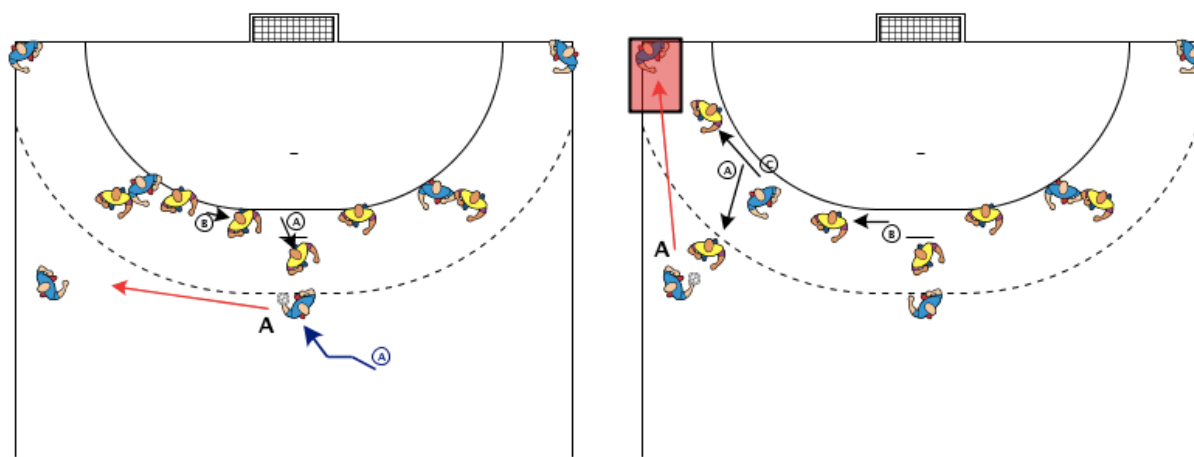
Eksempelene under er ulike utsagn fra forskjellige informanter og deres situasjonsoppfatning av videoklipp tre (illustrert i figur 14):

Sitat utøver 3; *"Flertallet i vårt lag tenker nok at overspring uansett er den beste løsningen så lenge vi får låst ned. Men jeg tenker at i noen tilfeller så er risikoen for høy. Sånn som her er det to mot en på halv bane om vi feiler og hun får ballen videre. Men likevel er det et veldig bra timet overspring"*.

Sitat utøver 4; *"Vi kunne gjort det (overspring) uansett, så lenge BS har kontroll og har ingen andre arbeidsoppgaver som Ls for eksempel. Men det er jo noen som foretrekker å løse situasjoner med overspring hyppigere. Men ja dette er noen vi trener på, og vi snakker mye om det. Så dette er noe vi ønsker konsekvent"*.

Sitat utøver 5; *"Eh. Det trenger ikke være det, det trenger ikke være ubalanse eller tellefeil generelt for at vi skal utføre det (overspring). Mene det er en ønsket løsning om vi er i tellefeil, og så må vi vurdere nøyere om vi er i balanse. Her kan vi nok bli noe bedre"*.

Informantene ble eksponert for et videoklipp som viser en spillesituasjon hvor lagets høyre lér utfører en individuell taktisk overveielse om å prøve å gjennomføre *snapp/brudd*. Dette er det videoklippet som i studiets analyse har gitt flest utsagn som står i kontrast til hverandre. Figur 15 illustrer dette videoklippet, videoklipp to.

Figur 15. Stillbilde av videoklipp to - Forsvarsformasjon 6:0 (snapp/brudd)

Beskrivelse:

Sort pil/blå pil = bevegelsesbane, Rød pil = umiddelbar ballbane,

Rød stiplet pil = videre ballbane, Rød dobbel pil = skuddbane, Rød firkant = brudd/press/teknisk feil

Informantene forklarer videoklipp to (illustrert i figur 15) og utøverens beslutningsprosess på følgende måte:

Sitat utøver 2; "Det er en backovergang fra venstre Bs, da går høyre Bs innover og setter et hardt trykk. Vår forsvarsspiller høyre 1ér, tar høyde på 2éren for å egentlig skape et brudd. Men hun klarer ikke helt å lage bruddet, men forstyrrer såpass mye at pasningen går ut. Det som er greia er at Ls ligger mellom 1 og 2, altså på den spilleren som går ut. Så vi ønsker egentlig ikke vi at 1ér i denne situasjonen skal ta høyde. Likevel er vi i et muligens undertall. Så ja. Det er for risikabelt".

Sitat utøver 3; "Eh, Jeg skjønner at vår høyre 1ér prøver å snappe her. For hun ser nok for seg at det er den eneste sjansen hun har for å få stopp i spillet. Vi kommer jo i undertall, og i en undertallssituasjon så må vi prøve å lage brudd. Men jeg tenker likevel at når Ls ligger mellom 1 og 2, så er det ikke så smart likevel. Det blir en tap-tap situasjon om vi mislykkes, og det gjør vi jo egentlig her. Jeg vil tro at 2éren vår føler seg utrygg her. Hadde ikke Ls ligget der, så hadde det vært kjempe bra".

Selv med utsagn som står i kontrast til hverandre, er det ingen av informantene som fastslår at den individuelle taktiske overveielse til høyre 1ér er direkte feil med tanke på lagets strategi. De ulike utsagnene gir flere mulige løsninger, men det er likevel ingen klare fellestrekk i analysen omkring videoklipp to (illustrert i figur 15). Eksemplene under viser hvordan informantene både avkrefter den taktiske overveielse som en del av lagets felles forståelse,

men også bekrefter at situasjonen kan være bakgrunn for en kollektiv forståelse av et ønske om *snapp/brudd*:

Sitat utøver 4; *"Hun (høyre 1ér) er i en vurdering hvor vi må redde situasjonen et sted. Vi er jo i undertall, så jeg tenker vi må et er litt takhøyde for at de går litt ut forbi rammene våre i en slik situasjon. Vi må være uforutsigbare"*.

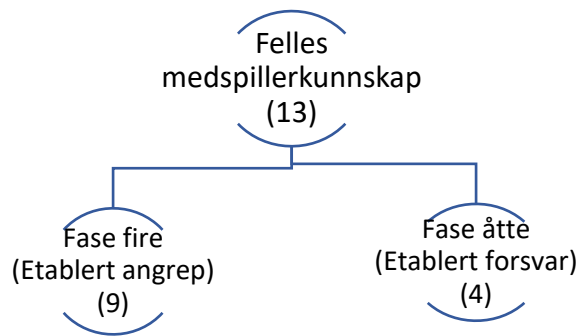
Sitat utøver 5; *"Fra mitt personlige ståsted så vil jeg si at jeg ville nok sett etter denne løsningen selv, vi ønsker å virke uforutsigbare og aggressive. Og det er den med ballen som er farlig, så da er det å komme seg dit. Men om jeg skal tenke på våre retningslinjer som lag, så er det ikke et klart tap i midtforsvaret og 1éren og 2éren deler linje i denne situasjonen. Vi skal holde oss så nærme seksmeteren som vi kan. Og mislykkes 1éren her, noen hun egentlig gjør, så blir det en vanskelig situasjon å redde. Hun setter vår høyre 2ér i en helt sykt kjip situasjon her"*.

Flere av studiets informanter hevder at lagets kollektive plan i deres forsvarsformasjon 6:0 med støtende 3ére, er å opptre som uforutsigbare, aggressive og ballorienterte. I analysen kan kontrastene i lagets situasjonsoppfattelse av videoklippet, muligens forklares med lagets store frihetsgrad i jakten på å vinne/gjenvinne ball og/eller skape brudd. Dette samsvarer med Bourbousson et al., (2010) antakelser om at utøvere som arbeider i idrettsteam, hvor omgivelsene kan betraktes som kaotiske og komplekse, må tillate en viss fleksibilitet i de ulike rolleavklaringene.

4.1.3 Felles medspillerkunnskap

Medspillerkunnskap beskriver koordinerte handlinger innad i team, og mellom bestemte teammedlemmer (Cannon-Bowers & Salas, 2001). Dette er en sammensetning av teammedlemmenes ulike handlinger og ansvarsområder for å forsvare seg, gjenvinne, bevare, eller flytte ballen i laget for å komme i scoringsposisjon og å score. For å bedre *effekten* handler medspillerkunnskap om at teammedlemmene må forstå hverandre, og dele kunnskap om hverandres styrker, svakheter, og preferanser. Denne kunnskapen er gjeldende for akkurat dette laget, og er ikke en kunnskap teammedlemmene kan videreføre mellom lag.

Figur 16 i modell 4 viser at analysen av det empiriske datamaterialet ga 13 felles relevante utsagn i hovedmomentet *felles medspillerkunnskap*. Deretter fordeles utsagnene ettersom videoklippene viser *fase fire (9)* eller *fase åtte (4)*.

Figur 16. Modell 4 - Felles relevante utsagn mellom utøverne innenfor hovedmomentet felles medspillerkunnskap

Fase fire

I medspillerkunnskap vil rollene, ansvarsområdene og handlingsmønstrene varierer i forhold til de krav som den bestemte oppgaven stiller, men også i forhold til hvilke teammedlemmer som er involvert (Converse et al., 1991). I etablert angrep avhenger dette av flere forhold. Eksempler på dette kan være spilletyper som er på laget, hvilke kvaliteter de besitter og hvilke bevegelsesmønstre trenerteamet oppfatter som mest hensiktsmessige mot den aktuelle motstanderen (Enoksen et al., 2012). Ved å etablere *høy medspillerkunnskap* vil teammedlemmene forbedre oppgaveutførelsen og øke prestasjonen hos den enkelte utøveren, som i fase fire vil kunne gi flere muligheter til å score, og til slutt øke prestasjonen i laget (Cannon-Bowers & Salas, 2001; Reimer et al., 2006).

Informantene ytrer en klar felles forståelse omkring medspillerkunnskap i laget. De vet hvilke spilletyper som er best egnet til forskjellige bevegelsesmønstre, hvilke roller de ulike utøverne har og hvilke ansvarsområder andre utøver har for å iverksette den kollektive planen i praksis. Eksemplene under henviser til noen av medspillerkunnskapene som laget besitter i fase fire: Sitat utøver 5; ”Ja jeg vil si det. Spillesystemene er jo utført med en tanke om hvor spillerne skal ende opp, hvilke spillere som skal sette trykk, hvilke spillere som skal settes i valg, hvilke alternativer eller mulige utfall. . Dette er et ansvar som ligger spesielt hos vår midtre Bs, eller i det enkelte spillesystemet”.

Sitat utøver 6; ”Ja. Vi ønsker å sette spillere i de situasjonene de er best i. Helt klart. Vi vil sette enkelte av våre spillere til skudd, mens andre til mann-mann dueller. Sånn som høyre Bs er rå på skudd bak i banen, mens en annen høyre Bs er eksplosiv og ønsker gjennombrudd. Ettersom hvem av de som er på banen ønsker vi ulike løsninger i våre spillesystemer”.

De to ulike sitatene nevnt under viser hvordan informantene beskriver hvordan de koordinerer handlinger og hvilke tilpasninger de gjør etter som hvilke medspillere de har på banen. Slik kunnskap gjør at utøvere kan kompensere for hverandre og forutse medspilleres aksjoner (Cannon-Bowers & Salas, 2001).

Utøverne 4 beskriver i dette sitatet hvordan hun forutser høyre Bs sin aksjon i videoklipp fem (illustrert i figur 7). Dette gjør hun ved å overveie høyre Bs sine styrker, preferanser og hennes rolle i laget som en langdistanseskytter. Utøver 4 beskriver videoklipp fem på følgende måte:

Sitat utøver 4; *”Vi som lag og dette spillesystemet her setter henne opp til å skyte, fordi det er hennes spisskompetanse. Vi forventer at sånn som i denne situasjonen så kan hun vurdere å skyte. Det er jo som sagt mye rom videre også og det hadde vært en god mulighet det. Men for vår høyre Bs er dette en god situasjon dette også”.*

Utøver 3 beskriver hvordan de koordinerer spillesystemet etter hvilke spilletyper som er på banen i videoklipp syv (illustrert i figur 6). Hun beskriver også hvilke tilpasninger laget utfører for å øke muligheten laget har til å score mål ut. Utøver 3 beskriver videoklipp syv på følgende måte:

Sitat utøver 3; *”Vi må løse situasjoner annerledes etter som hvilke kvaliteter den enkelte spilleren har. Men spillesystemet som sådan kan vi benytte uansett. Og det gjør vi også ofte. Men forskjellen ligger i løsningen vi søker. Vi hadde fremdeles gjort det slik at midtre Bs hadde kommet inn i midten, i sin opprinnelige plass. Men ettersom vi kjører det på høyre eller venstre blir forskjellen mann-mann satsningen etter rundgangen. Med det spiller materialet vi har på banen nå så er venstre Bs en mer fintesspiller og vi ønsker derfor å isolere, mens høyre Bs er en mer skytter og ønsker å flate ned eller bruke russersperre”.*

Fase åtte

En forsvarsformasjon er en grunnoppstilling av utøverne på banen (Enoksen et al., 2012). Hvilken forsvarsorganisering og forsvarsformasjon et lag velger, avhenger av flere forhold. Det kan for eksempel være ulike typer utøvere som er på eget lag, og på motstanderlaget, samt lagets egen kapasitet i de ulike formasjonene (Enoksen et al., 2012).

Informantene representerer et 1.divisjonslag som ligger i et 6:0 forsvar med støtende 3ére. I denne analysen kommer det tydelig frem at samhandlingsmønsteret *overspring* er et verktøy spiller materialet benytter seg av for å opptre uforutsigbare og aggressive.

Utøver 4 beskriver *overspring* både som en kollektiv plan laget har, men også at selve overspringshandlingen utføres oftere av enkeltutøvere. Dette er noe hun beskriver er på bakgrunn av egenskapene utøverne besitter. Utøver 4 beskriver medspilleregenskapene i overspringshandlingen på følgende måte:

Sitat utøver 4; *”Overspring er noe vi vanligvis gjør. Vi har klare avtaler på når det (overspring) må komme, også har vi frihet til å gjøre det i andre situasjoner også da. Men ja. Også er det noen av spillerne våre som helt klart gjør overspring oftere enn andre, eller som bruker det mer. Det er nok de som er kjappere i beina, de bruker farten sin i fordel for å lage brudd”*.

Videre i analysen tyder flere felles utsagn på at 1.divisjonslaget har utarbeidet en FMM i fase åtte hvor de kan kompensere for hverandre, forutse medspilleres aksjoner, og bidra med ressurser i henhold til medspilleres ekspertise (Cannon-Bowers & Salas, 2001). Utøvere beskriver medspillerkunnskaper til lérne deres som en viktig faktor for deres 6:0 forsvar. Eksemplene under viser til utsagn angående medspillerkunnskapene til lérne:

Sitat utøver 6; *”Ja vi ønsker å presse og være uforutsigbare. Vi liker å ha lére som er offensive i forsvarsspillet, som kan jobbe opp og ned.Snappe baller for oss, skape kontringsmuligheter eller skape brudd. Både generelt, men også hvor vi havner i undertall”*.

4.2 Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A

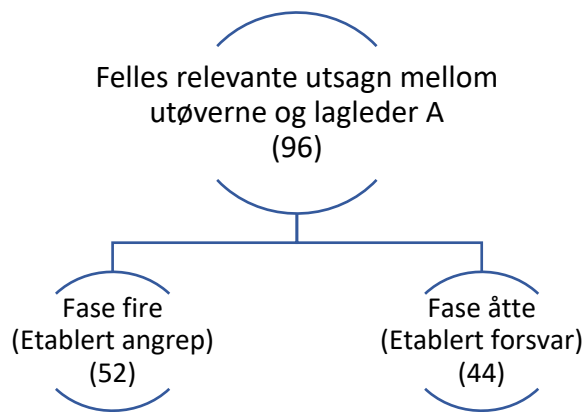
Figur 17 i modell 5 viser analysen av det empiriske datamaterialet, samt felles relevante utsagn innenfor kategorien *felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A*. Analysen ga 96 felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder.

De ulike utsagnene fordeles i to grupperinger:

1. Spillsituasjoner i fase fire
2. Spillsituasjoner i fase åtte

Analysen viste 52 felles relevante utsagn innenfor fase fire og 44 innenfor fase åtte.

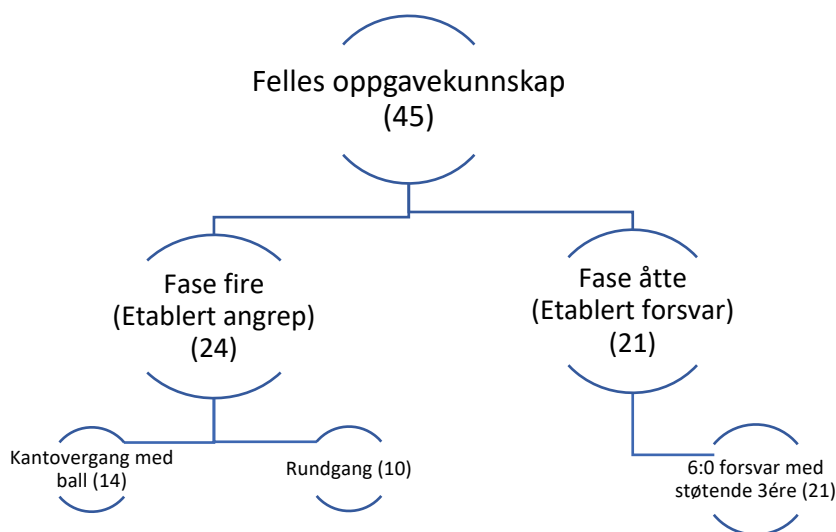

Figur 17. Modell 5 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A i fase fire og fase åtte

4.2.1 Felles oppgavekunnskap

I masteroppgaven ble informantene eksponert for åtte videoklipp, fire videoklipp i fase fire og fire videoklipp i fase åtte. Analysen av det empiriske datamaterialet viste at det var flere felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*. Det var 24 felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A i *fase fire* og 21 felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A i *fase åtte*. Disse utsagnene ble deretter fordelt på to ulike spillesystemer i fase fire, *kantovergang med ball (14)* og *rundgang (10)*, og i *forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3ére (21)* i fase åtte. Figur 18 i modell 6 viser felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap* og submomentene i fase fire, *strategi* og fase åtte, *strategi*.

Figur 18. Modell 6 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*

Fase fire

Ifølge Giske & Børgesen inneholder en kollektiv plan klare ansvarsområder og tydelige rollefordelinger og en kollektiv plan vil kunne øke forutsigbarheten mellom utøvere, og føre til mer effektiv samhandling innad i laget (Carron & Brawley, 2008; Giske & Børgesen).

Lagleder A beskriver lagets generelle strategi i etablert angrep som en kollektiv plan med flere mulige løsninger etter som hvilken aksjon de velger å gå etter. Han beskriver en generell strategi på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Når vi lager et system i håndball så er det flere aksjoner som skal vurderes. Man må selv vurdere om aksjonen er god. Intensjonene er litt forskjellig utifra spillermateriale og motstanderens forsvar. Men fordi at vi vet at vår motstander også kun planlegger for to aksjoner. Ingen planlegger, aldri for vår tredje og fjerde aksjon. De planlegger for vår første, om de gjør sånn skal vi løse det slik. Men det er til vår fordel, vi er gode nok til å se etter løsninger lenger ut, ha fire - fem aksjoner på hvert angrep”.*

Strategi for kantovergang med ball

Videoklipp fem (illustrert i figur 7) og seks (illustrert i figur 12) viser begge spillesystemet kantovergang med ball.

Lagleder A beskriver lagets strategi på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Det er kantovergang, hvor Ks kommer innover. Hun skal ta oppmerksomheten, hun har en aktiv rolle. Hun er aktiv fordi vi vil ha eller se hvordan forsvaret reagere når Ks får ballen og løper i en unaturlig posisjon på banen. For på denne måten må de telle riktig når det kommer en kantovergang med ball. Behovet er ikke like stort når det kommer en kantovergang uten ball. Da har de tid til å hente seg inn. Her vet de jo at hun kommer, de observerer henne hele veien. Men når hun tar opp ballen ved høyre 2ér så åpner det seg flere muligheter i vårt angrep. I denne situasjonen hvor de står i 5:1, er det spennende å se hva den fremre 3éren til motstanderen gjør. Hvordan vurdere hun. Skal hun ta vår Ks når hun kommer inn mot hennes sone eller skal hun ikke? Det gjør hun ikke, hun lar vår Ks få lov til å løpe innover. Da skal vår Ks ta oppmerksomheten og involvere den bakre 3éren og 2éren her, slik at vår høyre Bs for lov til å komme innover i banen, inn mot midten. Da skal hun vurdere den neste situasjonen. Har den fremre 3éren trekket seg over (mot ballside), så skal ballen helt klart flyttes videre til vår midtre Bs og vår venstre side. Og i den situasjonen her er det absolutt det hun skal”.*

Lagleder A beskriver videre den kollektive planen i *kantovergang med ball* som et spillesystem med flere mulige løsninger etter som hvilken aksjon laget hans ønsker å gå etter. Sitat lagleder A; *”Den første aksjonen er det vår venstre Ks som skal utfordre, kan hun gå er hun dyktig nok til og hun kan gjøre det. Så er neste aksjon vår høyre Bs, hun er skytter, står de flatt kan hun gå for langskudd. Tredje aksjon er den mest optimale løsningen. fordi at vi vet at våres motstander har en ballorientert fremre 3ér. Så mot dette laget er aksjon nr. tre det mest ønskelige. For vi vet som sagt at motstanderlaget kommer til å ha styr på aksjon nr. en og aksjon nr. to fordi de arbeider slik i forsvar, så da bør vi gå for aksjon nr. tre og fire. Fordi kommer til å gi gode løsninger. Så ballen skal ut og vekk fra forsvaret her, og videre”*.

Selv om utøverne ikke beskriver den kollektive planen som et spillesystem bestående av flere aksjoner, og slik som lagleder A forklarer, er det en klar enighet om det er mulige løsninger både for høyre Bs og for et viderespill (14). Utøver 2 beskriver den kollektive planen på følgende måte:

Sitat utøver 2; *”En kantovergang, eh. Ja. Ks vår løper foran forsvaret, og hun skal ende opp med å sette et kryss på eller mellom 3éren og 2éren. Slik at vi flater ned forsvaret, og i denne situasjonen skapes en skuddsjanse for vår høyre Bs, vår skytter. Men vi ønsker vel at ballen går videre for å reise i rommet som kommer på andre siden egentlig”*.

Analysen viser en sterk enighet mellom de forskjellige utsagnene fra utvalgets seks utøvere og lagleder A. Denne delen av analysen viser et samsvar mellom de forskjellige utsagnene, på tvers av utvalget, og en sammenheng mellom spillesystemet og egenskapene til spillerne som er på banen. Ifølge Carron & Brawley (200) avhenger den enkeltes utøvers handlingsmønster i den kollektive planen av teammedlemmets forhåndsdefinert rolle. Både utsagn fra utvalgets seks utøvere og lagleder A gir uttrykk for dette. Utsagnene under viser eksempler på det:

Sitat lagleder A; *”Det er hvert fall ikke optimalt, men når man har en høyre Bs som kan skytte fra ni meter, og det er ingen forsvarsspiller som løfter her, så er det ikke en dum ide. Men det er ikke optimalt. Det optimale er at. Når de har alle forsvarsspillere, utenom en dårlig 1ér på en banehalvdel av banen, kanskje til og med mer enn det. De har fem forsvarsspillere på en tredjedel av banen, mens vi står med to dyktige duellspillere på den siden. Så om ballen får lov til å bli flyttet videre, så det garantert mål”*.

Sitat utøver 6; *”Skuddmuligheten (som høyre Bs tar) er kanskje ikke den beste løsningen likevel. De (motstanderen) er flate og vi har en meget god skytter på høyre Bs. Så det er en god løsning for henne, men om vi tenker generelt så er det ingen tvil om ballen bør gå videre. Da er det jo to gjennombrudd spillere, og to mot en på halv bane”.*

Analysen gir et grunnlag for å hevde at 1.divisjonslaget sine handlinger i etablert angrep blir styrt etter en kollektiv plan innad i laget (Carron & Brawley, 2008). En kollektiv plan som inneholder spillesystemer med ulike rollefordelinger og ansvarsområder.

Strategi for rundgang

Videoklipp syv (illustrert i figur 8) og åtte (illustrert i figur 12) viser begge spillesystemet *rundgang* med pådrag og viderespill.

Lagleder A beskriver lagets strategi på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Motstanderen ligger i 5:1 forsvar. Vi kjører en rundgang venstre, hvor egentlige midtre Bs kommer inn i hennes spilleposisjon igjen. Vi har så en avtale om at når vår midtre Bs kommer inn i midten, skal det skje et temposkifte der, vår venstre Bs skal så satse mann-mann. Om hun da ser at 3éren kommer på for å hjelpe, dekke opp, så vet vi at vi har oppnådd overtall på motsatt side. Så for vår venstre Bs er det ganske enkelt, hun skal bare flytte ballen videre, for hun har gjort jobben sin ferdig. Så da har vi alle muligheter, tre mot to, innspill til Ls, viderespill til Bs eller rett ut til Ks. Vi sentrer til Ls, det er fint det. Men jeg kunne tenke meg at vi spilte den videre til vår høyre Bs. Men jeg tror at vår midtre Bs allerede har vurdert at vår høyre Bs ikke er i stor nok fart, så ja. Men egentlig så ønsker vi stor fart der og ballen til høyre Bs slik at hun kan gå direkte på gjennombrudd før 2éren har kommet tilbake igjen, eller ut til Ks om 1éren kommer opp. Men en god løsning, og vi følger avtalen. Fordi når en av våre spillere tar så mye oppmerksomhet, så skal ballen flyttes videre. Ballen skal ut av den situasjonen og til motsatt siden”.*

I sin videre beskrivelse ønsker lagleder A å påpeke at alle hans spillesystemer består av en kollektiv plan med flere løsninger, spillesystemet *rundgang* er intet unntak. Lagleder A beskriver den kollektive planen i spillesystemet *rundgang* på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Vi spiller med tre varianter, en på høyre, en på midt og en på venstre. Vi har russer variant på høyre Bs, fordi dette er hun som er skuddsterk, eller så står de neste variantene av at vi skal vinne duellene våre mann-mann på venstre side eller i midten. Vi bytter spillerposisjon på våre to spillere, venstre Bs og midtre Bs, fordi vi ønsker å få*

spillerne i den situasjonen de har størst sjanse i og score mål på. For vår venstre Bs er det størst mulighet på venstre Bs, og for vår midtre Bs har en kompetanse. Den beste som jeg har sett i å få et høyt temposkifte med ball. Om min midtre Bs kommer på deres fremre 3ér eller hvilke som helst fremre 3ér så vinner de ikke den duellen, helt sikkert. Det er en bevegelse man må faen meg være hard i for å følge med på. Derfor er det som utgangspunkt alltid min opprinnelige midtre 3ér som skal ende opp i midten uansett hvilken variant. Presis fordi hun kan komme forbi hvilken som helst 3éren eller finne den beste neste løsning for laget”.

Denne delen av analysen gir uttrykk for en stor enighet mellom utøverne og lagleder A og lagets strategi. Beskrivelsen til utøver 6 gir en sterk indikasjon på hvor høy den felles forståelsen er mellom lagleder A sin beskrivelse (se over) og spillerne. Utøver 6 beskriver spillesystemet *rundgang* på følgende måte:

Sitat utøver 6; ”Et veldig godt løst spillesystem. Akkurat sånn vi vil ha det. Vi kjører rundgang. Vi ønsker å få spillere i situasjoner de er ekstra gode på, det vil si at i denne avtalen her så bytter venstre Bs og midtre Bs spilleplass først. Slik at de ender opp på sine posisjoner igjen. Ballen blir deretter spilt til venstre Bs. Det er poenget. Hun vinner sin duell. Slik at hun får på seg to spillere. Både 2éren og den bakre 3éren blir med og dermed slipper hun ballen videre. Da er jobben gjort. Vår midtre Bs trekker fint over og får den andre 3éren til å løfte og da blir det rom til Ls. Det blir en fin løsning, men vi har overtall videre så hadde blitt fint om vi hadde latt ballen gå videre”.

Ifølge Johnsen & Johnsen (2013) er delt kunnskap og teamkoordinering nøkkelfaktorer for optimal samhandling og økte prestasjoner. Lagleder A beskriver at spillesystemet *rundgang* har flere koordinerte og beviste valg omkring det spillermateriale han har på banen. Denne delen av analysen bekrefter dette. Det er flere felles relevante utsagn (10) som viser til en sterk sammenheng mellom utøvernes beskrivelse og lagleder A sin beskrivelse av medspilleregenskaper for spillesystemet *rundgang*.

Utsagnene til både lagleder A og de forskjellige utøverne beskriver et naturlig bytte mellom venstre Bs og midtre Bs før spillesystemet *rundgang* blir utført. Dette gjør de for at utøverne skal ende opp på sine *kjente* spilleposisjoner. Beskrivelsene gir videre uttrykk for at det er lagets venstre Bs som skal utfordre i denne *varianten* av spillesystemet *rundgang*.

Utsagnene under gir eksempler på det:

Sitat lagleder A; ”Vi bytter spillerposisjon på våre to spillere, venstre Bs og midtre Bs, fordi vi ønsker å få spillerne i den situasjonen de har størst sjanse i og score mål på”

Sitat utøver 1; *"I denne situasjonen her ønsker vi å sette opp duellsterke spillere. Vi går denne varianten da det er mye plass grunnet et offensiv 5:1 forsvar. For det meste er det vår venstre Bs som bør komme i denne situasjonen her, det vil jeg si. Siden vi alltid bytter på posisjoner mellom venstre Bs og midtre Bs først er dette en god mulighet til å score mål. Dette er veldig ønskelig".*

Sitat lagleder A; *"Intensjonen er litt forskjellig ut ifra spillermateriale og motstanderens forsvar. Men vi skal alltid ha våre spillere på deres beste posisjon, for vår venstre Bs er det venstre Bs og for vår midtre Bs er det i midten. Motstanderen ligger i 5:1 så det mann-mann spill vi går etter".*

Denne delen av analysen gir uttrykk for at spillesystemet *rundgang* består av koordinerte valg som har blitt til memorerte og strukturerte bevegelsesmønstre (Grèhaigne & Godbout, 1995). Både utøverne og lagleder A har en delt felles kunnskap i lagets beslutningsprosess.

Fase åtte

I fase åtte ble informantene eksponert for fire videoklipp. Analysen viste 21 felles relevante utsagn i fase åtte mellom utøvere og lagleder A i hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*. Disse utsagnene var alle i forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3ére.

Strategi for 6:0 forsvar med støtende 3ére

Formålet med fase åtte er å forhindre scoring (Enoksen et al., 2012). Utsagnene i analysen viser en betydelig overenstemmelse mellom lagets forsvarsformasjon og utøvernes grunnoppstilling. Det er en betydelig overenstemmelse mellom lagets forsvarsformasjon og utøverens grunnoppstilling. I kapittel 5.1 og under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap*, beskriver seks av seks utøvere 1.divisjonslagets forsvarsformasjonen som et 6:0 med støtende 3ére, hvor de skal ligge smalt i banen og arbeide rundt Ls. Disse beskrivelsene har et sterkt samsvarer med lagleder A sin beskrivelse av lagets forsvarsformasjon:

Sitat lagleder A; *"Følger vi våre opprinnelige avtaler i vårt forsvar, så spiller vi 6:0 forsvar med støtende 3ére. Det vil si at når vår venstre eller høyre 2ér vinner duellen skal vår ytterste 3ér løfte. Det er vår avtale".*

Videoklipp fire (illustrert i figur 9) viser en *a-typisk* grunnoppstilling for 1.divisjons laget. Dette samsvarer både med utvalgets utøverapparat og lagleder A sin beskrivelse. Om vi sammenligner utøver 2 sine beskrivelser av videoklippet med beskrivelsene til lagleder A, så vil analysen avdekke lagets *felles oppgavekunnskap* for både utøverne og lagleder A.

Utsagnene under gir eksempler på dette:

Sitat lagleder A; *"Mye rart skjer her. (ler). Jeg er spent på hvorfor hun (venstre Bs) allerede står der oppe, hvorfor hun har tatt høyde. Vår venstre 2ér har løftet i hvert fall. Okey. Jeg regner med at vår venstre 2ér har løftet tidlig grunnet en intern avtale. Hvor vår 2ér skal ta høyde og gjennomføre taklingen for å lage en spillestopp. Mens vår 3ér skal dekke opp deres Ls"*.

Sitat utøver 2; *"Vi står i forsvar, Men hvorfor vår venstre 2ér har tatt høyde det skjønner jeg ikke. Hm. Jeg vet ikke helt hva som skjer her jeg. (ler). Men hun tar i hvert fall tidlig høyde. Eh. Nei jeg ser det nå, det er passivt spill. Det kan oppstå situasjoner som dette med tanke på at det er passivt. Men det blir mye rom bak. Det en god skytter som har ball, så vi må ta høyde. Det kan se ut til at det er en intern avtale med tanke på at det er passivt, og de har sikkert ikke mange pasninger igjen. 3éren klarer uansett å se tidlig at 2ére tar så mye høyde, hun blir inne og overtar Ls bak. Men det mest optimale er at det er 3éren som tar høyde og 2éren som blir nede. For da blir det mer kompakt i midten. Nå blir heller situasjonen styrt av at 2éren tar høyde og 3éren må dekke opp bak, istedenfor vår opprinnelige avtale. Det er helt okey, men ikke optimalt. Det blir mye rom, men vi fullfører godt. Likevel er det noe rart som skjer på andre siden, Ls løper jo fritt 3 meter"*.

I følge Enoksen et al., (2012) gir formasjonen 6:0 optimal tetthet langs seksmeterslinjen, med maksimal oversikt over angrepsspillerne og minimalt behov for posisjonsskifte. Videoklipp fire (illustrert i figur 9) beskrives som *a-typisk*, både i forhold til grunnoppstilling til laget, men også i forhold til ansvarsområder. Det gjør at både utøverne og lagleder A opplever en form for rolletvetydighet eller en kollektiv kollaps (Apitzch, 2009; Levinson et al., 1965). Lagleder A beskriver videoklipp fire på følgende måte;

Sitat lagleder A; *"Det er dårlig forsvar på bakgrunn av flere ting. Det ene er at det er vår venstre 2'er løfter inn mot midten, noe hun etter vår opprinnelige avtale ikke skal gjøre. Mens vår 3ér blir løpende bak. For om vår venstre 2ér mister sin takling her så står vi helt åpent. Dette er ikke avtalen. Selv om det er passivt skal vi stå med disiplin. For en feil i vår opprinnelige avtale blir ikke straffet like hardt som en feil i denne løsningen her. Nå skjer ikke*

det (at de blir straffet) fordi vår venstre 2'er er en dyktig forsvarsspiller. Men ja. Det gir ingen mening sånn umiddelbart at vi skal bytte her, selv med passivt. Så heller disiplin enn dette, for dette gir ingen fordel for oss. Det er også viktig at det ikke er miskommunikasjon mellom 2ér og den første 3'er på noen av sidene. Igjen på den siden det er en klar internt avtale er det okey. Men på vår høyre side er det dårlig. Så det er dårlig forsvar på flere vis, men jeg mener at vår venstre 2ér kommer til en god løsning. Fordi hun er klar i sin kommunikasjon til første 3éren og ikke minst hun lager en spillestopp. Hadde hun ikke klart det. Så hadde uansett den interne avtale her fått litt av skylden. For vi blir mer åpne og det blir uklart".

Videoklipp en (illustrert i figur 10) og tre (illustrert i figur 14) viser et handlingsmønster alle intervjuobjektene kaller *overspring*. Beskrivelsene til utvalgets utøvere og lagleder A har en betydelig overenstemmelse mellom hverandre.

Lagleder A beskriver handlingsmønsteret *overspring* på følgende måte:

Sitat lagleder A; "Overspring har som hensikt å bli brukt når en av våre 2ére taper sin duell. Dette gjør vi at for om vi mister duellen på vår 2ér posisjon så får vi vanskeligheter med å følge våre opprinnelige avtaler i vårt 6:0 forsvar. Når vår venstre eller høyre 2ér vinner duellen skal vår ytterste 3ér løfte. Det er vår avtale. Men en av våre 2ére mister sin duell så må vår første 3ér bli og vår neste 3ér må istedenfor å løfte, så må hun nå komme rundt Ls. Fordi vi kan ikke ha et Ls skudd eller gjennombrudd fra seksmeter. Så da ønsker vi overspringet på motsatt side".

I følge Enoksen et al., (2012) gir formasjonen 6:0 optimal tetthet langs seksmeterslinjen.

Lagleder A henviser til *overspring* som et verktøy for å opprettholde tettheten langs seksmeteren og fremdeles få løftet i midtre sektor for å hindre skudd i rød sone, om en 2ér har tapt en duell innover i banen. Derimot er det ingen utsagn i analysen blant utvalgets utøvere som nevner *overspringshandlingen* som et verktøy for å løfte i midtre sektor for å unngå akkurat skudd i rød sone. Likevel blir *overspring* nøkkelen for FMM til 1.divisjonslaget 6:0 forsvar ved undertall og ubalanse. Utøverne beskriver strategien ved et *overspring* som hundre prosent klar ved et slikt tilfelle. Videoklipp en (illustrert i figur 10) illustrerer en slik situasjon. Utøver 1 beskriver laget strategi i denne situasjonen på følgende måte:

Sitat utøver 1; "Denne situasjonen er det 100% klare regler for laget vårt. Når du ser at vi blir en mindre på din side, da skal overspring komme, det er vi alle klar på".

Derfor tyder analysen på at utsagnene om *ubalanse i forsvaret* til utvalgets utøvere, muligens kan samsvare med lagleder A sin oppfattelse om å anvende *overspring* for å forhindre skudd i rød sone.

Lagleder A beskriver rollene i *overspring* på følgende måte:

Sitat lagleder A; *"Ja, det er forskjell på om det kommer 4:2 eller en vanlig oppstilling med en Ls. Om det er en Ls så skal vår venstre 1ér kommer opp på Bs og vår 3ér går ned å presser Ks. Derfor heter det overspring: 2éren skal ta midtre Bs (3éren sin spiller), 1éren skal ta Bs (2éren sin spiller) og 3éren skal ta Ks (1éren sin spiller). Så det en samhandling mellom tre spillere der, hvor hensikten er at det kommer to til tre vanskelig avleveringer eller spillerstopp. Med 4:2 spill er det litt vanskeligere, fordi at banen til forsvarspillerne blir "blokkerte". Det er det som skjer her. Så får deres høyre Bs levert fra seg ballen her, så er det 1éren som skal ta Ls og 3éren som må forbi og ta Ks"*.

Lagleder A beskriver flere faktorer som påvirker hvilke forsvarspiller som for *rollen* til å utføre overspringshandlingen. Blant annet nevner han at han forventer flere overspringshandlinger av hans venstre 2ér enn høyre 2ér. Dette er ikke en rolleforståelse som noen av utvalgets utøvere nevner som avgjørende eller sentralt for forsvares venstre 2ér.

Lagleder A begrunner dette som følgende:

Sitat lagleder A; *"Vår venstre 2ér er den som oftest skal utfører overspring. Dette er fordi deres midtre Bs, playmakeren, 90% av gangene er en høyre hendt spiller. Så når en starter press fra deres høyre side og en midtre Bs tar ballen mot venstre, så er de ikke like farlige. Derimot når de lager press fra venstre side, så er det en høyre hånd midtre Bs som får ballen mot høyre, der er hun skuddsterk. Som et utgangspunkt. Samtidig når jeg står å ser etter ballen mot venstre ser jeg ikke ballen. Men når jeg er høyre hendt og får ballen fra høyre så står jeg og ser mot mål. Da er det lettere å se en spiller som kommer i blindsonen for å lage overspring. Så det skal naturligvis skje oftere på vår venstre 2ér"*.

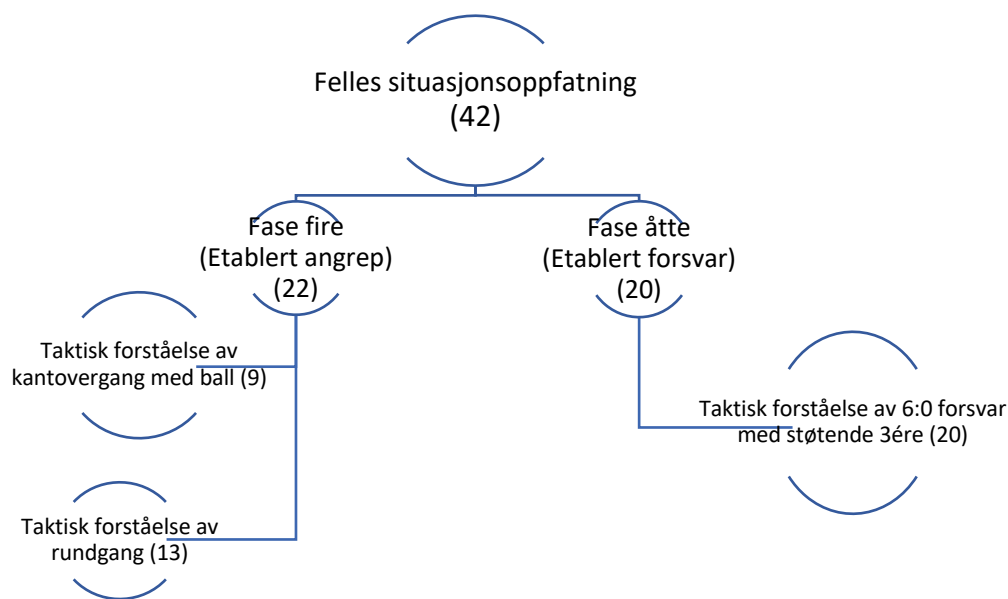
Likevel samsvarer lagleder A sin beskrivelse i stor grad med beskrivelsene til utøverne. En slik rolleklarhet vil føre til mer effektiv samhandling i handlingsmønsteret *overspring*, og derfor bidra til forsterke 1.divisjonslagets prestasjon i fase åtte (Gershgoren, 2012; Giske & Børgesen, 2003). I følge Carron & Brawley, 2008 vil utøverne i suksessfulle team oppleve en rolleklarhet. En slik oppfattelse sitter både lagleder A og utvalgets utøvere igjen med. Studiets

utvalg betegner i sin helhet *overspring* som et suksessfullt og vellykket verktøy for å lykkes i deres forsvarsformasjon.

4.2.2 Felles situasjonsoppfatning

Utøvernes situasjonsoppfatning blir påvirket av individets *mønstergjennkjennelse*. Individets egenskap til å gjenkjenne og vurdere mønsteret er med på å bedømme situasjonen og å hente informasjon om hva skal gjøres videre i beslutningsprosessen (Endsley & Jones, 2012; Klein, 2009).

Figur 19 i modell 7, viser at analysen av det empiriske datamaterialet ga 42 felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet *felles situasjonsoppfatning*. Deretter fordeles sitatene etter om videoklippene viser *fase fire* eller *fase åtte*, og innenfor submomenter: *Taktisk forståelse av situasjonen*.

Figur 19. Modell 7 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet *felles situasjonsoppfatning*

Fase fire

I masteroppgaven ble informantene eksponert for fire videoklipp i fase fire. Innenfor hovedmomentet *felles situasjonsoppfatning* viste analysen 22 felles relevante utsagn innenfor *fase fire*. Disse utsagnene var fordelt på to ulike spillesystemer, *kantovergang* (9) og *rundgang* (13).

Taktisk forståelse av kantovergang med ball

Ved en sammenligning av utsagnene til utvalgets informanter, under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap mellom utøvere og lagleder A*, viser analysen en enighet i utvalgets gjenkjennelse og vurdering av spillesystemet *kantovergang med ball* og lagleder A sin oppfattelse av fordelte arbeidsoppgaver. Analysen viser både en bevisst kollektiv plan i spillesystemet, samt en rolleklarhet som fører til en mer effektiv samhandling i selve handlingsmønsteret (9) (Endsley & Jones, 2012; Klein, 2009).

Både utvalgets utøvere og lagleder A beskriver motstanderens forsvar i videoklipp fem (illustrert i figur 7), som et 5:1 forsvar som mangler dybde og press på ballfører. Dette samsvarer med høyre Bs bedømmelse av situasjonen og hennes videre beslutningsprosess. I spillesystemet *kantovergang med ball* påpeker utvalget utøverne høyre Bs sin funksjon og hennes ansvarsområdet som *distanseskytter for laget*. Videoklippet fem (illustrert i figur 7) viser også en rolleatferd hos høyre Bs som kan tyde på at utøveren har akseptert rollen som langdistanse skytter. Lagleder A beskriver høyre Bs sin taktiske forståelse på følgende måte: Sitat lagleder A; *”Her skal ball ut og videre til motsatt side. Men når det er sagt, vår høyre Bs her, har en avtale med meg om at hun alltid skal bruke sitt langdistanse skudd, når hun kommer inn på ni meter uten kontakt med forsvaret”*.

Denne beskrivelsen samsvarer med flere av utvalgets utøvere utsagn om deres oppfattelse av høyre Bs sin taktiske forståelse av videoklipp fem (illustrert i figur 7) . Utøver 3 sitt utsagn er et eksempel på det:

Sitat utøver 3; *”Det er klart at står de flatt og en av våre skytter kommer inn og får minimalt med press, så skal hun skyte. Så ja. Hun (høyre Bs) hadde nok fått beskjed om å skyte her, det er skudd fra 8-9 meter uten noe høyde”*.

Videre i analysen og som tidligere nevnt under *Taktisk forståelse av kantovergang med ball*, beskriver utøverne videoklipp seks (illustrert i figur 12) som et motspill til motstanderen skeive 5:1 forsvar. Lagleder A beskriver lagets generelle taktiske forståelse som følgende: Sitat lagleder A; *”Det er det vi er gode til som andre klubber kanskje ikke er like gode til. Vi ønsker å finne nye løsninger, når motstandere gjør motspill til vårt opprinnelige spill. Et motspill til deres motspill”*.

Lagleder A beskriver videre den taktiske forståelse av motspillet på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Før kampen nei, vi var ikke klar over at motstanderlaget skulle ligge skeiv 5:1, men underveis i kampen ble vi enige. Vi ble enig om hvilke situasjon vi skulle gå etter, hvilke situasjon vi skulle finne. Det var denne situasjonen her. Som et motspill til deres (motstanderens) skeive 5:1. Vi har avtalt at vi kommer til å vinne duellspillet videre mellom vår midtre Bs og Ls og deres forsvarere. Så ballen skal videre, slik at vi befinner oss i en situasjon på motsatt siden av deres fremre 3éren”.*

Slike antagelser viser til lagleder A sin taktiske vurdering av motstanderens utgrupperte 5:1 forsvar, og hvordan han ønsker at hans lag skal løse situasjonen. Disse antagelsene gir grunnlag for å tro at motstanderens utfordringer ligger i sideveisbevegelser og tetthet langs seksmeterlinjen, i tråd med faglitteraturens beskrivelser av i 5:1 forsvar (Enoksen et al., 2012).

Utsagnene nevnt under viser at det er en sterk felles situasjonsoppfatning av den taktiske forståelsen av spillesystemet *kantovergang med ball*. Både som et fast bevegelsesmønster og bearbeiding, men også som nylig koordinert motspill.

Likevel viser analysen til at lagleder A ønsker en mer effektiv samhandling og økt forutsigbarhet mellom utøvernes beslutningsprosesser i spillesystemet *kantovergang med ball* og denne kampens motstander, og deres 5:1 forsvar. Dette forklarer lagleder A som en generell antagelse om at alle kollektive planer har som formål å skape mindre pressede valgsituasjoner, slik at scoringsmuligheten øker (Enoksen et al., 2012; Hellemsvik, 199). Lagleder A beskriver den generelle kollektive planen i etablert angrep på følgende måte; Sitat lagleder A; *”Uansett hvilke system vi bruker så skal ballen ut fra der det står flest forsvarspillere. Gjør dem oppmerksom for å så sende ballen videre, hvor de står åpent. Det er optimalt. Det er bare logisk er det ikke? (ler)”.*

Taktisk forståelse av rundgang

Ved en sammenligning av utvalgets informanter, under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap mellom utøvere og lagleder A*, viser analysen en enighet i utvalgets gjenkjennelse og vurdering av spillesystemet *rundgang* og lagleder A sin oppfattelse av delegerte arbeidsoppgaver. Utsagn nevnt under *situasjonsoppfatningen* blant utvalgets utøvere, viser at laget har en godt innarbeidet strategi i den kollektive planen i spillesystemet

rundgang (13). Analysen viser både en bevisst kollektiv plan i spillesystemet, og en rolleklarhet som fører til en mer effektiv samhandling i selve handlingsmønsteret (Endsley & Jones, 2012; Klein, 2009).

Denne delen av analysen viser for at spillesystemet *rundgang* består av koordinerte valg som har blitt til memorerte og strukturerte bevegelsesmønstre (Grèhaigne & Godbout, 1995). Det er flere felles relevante utsagn (13) i spillesystemet *rundgang* som viser til en sterk sammenheng mellom utvalgets utøvere og lagleder A sin *taktiske forståelse av rundgang*.

Selv med en sterk sammenheng mellom utvalget utøvere og lagleder A sin taktiske forståelse av spillesystemet *rundgang*, viser videoklipp åtte (illustrert i figur 13) en spillsituasjon som flere av utvalgets utøvere hevder står i kontrast til lagets strategi. Derimot gir ikke lagleder A uttrykk for at det er feil i utførelsen, men heller at utøvere (midtre Bs) bedømmer situasjonen og innhenter informasjon som gjør at videoklipp åtte (illustrert i figur 13), og beslutningsprosessen til utøveren, ender på denne måten. Lagleder A beskriver informasjonen og beslutningsprosessen til lagets midtre Bs på følgende måte:

Sitat lagleder A; *"Vår midtre Bs finner perfekt det rommet, men har en dårlig avslutning. Jeg tror det er straffekast (syv meter), men det trenger vi ikke snakket om. (ler). Kommer venstre Bs i litt mer fart og inn i banen kan ballen gå videre. For da hadde vi hatt overtall. Ballen skulle muligens gått videre. Likevel har jeg troen på at vår midtre Bs er alt for dyktig. Hun finner rommet, slik at hun klarer å se at forsvaret må bruke felte for å ta henne, så derfor går hun selv, og bør få syv meter. Men om hun ikke hadde vurdert det sånn, så skulle ballen ha gått videre. Men jeg tror vår midtre Bs er så dyktig i sitt vurderingsspill og mener selv hun burde ha fått straffekast (syv meter)"*.

Fase åtte

I fase åtte ble informantene eksponert for fire videoklipp. Analysen viste 20 felles relevante utsagn i fase åtte mellom utøvere og lagleder A i hovedmomentet *felles situasjonsoppfatning*. Disse utsagnene var alle i forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3ére.

Taktisk forståelse av 6:0 forsvar med støtende 3ére

Ved en sammenligningen av utsagnene til utvalgets informanter, under hovedmomentet *felles oppgavekunnskap mellom utøvere og lagleder A*, viser analysen en overenstemmelse. Lagets strategi kjennetegnes ved en grunnoppstilling langs seks meter, med 3ére som løfter.

Det samsvarer med beskrivelsene til alle de seks utøverne og lagleder A. De beskriver at de ønsker å ligge smalt og kompakt i banen, mens de arbeider rundt Ls. Tidligere i analysen blir *overspring* benyttet som et verktøy som laget anvender som en del av sin kollektive plan i fase åtte. I følge Enoksen et al., (2012) gir formasjonen 6:0 optimal tetthet langs seksmeterslinjen. Lagleder A henviser til *overspring* som et verktøy for å opprettholde tettheten langs seksmeterslinjen og fremdeles få løftet i midtre sektor for å hindre skudd i rød sone. Beskrivelsene til utvalgets utøvere og lagleder A er i betydelig overensstemmelse med hverandre. Studiets utvalg betegner, som helhet, *overspring* som et suksessfullt og vellykket verktøy for å lykkes i deres forsvarsformasjon.

Videre er det en enighet blant utvalgets utøvere om at forsvarsformasjonen skal oppfattes som uforutsigbar og aggressiv ovenfor motstanderlaget. Denne analysen indikerer at slike utsagn gir store rom for individuelle taktiske overveielser fra de ulike teammedlemmene. Lagleder A indikerer også et ønske om en forsvarsformasjon bestående av spillere som *vokser frem* i sine grunnposisjoner i ønske om å gjenvinne ball. Lagleder A beskriver den generelle taktiske forståelsen av forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3-ere på følgende måte:

Sitat lagleder A; *"I håndball fra gammelt av da kunne vi bare stå på seks meter og vente, takle og blokkere. Men i hvert fall på toppnivå i nåtidens kvinnehåndball er ikke dette mulig slik jeg ser det. Vi må være proaktiv og kreative i forsvar, vi må vinne ball"*.

Det er en sterk sammenheng mellom utøverutvalgets og lagleder A sin taktiske forståelse av forsvarsformasjonen 6:0 med støtende 3-ere. Forsvarsformasjonen består av en kollektiv plan som inneholder en grunnoppstilling med stor frihetsgrad i spillermateriellets individuelle taktiske overveielser som har til hensikt å skaffe laget ballbesittelse.

Studiet eksponerte informantene for et videoklipp som viser en spillsituasjon (illustrert i figur 15) hvor lagets høyre 1-er *utfører* en individuell taktisk overveielse hvor meningen er å gjennomføre *snapp/brudd*. Dette er det videoklippet som i studiets analyse har gitt flest utsagn som står i kontrast til hverandre blant utvalgets utøvere. Selv med utsagn som står i kontrast til hverandre, er det ingen av informantene som fastslår at den individuelle taktiske overveielse til høyre 1-er er direkte feil i forhold til lagets strategi. Eksemplene vist i *feil i utførelse av strategi* både avkrefter den taktiske overveielsen som en del av lagets felles forståelse, men også bekrefter at situasjonen kan være bakgrunn for en kollektiv forståelse av et ønske om å gjenvinne ball. Lagleder A bekrefter dette ved å beskrive spillsituasjonen

(illustrert i figur 15) som en situasjon med en *åpen tolkning*. Han begrunner dette med at laget allerede har kommet i ubalanse, og spillermateriale er nødt til å være *proaktive*. Likevel forklarer han situasjonen som en risiko, med like store mulighet for å lykkes som for å mislykkes siden den høyre léren allerede har et ansvarsområde i ved at Ls ligger mellom sone 1 og 2 (høyre 1ér og høyre 2ér). Lagleder A forklarer motstanderens valgmuligheter på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Vi har fire muligheter til denne situasjonen her. Hvor tre av de slik jeg ser det er mål, og en av de er at vår høyre 1ér tar grep istedenfor å stå passiv og det gir oss ballen. Så det kan vi godt like”*.

Lagleder A beskriver videre spillsituasjonen (illustrert i figur 15) på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”Vår høyre 1ér har vurdert at hun har tapt duellen om venstre Bs for lov til å få ballen i denne situasjonen, for da er det en stor overtallssituasjon. Det er en åpen tolkning fordi at det ligger en Ls mellom 1 og 2. Men vurderingen hennes og min er at Ls ikke kan få ball av høyre Bs i denne situasjonen. Så da er det 2 mot 1 situasjon, ikke en reell 3 mot 2 situasjon. Hun har vurdert avstanden mellom ballfører og venstre Bs, og mellom henne og venstre Bs. Å basert på de vurderingene vurderer hun at hun kan få kontakt med enten ball eller spiller. Så da ender dette med å bli en god situasjon for oss, da vår 1ér har vurdert at hun kan lage spillestopp, snappe eller presse situasjonen til en teknisk feil. Og det gjorde hun her”*.

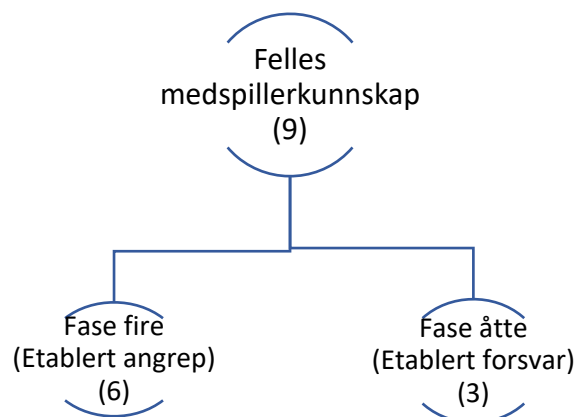
Lagleder A sin beskrivelse av situasjonen kan oppfattes som en risiko, med like store mulighet for å lykkes som for å mislykkes, og kan forklare hvorfor spillsituasjonen har flest utsagn som står i kontrast med hverandre i denne analysen. Utsagnet til utøver 5 uttrykker likevel et sterkt samsvar mellom situasjonsoppfatningen hennes og lagleder A. Utøver 5 beskriver spillsituasjonen (illustrert i figur 15) på følgende måte:

Sitat utøver 5; *”Ja ved at det er to linjer er det ikke det beste tidspunktet for å gå ut å snappe på, men samtidig som jeg opplever at lagleder A er ganske hard på at så lenge det oppleves at 3éren taper eller er på etterskudd. Så er det lov eller det er den ytterste spilleren som skal skape urytme for motstanderen. Vi skal heller få avslutninger ytterst i banen”*.

4.2.3 Felles medspillerkunnskap

Ved å etablere *høy medspillerkunnskap*, kan man forbedre prestasjonen til eget lag. Slik kunnskap gjør at utøvere kan kompensere for hverandre, forutse medspilleres aksjoner, og bidra med ressurser i henhold til medspilleres ekspertise (Cannon-Bowers & Salas, 2001).

Figur 20 i modell 8 viser at analysen av det empiriske datamaterialet ga 9 felles relevante utsagn i hovedmomentet *felles medspillerkunnskap*. Deretter fordeles utsagnene ettersom videoklippene viser *fase fire* (6) eller *fase åtte* (3).

Figur 20. Modell 8 - Felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A innenfor hovedmomentet felles medspillerkunnskap

Fase fire

Utvalgets utøvere og lagleder A har en sterk overenstemmelse av felles forståelse, bevegelsesmønstre og medspillerkunnskap innad i laget. Lagets forskjellige bevegelsesmønstre er tilpasset lagets spilletyper med faste rolleavklaringer og ansvarsområder. Slik at den kollektive planen i fase fire består av en sammensetning av koordinerte handlinger for å øke muligheten til å komme i scoringsposisjon og å score. Lagleder A konstaterer flere strategier i henhold til hans oppfattelse av lagets medspillerkunnskap. Eksemplene under viser slike utsagn:

Sitat lagleder A; *"Det gir ingen mening å ta to Ls bort dit hvor laget har en gjennombrudd sterk spiller. Det skal vi ikke gjøre"*.

Sitat lagleder A; *"Vi skal alltid ha våre spillere på deres beste posisjon, selv om vi lager masse kryss spill. aksjon en, to, tre og fire skal være fire spillere på fire optimale situasjoner"*.

Disse utsagnene samsvarer i høy grad med ulike utsagn fra utvalgets utøvere. Flere utsagn fremhever utvalgets innsikt av forskjellig medspillerkunnskap innad laget. Eksemplene under viser utsagn som beskriver medspillerkunnskap utvalgets utøvere besitter:

Sitat utøver 1; *”Vårt spill, er sånn vil vi spille. Men det vil skje noen forandringer etter som hvem som er utpå banen selvfølgelig. Og hvilke evner folk har og hvilke type spillere vi har på banen”*.

Sitat utøver 4; *”Vi kjører dette fordi det fungerer, fordi vi setter opp riktige spillere i riktige situasjoner”*.

Sitat utøver 5; *”Spillesystemene våre kan utføres på begge sider, men med ulikt utgangspunkt. Systemer må ha en tanke om hvor spillerne skal ende opp, hvilke spillere som skal sette trykk og valg om videre alternativer eller utfall. Dette kommer an på hvilke spillere vi har på banen”*.

Fase åtte

Utvalgets utøvere og lagleder A har en sterk overenstemmelse i felles oppfatning av forsvarssystemets grunnoppstilling og ansvarsområder. 1. divisjonslaget viser en generell felles forståelse om deres kollektive plan i fase åtte. Likevel trekker noen av utvalgets utøvere frem at selve overspringshandlingen utføres oftere av enkelt utøvere grunnet deres egenskaper. Dette er ingen felles forståelse blant utvalgets utøvere eller i henhold til lagleder A sine beskrivelser.

Derimot beskriver både utvalgets utøvere og lagleder A at léren i laget, er utøvere som har en egen kapasitet til å opptre uforutsigbare og ballorienterte. Eksemplene under viser til slike utsagn:

Sitat lagleder A; *”Vi skal tenke at vi skal vinne ball, ikke at vi skal avverge mål. Vi skal være proaktive og ta ball, enn at vi blir inne for å takle. En takling er ikke optimalt, men å vinne ball er alltid en seier. Det gjør vi med overspring og det gjør vi med aggressive lére”*.

Sitat utøver 1; *”Vi har lére i vårt forsvar som gjør at angrepspillerne blir usikre. Hva gjør de neste gang? Kommer de ut? Og det resulterer ofte til at de gjør en pasningsfeil”*.

4.3 Annet

For å memorere og organisere kunnskap i strukturer beskriver utøverne deres arbeid med FMM innad i laget på følgende måte:

Sitat utøver 2; *”Vi lager en plan på forhånd. En strategi etter hvilken motstander vi møter både i forsvar og i angrep. Vi konsentrerer oss om spillesystemer som vi terper på og har en nøye gjennomgang av før vi møter i motstanderen. Og det samme med forsvaret. En strategi med klare regler uansett om vi spiller 6:0, 5:1 eller 3:2:1. Det er gunstig, fordi at da vet vi hva vi skal gjøre på den spilleplassen, uavhengig av hvem som står der. Men vi må selvfølgelig se litt på kvalitetene til de spillerne som spiller på den posisjonen også, men ja. Det er best å være forberedt. Så vi analyserer motstanderen og sitter i grupper. Vi har for eksempel ulike roller, sentrale spillere for deres utdelte arbeidsoppgaver, altså spillere som har større rolle i forsvar, og større rolle i angrepsspillet er i grupper. Vi lager strategier på denne måten og trener på trening med arbeidsfordeling og utførelse av planen. Er det noe mer da? Nei kanskje ikke før kamp, men etter kampen igjen så diskuterer vi klipp som er bra eller dårlige”.*

Sitat utøver 3; *”Vi lager grupper, etter kvaliteter og roller. Hvem skal stå eller ta mer ansvar fremover og hvem skal det bakover. Også setter vi opp strategier som passer til de ulike rekkene, altså om vi har spillere som ønsker med duell og fart, blir det sånn. Har vi spillere som ønsker mer skudd så blir det sånn. Vi velger alternativer som bedrer den enkelte, hvordan kan vi lettest få mål. Så for vi nonen føringer fra treneren så klar, en plan på en måte, men som vi for litt frie spillerom inn forbi. Så snakker underveis og eventuelt gjør endringer, og øver. Snakke litt to og to, hva vil du at jeg skal gjør der, hva tenker du er best, hvordan vil du at jeg skal komme når du kommer smalt eller bred i banen. Sånne ting”.*

Utsagnene nevnt over samsvarer med lagleder A sine beskrivelser av hvordan han opplever at 1.divisjonslaget arbeider med å samle informasjon for å forstå samhandlingstukturer i de etablerte fasene, fase fire og fase åtte. Lagleder A beskriver denne prosessen videre på følgende måte:

Sitat lagleder A; *”En blanding av teori og praksis. I teoridelen må spillerne finne en felles forståelse av ulike avtaler, spillesystemer, med hjelp av for eksempel video. Hvor de kommer med innspill. Hva er godt eller hva er dårlig. Hva gjør vi riktig eller hva gjør vi galt. Denne måten vil gjøre at de overtid finner en felles forståelse av hva vi ønsker å gå etter, når den og*

den spilleren er på banen. Hun er best på dette derfor gjør vi det. Vi har brukt masse tid på video i år, hvor de ser på klippene og så skal de finne felles avgjørelse om det er et positivt eller negativt klipp. Det synes jeg har fungert veldig godt. Fordi de må få innspill og deres tanker hørt, også litt føringer eller teori hvor jeg sier at dette vil fungere på bakgrunn av den grunn osv. I praksis jobber vi med mye vurderingsspill. Masse håndballtaktikk som går på to mot to spill, tre mot tre, tre mot to, to mot en osv. Dette er situasjoner hvor de lærer å arbeide med å gi og avgi plass. Det er sinn sykt viktig. Fordi da lærer de hvordan de kan gjøre hverandre gode. Det er en ting. Neste ting er at vi bruker tid på taktikk i avtaler. Vi finner våre avtaler og skaper disiplin i våre avtaler, det er viktig. Det skal være slik at vi skal forholder oss til noen klare regler. Derfor skal vi alltid forberede oss til kamp. Men noen ganger fordi kampen og motstanderen tillater det kan de selv finne løsninger, mens i andre kamper så skal ballen videre fordi vi har blitt enig om at vi skal finne denne løsningen her. Fordi de har styr på vår første og andre aksjon. Dette er en felles prosess i laget. Denne prosessen må bygges over tid. De må få innspill og deres tanker hørt, også litt føringer eller teori hvor jeg sier at dette vil fungere på bakgrunn av denne grunn”.

Utøver 5 beskriver ytterligere hvordan hun oppfatter verdien av FMM i de etablerte fasene, fase fire og fase åtte. Årsaken er at utøverne er gjensidig avhengig av hverandre i oppgaveløsningen (Cannon-Bowers & Bowers, 2006). Hun beskriver at prosessen skaper dialog både mellom utøverne i laget og mellom utøverne og trenerteamet. Samtidig som at denne prosessen skaper en tillitt mellom partene. Utøver 5 beskriver effekten av denne prosessen videre på følgende måte:

Sitat utøver 5; *”Jeg tror det er effektivt å bruke tiden på banen for dette. Gå i bevegelser, snakke om valg og utfall på parketten. Bruke tavle, det å visualiserer det via at det blir tegnet opp, så vise det. Skape dialog er viktig, mellom treneren og spilleren, men ikke minst spillerne seg i mellom. Hvordan skal vi forholde oss, hvordan skal vi stå, hva skal vi gjøre for at osv. Slik at vi ikke til en hver tid må se, men heller ha avtalt på forhånd. Ha tillitt”.*

5. OPPSUMMERENDE KONKLUSJON

Utgangspunktet for å begynne arbeidet med masteroppgaven, var en hypotese om at utøverne i 1.divisjonslaget hadde en felles forståelse av hvilke kunnskapsstrukturer de skulle anvende i *etablert angrep* (fase fire, se forklart i figur 2 på s. 11) og *etablert forsvar* (fase åtte, se forklart i figur 2 på s. 11). Dermed ble det relevant å formulere følgende problemstilling:

Hvilke kunnskapsstrukturer kommer til uttrykk i etablert angrep (fase fire), og etablert forsvar (fase åtte), hos utøvere fra et damelag i 1.divisjon?

Det ble videre antatt at det ville være ulikheter i oppfatningen og tolkningen av de ulike spillsituasjonene informantene ble eksponert for. Det var også forventet at oppgavespesifikk og oppgaverelatert kunnskap, samt medspillerkunnskap og rolleavklaringer, ville være fremtredende i de ulike beskrivelsene til informantene og påvirke den enkeltes situasjonsforståelse og oppgaveutførelse. I arbeidet er det forsøkt å få bekreftet eller avkreftet om hypotesen var riktig.

5.1 Konklusjon

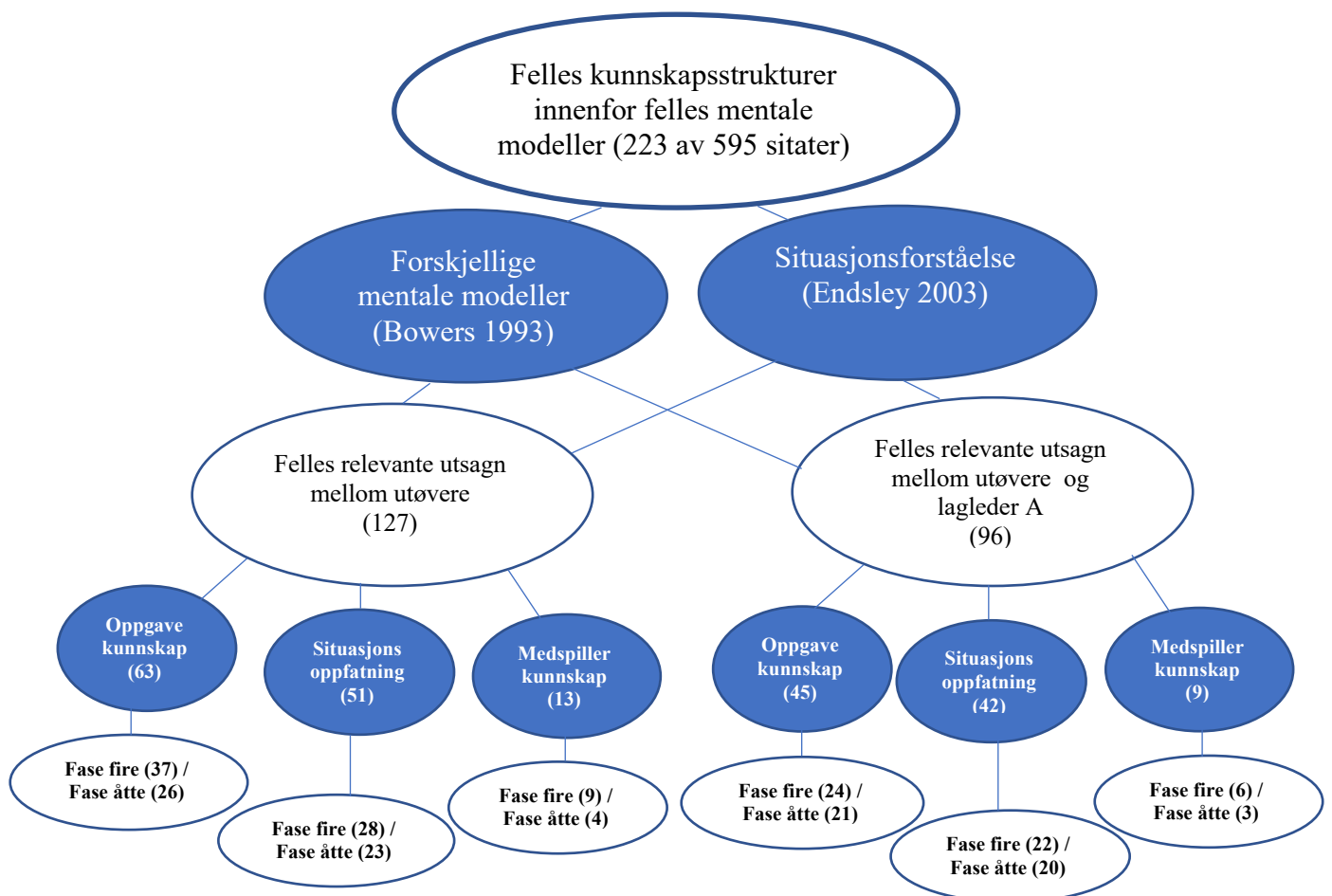
Ifølge Converse et al., (1991) er FMM *kunnskapsstrukturer* som gjør det mulig for utøvere å etablere en felles oppfatning av spillesituasjonen(e) og tydelige forventninger til medspilleres handlinger. Dybdeintervjuene fra studiet tyder på at en felles forståelse i *etablert angrep* (fase fire) og *etablert forsvar* (fase åtte) viser seg i kamp. Kunnskapsstrukturer med hensiktsmessige individuelle handlingsvalg er automatisert i et felles koordinert og kollektivt synkronisert handlingsmønster. I *fase fire* skal kunnskapsstrukturer øke muligheten for å komme i scoringsposisjon og å score mål. I *fase åtte* skal kunnskapsstrukturer skape mulighet for å erobre ball og dermed gi laget besittelsen over ballen.

Studie viser at 1.divisjonslaget arbeider aktivt med og ut i fra en FMM. Det er *noen* ulikheter i oppfatningen og tolkningen av de ulike spillsituasjonene informantene ble eksponert for. Samtidig viser resultatene at oppgavekunnskap, situasjonsoppfattelse og medspillerkunnskap, er tre dimensjoner som er tett sammenvevd. Dermed er det vanskelig å avgrense dem i praktiske sammenhenger fordi de kombineres på ulike måter i kampsituasjon (Mathieu et al., 2000). En felles fortolkning av situasjonen, eller en overlapping mellom de enkelte spillernes situasjonsoppfatninger, blir en nødvendig forutsetning for koordinert samhandling.

Masteroppgaven har redegjort for om det var samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser, deres oppfattelse av situasjoner og laglederens sin oppfattelse av hvordan utøverne løste sine tildelte arbeidsoppgaver. Selve analysen av dybdeintervjuene viser til 223 felles relevante utsagn fra et datamateriale på totalt 595 utsagn. Deretter har analysen blitt delt i to kategorier, *felles relevante utsagn mellom utøverne (127 felles utsagn)* og *felles relevante utsagn mellom utøvere og lagleder A (96 felles utsagn)*, med tre hovedmomenter:

- 1) *Felles oppgavekunnskap*
- 2) *Felles situasjonsoppfatning*
- 3) *Felles medspillerkunnskap*

Resultatene fra studiet gir grunnlag for å anta at felles kunnskapsstrukturer fremmer alle de tre hovedmomentene listet over. Samtidig som at oppgavekunnskap, situasjonsoppfatning og medspillerkunnskap bør utvikles i relasjon til hverandre, og at man bør ta hensyn til hvordan de ulike momentene påvirker hverandre.

Figur 21. Felles kunnskapsstrukturer blant håndballspillere

Kunnskapsstrukturer anvendt i fase fire

Analysen indikerer at det er en sterk overenstemmelse mellom lagets felles forståelse, utøvernes bevegelsesmønstre og deres medspillerkunnskap i fase fire. Den enkelte utøvers handlingsmønstre i den kollektive planen i fase fire, avhenger av teammedlemmets forhåndsdefinerte rolle (Carron & Brawley; 2006). Både utsagn fra utvalgets seks utøvere og lagleder A, gir uttrykk for at dette stemmer overens med 1.divisjonslaget kunnskapsstrukturer i fase fire. Informantene ytrer en klar felles forståelse, der lagets *forskjellige bevegelsesmønstre* er tilpasset *lagets spilletyper* med faste rolleavklaringer og ansvarsområder. Dermed er den kollektive planen i fase fire en sammensetning av koordinerte handlinger som øker muligheten for å komme i scoringsposisjon og å score mål (Cannon-Bowers & Salas, 2001; Reimer et al., 2006).

Kunnskapsstrukturer anvendt i fase åtte

Analysen viser at laget har en klar overordnet strategi i fase åtte, som kjennetegnes av en grunnoppstilling langs seks meter, med 3-ere som løfter (Hellemsvik, 1999). Studiets utvalg viser en sterk enighet om at forsvarsformasjonen består av en kollektiv plan som inneholder stor frihetsgrad i spillermateriellets individuelle taktiske overveielser hvor hensikten er å skaffe laget ballbesittelse. En frihet som informantene beskriver som nødvendig for å oppnå en suksessfull og vellykket forsvarsformasjon. Analysen konkluderer med at *overspring* er nøkkelen når laget er i undertall og ubalanse. Da må de individuelle handlingene være koordinerte og synkroniserte for å løse arbeidsoppgaven laget står ovenfor. Samtidig viser analysen at *overspringshandlingen* også kan oppfattes som et verktøy som kan skape brudd i angrepsspillet. I tillegg viser analysen at ikke alle utøverne mener at overspring er en risiko verdt å ta når laget er i balanse. Overspring kan i noen tilfeller gi en form for rolletvetydighet eller en kollektiv kollaps for laget i fase åtte (Apitzch, 2009; Levinson et al., 1965). Muligens er de få tilfellene av rolletvetydighet eller kollektiv kollaps, en konsekvens av at lagleder A ikke har styrt laget i mer enn en sesong, og at laget dermed har hatt forholdsvis kort tid på å innarbeide overspring som en kunnskapsstruktur i fase åtte. Teammedlemmene har fremdeles for liten erfaring med overspring i kamp og hindres derfor i å gjøre den rette beslutningen i gitte situasjoner.

5.2 Fremtidig undersøkelser

Masteroppgaven er, så langt jeg vet, en av de *første håndballstudiene* som forsøker å belyse hvilke kunnskapsstrukturer som utøvere i norsk *topphåndball* holder felles gjennom FMM i *etablerte faser*. Dermed er forskningsmetoden som benyttes ikke ferdigutviklet og mangler kvalitetssikring. Metoden har i liten grad blitt brukt innen tidligere forskning på håndball, og det finnes derfor lite forskning å sammenligne med. Studiet kan likevel gi et grunnlag for videre forskning innen lagidrett, og metoden kan være et gunstig verktøy for å avdekke FMM blant håndballspillere. Datamaterialet er rikt, noe som tyder på at metoden kan ha bidratt til utfyllende beskrivelser av kunnskapsstrukturer som håndballspillere holder felles. Resultatene indikerer et potensiale for å kunne påvirke utøvere i større grad når det gjelder danning av felles forståelse for hvordan spillerne skal samhandle i ulike situasjoner.

Videre forskning bør fokusere på hvordan man utvikler FMM i sin naturlige kontekst, og hvordan trenere kan arbeide med FMM i sitt dagligdagse trenervirke. Min anbefaling er at den videre forskningen bør ha en eksplorerende case-studie med en fenomenologisk tilnærming, slik at man tilegner seg grundige beskrivelser av kunnskapsstrukturer som utøvere holder felles, og som videre vil gi grunnlag for en utdypende forståelse av FMM i lagidrett.

6. LITTERATURLISTE

- Andrésen, S. (2016, 24. Juni). Spilleregler håndball. Hentet 08. Mai 2019 fra <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/praktisk-info/lover-og-regler/spilleregler-handball>
- Andrésen, S. (2016, 20. Desember). EM, VM og OL. Hentet 16.Mai 2019 fra <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/kampaktivitet/landslag/handballjentene/mesterskapsplasseringer/>
- Apitzsch, E. (2009). Coachers' and elite team players' perception and experiencing of collective collapse. *Athletic Insight: The Online Journal Of Sport Psychology*, 11, Athletic Insight: The online journal of sport psychology, 2009, Vol.11.
- Beauchamp, M., Bray, S., Eys, M., & Carron, A. (2005). Leadership Behaviors and Multidimensional Role Ambiguity Perceptions in Team Sports. *Small Group Research*, 36(1), 5-20.
- Bourbousson, J., Poizat, G., Saury, J., & Seve, C. (2010). Team Coordination in Basketball: Description of the Cognitive Connections Among Teammates. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22(2), 150-166.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Carron, A. V., & Brawley, L. R. (2008). Group dynamics in sport and physical activity. I: T. S. Horn (Red.), *Advances in sport psychology*. (214-237). USA: Human Kinetics.
- Cannon-Bowers, J., & Bowers, C. (2006). Applying work team results to sports teams: Opportunities and cautions. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 4(4), 447-462.
- Cannon-Bowers, J., & Salas, E. (2001). Reflections on shared cognition. *Journal Of Organizational Behavior*, 22, 195-202.
- Converse, S., Cannon-Bowers, J., & Salas, E. (1991). Team Member Shared Mental Models: A Theory and Some Methodological Issues. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting*, 35(19), 1417-1421.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eccles, D. W. (2010). The coordination of labour in sports teams. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 3(2), 154-170.

- Eccles, D. W., & Tenenbaum, G. (2004). *Why an expert team is more than a team of experts: A social cognitive conceptualization of team coordination and communication in sport. Journal of Sport and Exercise Psychology, 26(4), 542-560.*
- Endsley, M., & Jones, D. (2012). *Designing for situation awareness : An approach to user-centered design* (2nd ed.). Boca Raton, Fla: CRC Press.
- Enoksen, E., Sletten, S., & Brunes, A. (2012). *Aktivitetstlære* (3. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Eys, M., Carron, A., Bray, S., & Beauchamp, M. (2005). The Relationship Between Role Ambiguity and Intention to Return the Following Season. *Journal of Applied Sport Psychology, 17(3), 255-261.*
- Gershgoren, L. (2012). *The Development And Validation Of The Shared Mental Models In Team Sports Questionnaire. (Unpublished doctoral dissertation; Electronic Theses, Treatises and Dissertations; Paper 4862).* Florida State University, Tallahassee, FL.
- Gjerset, A., Nilsson, J., Helge, J., Enoksen, E., Raastad, T., Meen, H., . . . Beyer, Nina. (2015). *Idrettens treningslære* (2. utg.). Oslo: Gyldendal undervisning
- Giske, R., & Børgesen, A. (2003). Hvilke konsekvenser har motstandernes forsvarsorganisering for angrepsspillernes handlinger?: En observasjonsstudie av to VM kamper i håndball. *Ballspill, 28-48.*
- Giske, Rodahl, & Høigaard. (2014). Shared Mental Task Models in Elite Ice Hockey and Handball Teams: Does It Exist and How Does the Coach Intervene to Make an Impact? *Journal of Applied Sport Psychology, 27(1), 1-15.*
- Grèhaigne, J. F. & Godbout, P. (1995). *Tactical knowledge in team sports from a constructivist and cognitivist perspective. Quest, 47, 490-505.*
- Grèhaigne, J., & Godbout, P. (2014). Dynamic Systems Theory and Team Sport Coaching. *Quest, 66(1), 96-116.*
- Hellemsvik, K. (1999). *Eliteballspill: Prinsipper og ideer for lagspill i idrett* (2. utg. ed.). Trondheim: Forl. Karl Hellemsvik.
- Hermassi, S., Gabbett, T., Ingebrigtsen, J., Van Den Tillaar, R., Chelly, M., & Chamari, K. (2014). Effects of a Short-Term In-Season Plyometric Training Program on Repeated-Sprint Ability, Leg Power and Jump Performance of Elite Handball Players. *International Journal of Sports Science & Coaching, 9(5), 1205-1216.*
- Hemphill, J. K. & Rush, C. H. (1952). *Studies in aircrew composition: Measurement of cross-training in B-29 aircrews (AD Number: B958347).* Columbus: Ohio State University, Columbus Personnel Research Board.

- Johnson, David W., & Johnson, Frank P. (2013). *Joining Together: Pearson New International Edition: Group Theory and Group Skills (Eleventh edition, Pearson new international ed.)*. Pearson Education M.U.A.
- Jonker, C., Van Riemsdijk, M., Vermeulen, B., Vos, M., Fornara, N., Pitt, J., & Vouros, G. (2011). Shared Mental Models. In *Coordination, Organizations, Institutions, and Norms in Agent Systems VI: COIN 2010 International Workshops, COIN@AAMAS 2010, Toronto, Canada, May 2010, COIN@MALLOW 2010, Lyon, France, August 2010, Revised Selected Papers* (Vol. 6541, Lecture Notes in Computer Science, pp. 132-151). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Karcher, C., & Buchheit, M. (2014). On-court demands of elite handball, with special reference to playing positions. *Sports Medicine*, 44(6), 797-814.
- Karpan, G., Skof, B., Bon, M., & Sibila, M. (2015). Analysis of female handball players' effort in different playing positions during official matches. *Kinesiology*, 47(1), 100.
- Klein, G. (2009). *Streetlights and shadows: Searching for the keys to adaptive decision making*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Klimoski, R., & Mohammed, S. (1994). Team Mental Model: Construct or Metaphor? *Journal of Management*, 20(2), 403-437.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interviews : Learning the craft of qualitative research interviewing* (2nd ed.). Los Angeles, Calif: Sage.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T., & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Levinson, H., Kahn, R., Wolfe, D., Quinn, R., Snoek, J., & Rosenthal, R. (1965). Organizational Stress: Studies in Role Conflict and Ambiguity. *Administrative Science Quarterly*, 10(1), 125.
- Lyle, J. (2003). Stimulated recall: a report on its use in naturalistic research. *British Educational Research Journal*, 29(6), 861-878.
- Manchado, C., Hoffmann, E., Valdivielso, F., & Platen, P. (2007). *Physiological demands in female handball - demands and heart rate during matches of the German National Team. Dt Z Sportmed.*, 58(10), 24–29.
- Mathieu, J., Goodwin, G., Heffner, T., Salas, E., Cannon-Bowers, J., & Murphy, Kevin R. (2000). The Influence of Shared Mental Models on Team Process and Performance. *Journal of Applied Psychology*, 85(2), 273-283.

- Michalsik, L., Madsen, K., & Aagaard, P. (2014). Match Performance and Physiological Capacity of Female Elite Team Handball Players. *35*(07), 595-607.
- Michalsik, L. B., Aagaard, P., & Madsen, K. (2015). Technical Activity Profile and Influence of Body Anthropometry on Playing Performance in Female Elite Team Handball. *Journal of Strength and Conditioning Research*, *29*(4), 1126-1138.
- Michalsik, L., Aagaard, P., & Madsen, K. (2013). Locomotion characteristics and match-induced impairments in physical performance in male elite team handball players. *International Journal of Sports Medicine*, *34*(7), 590-9.
- Nikolaidis, P., & Ingebrigtsen, J. (2013). Physical and physiological characteristics of elite male handball players from teams with a different ranking. *Journal of Human Kinetics*, *38*(1), 115-24.
- Norges håndballforbund. (u.å) Spilleets 8 faser. Hentet 08. Mai 2019 fra <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/utvikling/artikler-til-handballtrening/fasehjulet/>
- Norges håndballforbund. (u.å) Nøkkeltal. Hentet 16. Mai 2019 fra <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/om-oss/organisasjon/nokkeltall/>
- Platen, P. & Manchado, C. (2011). *Basic endurance performance is highly correlated to mean heart rate in female top level handball players*. In F. Taborsky (Ed.), Conference “Science and Analytical Expertise in Handball” (Scientific and Practical Approaches), 228–233.
- Povoas, S. C., Seabra, A. F., Ascensao, A. A., Magalhaes, J., Soares, J. M., & Rebelo, A. N. (2012). Physical and physiological demands of elite team handball. *Journal of Strength and Conditioning Research*, *26*(12), 3365-3375.
- Pori, P., & Šibila, M. (2006). Analysis and high - intensity large scale movements in team handball. *Kinesiologia Slovenica*, *12*(2), 51-58.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold : Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Robson, C. (2002). *Real world research : A resource for social scientists and practitioner-researchers* (2nd ed.). Oxford: Blackwell.
- Rowe, V. C. (2009). Using video-stimulated recall as a basis for interviews: some experiences from the field. *Music Education Research*, *11*(4), 425-437.
- Reimer, T., Park, E. S., & Hinsz, V. B. (2006). *Shared and coordinated cognition in competitive and dynamic task environments: An information- processing perspective for team sports*. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, *4*(4), 376-400.

- Salas, Eduardo. (2015). *Team Training Essentials: A Research-Based Guide*. Routledge.
- Salas, E., Cooke, N., & Rosen, M. (2008a). On Teams, Teamwork, and Team Performance: Discoveries and Developments. *Human Factors: The Journal of Human Factors and Ergonomic Society*, 50(3), 540-547.
- Salas, E., Diazgranados, D., Klein, C., Burke, C., Stagl, K., Goodwin, G., & Halpin, S. (2008). Does Team Training Improve Team Performance? A Meta-Analysis. *Human Factors: The Journal of Human Factors and Ergonomics Society*, 50(6), 903-933.
- Salas, E., Sims, D. og Burke, C. (2005). Is there a "big five" in teamwork? *Small Group Research*, 36 (5), 555-599.
- Skarbalius, A. (2011). *Monitoring Sport Performance in Handball*. I: F. Taborsky (Red.), EHF Scientific Conference 2011: Science and Analytical Expertise in Handball (s. 325-330). Vienna, Austria. Hentet 16. Mai 2019 fra <http://ebook.eurohandball.com/EHF%20Scientific%20Conference%202011/>
- Smith-Jentsch, K. A., Cannon-Bowers, J. A., Tannenbaum, S. I. & Salas, E. (2008). *Guided team self-correction impacts on team mental models, processes, and effectiveness*. *Small Group Research*, 39 (3), 303-327.
- Srhoj, V., Marinović, M., & Rogulj, N. (2002). Position specific morphological characteristics of top-level male handball players. *Collegium Antropologicum*, 26(1), 219-27.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research* (Vol. 15): Newbury Park, CA: Sage.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitativ metode* (4. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Thomas, J. R., Silverman, S., & Nelson, J. K., (2005). *Research methods in physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Volpe, C., Cannon-Bowers, J., Salas, E., & Spector, P. (1996). The Impact of Cross-Training on Team Functioning: An Empirical Investigation. *Human Factors: The Journal of Human Factors and Ergonomics Society*, 38(1), 87-100.
- Wagner, H., Finkenzeller, T., Würth, S., & von Duvillard, S. P. (2014). Individual and team performance in team-handball: A review. *Journal of Sports Science and Medicine*, 13(4), 808– 816.
- Young, W. (2006). Transfer of strength and power training to sports performance. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 1(2), 74-83.

7. VEDLEGG

7.1 Vedlegg 1. Prosjektmeldingen for forskningsprosjektet; referansekode 442180

NSD sin vurdering

Prosjektittel

Felles mentale modeller blant håndballspillere

Referansenummer

442180

Registrert

12.12.2018 av Marte Arnesen - m.arnesen@stud.uis.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Leif Inge Tjelta, Leif.i.tjelta@uis.no, tlf: 51833523

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Marte Arnesen, martearne@gmail.com, tlf: 40885304

Prosjektperiode

01.01.2019 - 11.06.2019

Status

04.02.2019 – Vurdert

04.02.2019 – Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 04.02.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD.

Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 11.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

Det behandles enkelte opplysninger om tredjepersoner (videoklipp av idrettsutøvere, deres trenerteam/støtteapparat, oppsatte dommere og sekretariat).

Opplysningene vil være av lite omfang og ikke sensitive, og behandlingen er nødvendig for å oppnå prosjektets vitenskapelige formål.

Vi vurderer at samfunnets interesse i at behandlingen finner sted klart overstiger ulempen for den enkelte. Vår vurdering er at behandlingen oppfyller vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmenhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil være utførelse av en oppgave i allmenhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e, jf. art. 6 nr. 3, jf. personopplysningsloven § 8.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD

Vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Marianne Høgetveit Myhren T

If. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

7.2 Vedlegg 2. Samtykke skjema

Vil du delta i forskningsprosjektet:

Felles mentale modeller blant håndballspillere?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å avklare om utøvere gir uttrykk for en felles mental forståelse i etablert angrep og etablert forsvar. Dette skrivet gir deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er et forskningsprosjekt som inngår i en masteroppgave i utdanningsvitenskap profil idrett ved Universitetet i Stavanger (UIS). Forskningsprosjektet ønsker å redegjøre om det er samsvar mellom utøverens forskjellige beslutningsprosesser og treneren sin oppfattelse av ulike arbeidsfordelinger og utgitte arbeidsoppgaver. Hensikten med forskningsprosjektet er dermed å avklare om utøverne uttrykker en felles mental forståelse i etablert angrep og etablert forsvar.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UIS) er ansvarlig for dette forskningsprosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Som utøver fra 1 divisjon eller fra eliteserien i region sørvest er det ønskelig at du deltar i et individuelt dybdeintervju for å belyse kunnskapsstrukturer som laget ditt besitter i etablert angrep og etablert forsvar.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelsen i forskningsprosjektet vil innebære et dybdeintervju på 30-40 min. Underveis i intervjuet vil du beskrive hva du ser i åtte til ti ulike videoklipp fra egen deltakelse i kamp. Spørsmålene vil videre omhandle mulige arbeidsfordelinger, arbeidsoppgaver, retningslinjer og strategier som er utarbeidet for å koordinere dine og ditt lags ulike beslutningsprosesser i etablert angrep og etablert forsvar. Dybde intervjuet vil bli innhentet ved hjelp av lydbånd, som deretter blir ordrett transkribert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun meg og min veileder, Leif Inge Tjelta, som vil tilgang til råmateriale ved behandling av dybdeintervjuets lydopptak dens transkripsjon. Dette vil forekomme helt konfidensielt.
- Etter behandlingen av lydopptaket vil datamateriale være anonymisert. Ingen uvedkommende vil få tilgang til personopplysninger. Alt datamateriale vil bli kodet og innelåst.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 11.06.2019. Ved forskningsprosjektets slutt vil råmateriale bli destruert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger (UIS) har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til forskningsprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger (UIS) ved Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk; Leif Inge Tjelta: Telefon: 51 83 35 23 eller på epost (leif.i.tjelta@uis.no)
Marte Arnesen: Telefon: 40 88 53 04 eller på epost (martearne@gmail.com)
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Felles mentale modeller blant håndballspillere* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *et dybdeintervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 11.06.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.3 Vedlegg 3. Intervjuguide

Innledende spørsmål etter hvert videoklipp:

1. Beskriv hva du ser i denne situasjonen
2. Hadde det vært ønskelig å løse denne situasjonen på en annen måte?
  - Om ja; på hvilken måte bør den ha vært løst?
3. Styres laget av en felles forståelse/avtale i denne situasjonen?
  - Om ja; hvilken felles strategi er det?

Avsluttende spørsmål etter alle videoklippene:

1. Hvilke strategier mener du er hensiktsmessig for å utvikle en felles forståelse innad i laget før kamp?
2. Hvordan arbeider laget ditt med å utvikle en felles forståelse før kamp?

Det er til en hver tid muligheter for ulike oppfølgingsspørsmål underveis i de ulike dybdeintervjuene.

7.4 Vedlegg 4. Videoklipp kan sendes ved behov

Informantene ble eksponert for *åtte* videoklipp fra egen deltakelse i kamp. Rekkefølgen på videoklippene som ble vist var:

- Fire situasjoner i fase fire
- Fire situasjoner i fase åtte

Spillsituasjonene ble fordelt inn i de to etablerte fasene i spillsyklusen:

- To situasjoner i fase fire, med spillsystemet *kantovergang med ball*
- To situasjoner i fase fire, med spillsystemet *rundgang*
- Fire situasjoner i fase åtte, med forsvarssystemet *6:0 med støtende 3ére*